

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК



4. XI 1988. • ИЗЛАЗИ ПЕТКО

1500 ДИН • БРОЈ 1923

Наука
тврди:

**СПАСИЋЕ
НАС
ЖАБЕ!**



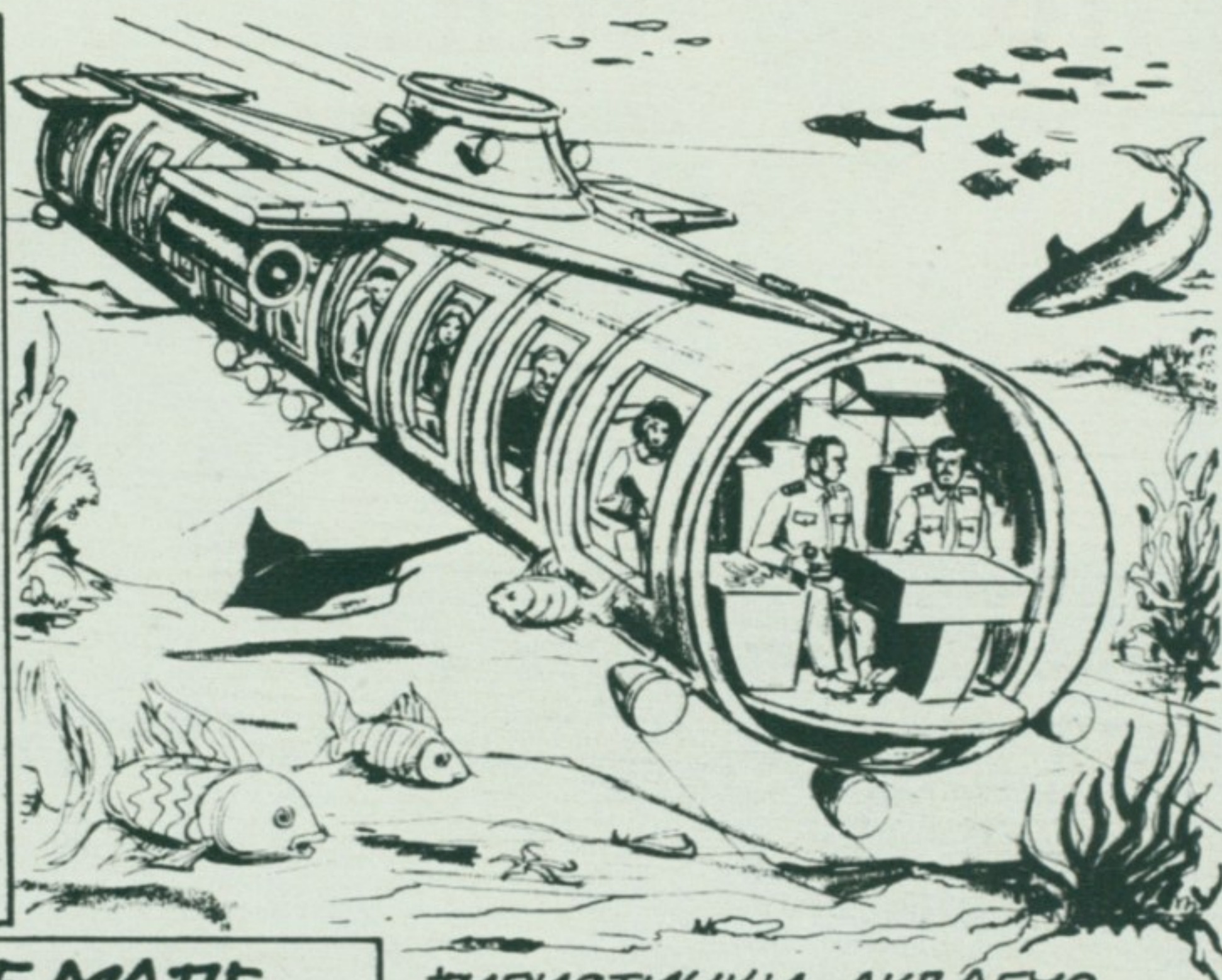


КЕРИ ГРАНТ

ПОЗНАТИ ГЛУМАЦ, КОЈИ ЈЕ УМРО 1986. ГОДИНЕ, ПРОГЛАШЕН ЈЕ СЛЕДЕЋЕ ГОДИНЕ ЗА ЈЕДНОГ ОД НАЈБОЉЕ ОДЕВЕНИХ АМЕРИКАНАЦА. ТИТУЛУ МУ ЈЕ ДОДЕЛИЛО УДРУЖЕЊЕ АМЕРИЧКИХ КРОЈАЧА ПОШТО ЈЕ ЗАКЉУЧИЛО ДА ЈЕ НИЈЕДАН ЖИВИ ГЛУМАЦ НИЈЕ ДОСТОЈАН.

МОРСКИ КРАСТАВАЦ

ИЗ ТРОПСКИХ ВОДА ЛИЧИ НА ГУСЕНИЦУ А ДУГАЧАК ЈЕ ОКО 90 ЦЕНТИМЕТАРА. КАД ЈЕ У ОПАСНОСТИ, ОН У ВИДУ КЛУПКА ИЗБАЦУЈЕ СВОЈА РЕСПИРАТОРНА СТАБЛА, РЕПРОДУКТИВНЕ ОРГАНЕ И ДЕО ЦРЕВА И ЊИМА ОБМОТА РИБУ ИЛИ РАКА. ОВИ ОРГАНИ ПОНОВО МУ ИЗРАСТУ ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ДАНА.



ТУРИСТИЧКИ АКВАБУС

ПРОЈЕКТОВАО ЈЕ ГРАХАМ ХОКИС ИЗ ДАРТМАУТА У НОВОЈ ШКОТСКОЈ (КАНАДА). ИЗГРАБЕН ЈЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ (АКРИЛНИХ ПОЛИМЕРА), ИМА ОГРОМНЕ ПРОЗОРЕ, УДОБНА СЕДИШТА И МОЖЕ ДА ПРИМИ 12 ПУТНИКА. ВОЖЊА НА ДУБИНИ ОД 300 МЕТАРА КОШТА ОКО 100 ДОЛАРА.



ДВЕ МАЛЕ ВЕВЕРИЦЕ

КОЈЕ СУ ПРОНАШЛИ ЧЛАНОВИ КРАЉЕВСКОГ ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТИЊА ИЗ КАРДИФА (ВЕЛС), УСВОЈИЛА ЈЕ И ОДНЕГОВАЛА МАЧКА СОФИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА



●●● један путник из Дубаја (Уједињени Арапски Емирати) одмах по доласку на аеродром у Бомбају пребачен је у болницу јер је детектором откривено да је дотични Фарук Мохамед Сорја у стомаку покушао да прошверцује килограм злата. Он је признао да је прогутао 42 дуката у вредности од 19 хиљада долара.

●●● најужа улица на свету налази се у Порт Исаку на полуострву Корнвол у Великој Британији. У најужем делу широка је свега 49 центиметара.

●●● један стари и раскодовани београдски трамвај произведен у Белгији још 1950. године, сада обновљен и дотеран, саобраћа на пет и по километара дугачкој туристичкој прузи између белгијских градова Туина и Лоба. Од нашег Градског саобраћајног предузећа откупило га је белгијско Удружење за очување трамваја историјске вредности.



●●● број „пи“ (у математици означава ирационални број који изражава однос дужине круга према пречнику) сви углавном знају као



3,14195. Међутим, недавно је „пи“ добио још милионе додатних децимала. Професор Јасумаса Кенда из Јапана израчунао је чак 201 326 000 цифара које стоје иза зареза.

●●● највећа жаба крастаца на свету, једна женка од два и по килограма, угинула је недавно у зоолошком врту у америчком граду Де Моину (Ајова).

●●● чланови друштва пријатеља животиња у Савезној Републици Немачкој протестовали су недавно у центру Франкфурта против држања кока носила у кавезима. Демонстранти су про-

вели неколико часова у малим кавезима како би показали колико пате кокошке које цео живот проведу иза решетака. Један од учесника изнео је и податак да у Немачкој око 50 милиона кокошака живи у кавезима величине кутије за ципеле.

●●● кад би сви читаоци новина били као Роналд Реган, уредници би на насловним странама требало да об-



јављују хумор и стрипове. Наиме, амерички председник, чим узме штампу у руке, прво прочита стрипове, а тек онда прелази на озбиљније теме.



WALT
DISNEY

ПАЦА ПАТАК



© 1987 The Walt Disney Company
All Rights Reserved



Distributed by King Features Syndicate



Ћуприја на Дрини: да ли је наша нада увек с оне стране?

ЧУВАЈТЕ МИ МОЋЕ СТУБОВЕ!

ЗЛА
СУДБА
ЋУПРИЈЕ
НА
ДРИНИ

Неправда, па то ти је: велики везир Мехмед Соколовић никада није видео мост у Вишеграду који је сам подигао. Није, наравно, могао ни прочитати запис чувеног турског путописца из 17. века Евлије Челебије: „У овом граду на реци Дрини налази се велики мост, на једанаест окана. Сваки му је поједини свод као сазвежђе Кумова Слама. Човек који

Назвали су је „зрно бисера коме је небески свод шкољка”. Имала је два градитеља – неимара Синана и Иву Андрића – и много рушитеља. Хоћемо ли је, после више од четири века трајања, ми уништити, да тако уђемо у историју цивилизације?!

се разуме у архитектуру и грађевинарство остаје запањен и задивљен гледајући тај мост...”

Сасвим је сигурно да младић из оближњег села Соколовића није сумњао у вештину Коце Мимара Синана, највећег турског градитеља коме су наденули и име Микеланђело Истока, који је седам година (1571-1577) премештавао зелену Дрину. На мосту и данас стоји белег песника Нихадија који је певао хронограм у част Мехмед-паше и његове задужбине где поред осталих стихова тече и овај:

„Грађевина му испада тако дивна да се ономе ко је види,

Чини да зрно бисера стоји у води, а небески свод му је шкољка.”

Ћуприја на Дрини је, столетима касније, спојила Вишеград са светом управо захваљујући једном радозналом детету које је расло на левој страни реке и мост заувек понело са собом. Захваљујући Иви Андрићу данас Ћупријом дринском ходе и Финци, и Индијци, и Аргентинци и већина писменог света ове наше не баш мале планете. Задужбина Мехмед-паше Соколовића постала је својина света.



Слика: Ибрахим Кљун

Једно поподне на мосту којим дневно прође и до десет хиљада возила

у ваздух. С јесену наредне године, такође из стратешких потреба, српска војска руши још један стуб моста. Аустријанци важну саобраћајницу између Истока и Запада премошћују железном конструкцијом и хуприја тако, тужно накарадна, траје до 1940. када су јој вратили првобитни изглед. Стиже нови рат и нове недаће: страдају трећи, четврти, пети и шести стуб са пет лукова и опет ниче железна конструкција. До 1949. када је мосту враћен некадашњи сјај.

Нада с оне стране (моста)

Достојан сведок времена када се другачије живело, мислило, радило и градило, камени прелаз на Дрини код Вишеграда наставио је да траје и служи човеку. У бесомучној трци да стигне брже и даље, човек је, међутим, мање служио њему. У време сезоне данас хупријом хита моторизована река чија бројка за само 24 часа зна да стигне и до 10 хиљада возила.

Мимар Синан, дакако, није могао ни да слуги шта ће све да му раде на хуприји и око ње, али би се вероватно надмоћно осмехнуо пред податком да је приликом не тако давне реконструкције коловозне траке утврђено да је стара – оригинална коловозна конструкција остала недирнута јер је квалитетна, довољно јака и добро изведена. У међувремену, на делу моста који је обновљен после последњег рата, морала је да се измени коловозна трака.

Као да ни саобраћај није био довољан да се хуприји на Дрини потпише смртна пресуда. Изградњом Хидроелектране Бајина Башта стигла је нова опасност: проток воде од 1000 м³/сек запретио је темељима и стубовима моста. Дуго се преговарало, као између зараћених страна, да се обезбеди новац за заштиту овог грандиозног споменика културе. Народу је неопходна светлост, били су упорни градитељи хидроелектране. Ипак, Институт за камен Грађевинског факултета у Београду израдио је студију и започео реконструкцију и санирање темеља и стубова моста.

Претходно је, егзактно, утврђено и побројано шест уз-

рока оштећења моста. Изражено у процентима, то је изгледало овако: 2% зуб времена (старост, оштећења у I и II светском рату и сл), 25% саобраћајно оптерећење, 33% природни ток Дрине са појавом турбуленције воде, 16% акумулација ХЕ Бајина Башта са појавом турбуленције воде и одношењем материјала, 8% недовољно квалитетно обављени санациони радови (1912. и 1952), те 10% одржавање моста.

Екипа стручњака на челу са професором др Миланом Гојковићем, светским стручњаком по питању заштите и реконструкције камених хуприја, успела је да обнови и заштити три стуба од једанаест постојећих. За више није било пара, имање Мехмед-паше Соколовића поред моста на време је национализовано.

Невоља никад не иде сама, па је нова запретила хуприји на Дрини 1984. када су започети радови на изградњи ХЕ Вишеград – 2,7 m узводно од моста – која ће наредне године, како поносно изјављују градитељи, бити по величини и снази одмах иза Бердапа. „Будућа електрана ће својим радом и пројектованим капацитетом неповољно утицати на мост. То је чињеница“, тврди помињани професор Гојковић. У међувремену хупријом гази тешка механизација неопходна у изградњи објекта који ће нам, ето, донети више светлости.

Наде, бар у трговима, има: изграђен је нови мост низводно до Синанове, Соколовићеве и Андрићеве хуприје који ће прихватити саобраћај. Неизвесно је када јер људи који се баве заштитом споменика културе у нас тврде да то мора сад и одмах, то је наш цивилизацијски дуг. Да се не понови далека 1949. када је, одговарајући на распис тадашњег Министарства просвете, Срески одбор Вишеграда известио да на подручју Вишеграда нема споменика културе.

Не терајмо генерације после нас да хуприју на Дрини гледају и читају само уз помоћ Иве Андрића. Јер, „од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа у мојим очима боље и вредније није од мостова“, цитирамо јединог нашег нобеловца. Можда и зато што је „наша нада увек с оне стране (моста)“...

Петар Милатовић

„Бео, тврд и нерањив, какав је био одувек“, везиров мост је вековима одолевао и времену и људима. Знао је Мехмед-паша, војсковођа и државник светског гласа, да није довољно само подићи мост, ваља га пазити и одржавати јер је и камен подложен менама. У време подизања хуприје на Дрини купио је имање у близини и цео приход са њега наменио одржавању моста. Ово је, по многим стручњацима, јединствен пример у светској архитектури да градитељ моста о њему брине и после завршетка градње.

Победник у биткама

Хроничари су забележили да је неколико пута потмула и притајена Дрина напросто подивљала и нанела мосту немалу штету. Једном је срушила окно за чију оправку је, с имања Соколовића, утрошено 77 хиљада гроша. Два и по века доцније изведени су радови који су коштали 193.738 гроша. Али, за ремек-дело градитељства ко-

је заузима високо место у фонду светске културне баштине ништа није било скупо. Онда.

У ноћи између 9. и 10. новембра 1896. задужбина Соколовића нашла се у највећој опасности од свог постанка. После обилних десетодневних киша плаховита Дрина је нарасла толико да је пола вароши било под водом. „Напола одевен свет газио је воду до колена, носећи на леђима расплакану и тек разбуђену децу. Свакога часа одјекивали су мукли ударци обореног дрвећа о стубове хуприје. Већ ујутро хуприја се није видела из воде, само се на том месту видео велики бук, издужен и пенушав... Касаба је са страхом гледала борбу хуприје са Дрином која је нарасла 15,40 m...“ Мост је и овог пута изишао као победник, једино му је страдала ограда.

Лакше се мост одупирао људима природе, најжешће ударце задавао му је човек. У септембру 1914, повлачећи се из Вишеграда, Аустријанци су један стуб моста дигли

**"ЗАБАВНИК" У
ФАРНБОРОУ**

НЕДЕЉА ДОЗВОЉЕНЕ ШПИЈУНАЖЕ

Амерички „F-16“
лансира ракету „пингвин“:
његов
конкурент
„МиГ 29“
показује
да може боље да лети.

**FARNBOROUGH
INTERNATIONAL '88**



Show Guide

Почетком седамдесетих година упознали су се некадашњи британски војни ваздухопловни аташе Ден Хонли и његов совјетски колега Алексеј Сајин. Тада су обојица били у служби при својим амбасадама у Вашингтону. Сајин и Хонли постали су кућни пријатељи. Њихово пријатељство, без обзира на идеолошке и остале разлике, наставило се и када је Хонли враћен у Лондон и распоређен у британско Министарство одбране. Штавише, сваке недеље су се виђали, јер је и Сајин у чину пуковника из Вашингтона прекомандован такође у – Лондон.

Почетком ове године Сајин се, коначно, вратио у Москву. Унапређен је у генерал-мајора совјетског ратног ваздухопловства. Пре повратка у амбасади СССР-а у Лондону приређена је опроштајна ве-

Највећа атракција митинга „Farnborough International '88“ било је прво појављивање совјетских борбених авиона на некој ваздухопловној изложби на Западу. Никада до сада авиони чији је основни задатак међусобно убијање, нису, као пре месец дана у Великој Британији, толико послужили за зближавање Истока и Запада. Како се то догодило?

чера. Знајући да његов пријатељ одлази на ново утицајно место, Хонли га је замолио да види може ли СССР у септембру да пошаље у Фарнборо нешто „јако seksi“ – ловца или стратешки бомбардер. Хонли је био шеф Одељења за јавне наступе при Удружењу британске авио-индустрије SBAC (енгл. The Society of British Aerospace Companies). А SBAC је, погађате, главни организатор традиционалне изложбе ваздухоплова која се одржава на три писте, у четири огромне и много мањих хала војног аеродрома Фарнборо, шездесетак километара западно од Лондона.

Наравно, познанство двојице војника из „противничких“ табора било је само добар канал да се проследи жеља Запада да коначно на некој од преко 20 сличних ваздухопловних изложби види и једну, макар и застарелу, совјетску борбену летелицу. Разуме се, то је сигурно био начин да и Исток, у складу са својом новом политиком отварања према свету, покаже добру вољу и прво одшкрине врата својих војних арсенала. И то је нека врста разоружања.

Генерал Сајин обавио је у Москви очигледно добар посао, јер је у августу ове године стигла коначна потврда да



Анатолиј Квачур: летео је у једноседу „МиГ 29А“ и запањено свет.

ће се Совјети, први пут у историји, појавити у Фарнбороу са једном својом борбеном летелицом. Истини за вољу, они су и раније наступали на сличним изложбама, али увек са транспортним (или путничким) авионима – никада са ловцем или бомбардером.

У Паризу су 1965. приказали транспортни „антонов АН-22“, 1973. појавили су се тамо са „тупољевим ТУ-144“ који се том приликом срушио. У Француску су 1985. дотерали и највећи авион на свету „антонов АН-124“. Што се тиче Лондона, односно Фарнбороа који је традиционални скупарник поменутог Салона у земљи Гала, Совјети су се

први пут појавили тек 1984. године изложивши: тешки хеликоптер „Ми 26“, транспортни авион „антонов АН-72“, који се умало срушио, и путнички „иљушин ИЛ 86“.

Совјети признају да у прошлости нису баш са симпатијама гледали на претежно војни дух британског сајма. Али, времена се мењају. Ни највећи оптимисти нису се надали

да ће ове године на Острво долетети два супермодерна ловца – „МиГ 29“, један једносед и један двосед!

Према америчким обавештајним изворима, први примерак тог авиона ушао је у оперативну употребу пре само три године. Одлуком да такав авион паркирају на стајанци британског војног аеродрома на метар од очију и фото-апа-

рата хиљада најбољих светских познавалаца ратне ваздухопловне технике, Совјетски Савез се сасвим приближио западним стандардима о томе шта јесте, а шта није војна тајна.

Ову сензационалну вест пренеле су средином августа све светске новинске агенције. Једанаестог августа Анатолиј Квочур и Роман Таскаев,

пробни пилоти „МиГ 29“, дошли су у посету Великој Британији. Занимљиво је да су обојица цивили(?) на платном списку конц бироа „Микоја и Гутевич“ (МиГ). Циљ им је био да упознају поступке енглеске контроле летења и аеродром на којем ће летети.

Већ тада су, да касније не буде разочарења, објаснили



Завлачење „новинара“ испод авиона „МиГ“ било је дозвољено, а о томе сведоче ове слике које је објавио специјализовани британски ваздухопловни недељник „Flight International“.



„Мираж 2000“: за 4 минута пење се на висину од 15 километара



Два „МиГ-а 29“ у пратњи „торнада“ над Северним морем

да два авиона којим ће доћи припадају совјетској ваздухопловној групи „Црвена стража“ и да на њима неће бити угађени тајни инфрацрвени уређаји за тражење циљева по небу смештени у нарочитој кугли испред кабине. Такође ће са та два „Фарнборо МиГ-а“ бити уклоњен радар са шифрованим називом „Flash Dance“ (енгл. „Муњевита игра“) који служи за откривање и обарање нисколетелих циљева испод авиона. (lookdown/shootdown). И на крају, на вертикалним стабилизаторима неће бити ни антене за радар „сирена III“ који служи за рано откривање и упозоравање.

Експлозија мотора

Совјети су, свакако, били добро упознати са правилима игре западних ваздухопловних сајмова, где је дозвољено свако прецртавање, прсликавање, фото-копирање, фотографисање, па чак и завлачење испод авиона. Једном речју, тих седам септембарских дана у Фарнбороу могу да се прогласе „недељом дозвољене шпијунаже“.

Чак четири дана пред почетак изложбе из Москве су полетела два „МиГ-а 29“ које пилоти НАТО пакта шифровано зову „Fulcrum“ (енгл. „Ослонац“). Са уграђеним додатним резервоарима слетели су само у совјетској бази Витцок у Источној Немачкој. Потом су се упутили ка Северном мору изнад којег су их дочекала два „торнадо“ пресретача и пријатељски довела у британски ваздушни простор све до листе у Фарнбороу.

Целу техничку екипу и уређаје за авионе „МиГ“ довела је друга совјетска летелица, такође експонат – „антонов 124“. У њега, иначе, могу да стану: или три тенка Т-72, или један Т-72 и 5 борбених возила пешадије „БМП-1“, или један хеликоптер „МИ 24“ и један камион, или два тенка „Т-72“ и 50 тона разног терета, или једна нуклеарна ракета СС-20, или 345 војника под пуном ратном спремом, односно 270 падобранаца или два цела „МиГ-а 29“ са свом пратећом техником... Овом грдосијом управља чак шест чланова посаде: пилот, копилот, навигатор, радио-оператор, два инжењера лета и један стручњак за утовар и истовар. Ове две последње радње врше се уз помоћ нарочитог крана за дизање смештеног у труп авиона, а трају у просеку по – 20 часова! У горњем делу трупа посади су на располагању кухиња, купатило и три трокреветне спаваће собе.

Совјети су „АН-124“ први пут приказали у Буржеу 1985. и у принципу не дозвољавају улаз у његову пилотску кабину. Иако нигде није објављена слика њене унутрашњости, није тешко одока споља проценити да су само прозори на кокпиту високи преко – 1 метар! Када смо већ код тог највећег авиона на свету, да поменемо да су приликом његовог првог приказивања у Буржеу пре три године Совјети закупили посебан павиљон у ком су под полицијском стражом чували његове резервне моторе „лотарев Д-18Т“. Њих су понели у случају да откаже неки од четири иста мотора на авиону.

Срећнику Марку Вагнерсу тада је пошло за руком да кроз прозорчић слика тај тајанствени огромни мотор што је, за сада, једина позната фотографија те машине. Због таквих радозналаца ове године су људи из „Антонова“ одлучили да у Фарнборо не носе резервне моторе и – страховито су погрешили! Наиме, за време отварања овогодишњег сајма било је предвиђено да „АН-124“ полети и прикаже део својих могућности. Али, на полетању му је експлодирао један од мотора! Највећи авион на свету остао је тако до краја сајма на земљи чекајући да Западна Немачка дозволи прелетање посебном транспортном авиону из СССР-а који би у Британију довезао највећи резервни мотор на свету.

Историјски аплауз

Пре те невоље са „Антоновим“ летео је „МиГ 29А“, једносед за чијим је командама био шеф његових пробних пилота Анатолиј Квочур. На опште запрепашћење, он је извео далеко најбољи летачки програм засенивши све западне конкуренте: француског „рафала“ и „миража 2000“ те америчке „F-16 Fighting Falcon“ и „F-18 Hornet“. Квочур је са фантастичним „ослонцем“ летео чак и – уназад! То што је он радио над покрајином Хемпшајер никада није виђено приликом наступа неког западног борбеног авиона. Совјетски пилот је извео неколико до тада непознатих борбених акробатских фигура које ће његове западне колеге тек морати да уче.

Када је после три минута слетео, проломио се плесак: Запад је аплаудирао Истоку. Био је то тренутак за историју.

Александар Павић

У следећем броју: **ФЛАЈ БАЈ НАЈ, НАЈ...**

ИЗ ДРУГОГ УГЛА • ИЗ ДРУ

ПАЦИЈЕНТ



**Када је
полиција Лос
Анђелеса
довела на
клинику
Медицинског
факултета једну
младу жену,
лекари који су
је примили
забезекнули су
се количином
алкохола у
њеној крви**

Знате ли каква је веза између зујавца златаре и Хидеакија Томојора? Намојте ни покушавати да се досетите чак и ако вам кажемо да је зујавац птица а Хидеаки Јапа-нац! Не би вредело. А веза постоји и зове се Северна

мочвара. Ни овај податак неће вам разјаснити ствар, зато ћемо рећи и следеће: Северна мочвара налази се уз реку Слејни у грофовији Вексфорд на југоистоку Ирске. Вама, вероватно, ни ово не значи много баш као ни име сер Хјуа Бивера који је, за питање које смо вам поставили, утолико важан што се једне суботње вечери новембра 1951. нашао у поменутој мочвари. Да лови зујавце златаре. Како је неколико зујаваца успешно измакло пушкама његове дружине, то је сер Биверу исте вечери у крчми пало на памет да утврди није ли једини разлог неуспешног лова то што је зујавац најбржа европска птица. Само, како то утврдити? Сви приручници до којих је дошло сер Биверово друштво нису о томе ништа говорили.

Августа 1954. исти господин опет се нашао у прилици да размишља о брзини једне птице, само што је овог пута у питању био тетреб. Изгледа да му књиге ни сада нису помогле јер је сер Бивер у помоћ позвао власнике лондонске Агенције за утврђивање чињеница Нориса и Роса Маквертера. Ускоро је у Флит

НА НОГАМА - ЛЕКАРИ У ШОКУ



Илустровао: Љубомир Милошевић Љубац

стриту у Лондону отворен уред чији је једини задатак био да разрешава спорове око разних рекорда и да их онда објави у специјалном издању. То специјално издање била је, наравно „Гинисова књига рекорда“ будући да је сер Бивер био генерални директор компаније која се звала „Гинис“.

Сада вам је, наравно, већ потпуно јасна веза између златара и Хидеакија Томојора. Чим је у питању Гинис, мора да је реч о неком рекорду, а Томојору се нашао у њему као једини човек до сада који је успео да напамет изведе број „пи“ до десетхиљадитог децимала.

45 година чучања

Равноправно с њима у књизи рекорда нашао се и Индијац Џајраман који је без престанка причао више од осам дана. Вероватно најстарији, и до сада необорени рекорд, постигао је св. Симеон Млађи, калуђер аскетског реда стилита који се 557. попео на врх једног каменог стуба код Антиохије да би на њему пречучао пуних 45 година!

Много стрпљења и добре воље требало је и Лерду Веј-

ну Вудрафу из Калифорније. Он је успео да на једној јединој домини уравнотежи 242 друге. Труд му се исплатио јер, ето, свет је сазнао за њега. Да би ушла у Гинисову књигу рекорда, Меган Сју Остин није требало да уради ништа друго до да се – роди. А када се то већ догодило, 16. маја 1982, њено рођење у Бар Харбору у држави Мејн, у САД, прославило је ни више ни мање него 19 предака, што баба и дедова, што прабаба и прадедова а уз њих и 5 чукунабаба и чукундедова.

Рекорд који је поставила неименована жена из Лос Анђелеса није баш за понос и дику али је остао записан због тога што је заиста невероватан. Објавио га је, децембра 1982, Медицински факултет у овом америчком граду јер су и сами лекари били згранути количином алкохола откривеног у крви једне двадесетчетворогодишњакиње, помало пометене, али потпуно свесне. По свему ономе што су учили на факултету, количина алкохола нађена у њеној крви била је три пута већа од обично убиствене и 19 пута већа од просечно дозвољене количине према саобраћај-

ним прописима: на сваки 100 ml крви она је имала 1510 mg алкохола. Да ствар буде необичнија, када је после два дана отпуштена кући изишла је са клинике чврстим и сигурним кораком.

Дрво девичанске власи

Своје место у Гинису нашла је и најстарија врста дрвета која још живи, а то је гинкго билоба из Жекјанга у Кини. Ова биљка којој су Енглези дали прилично роман-

тично име „дрво девичанске власи“ први пут се појавила пре око 160 милиона година. У Европу је пренета у 18. веку а у Јапану, где су је познавали под именом гинкјо што значи сребрна кајсија, гаје је још од 1100. године. Та сребрна кајсија, или дрво девичанске власи, може да се нађе и у нашој земљи: један примерак постоји у Ботаничкој башти у Београду.

Дрво девичанске власи није и једини рекордер из наше земље који се помиње у „Гинисовој књизи рекорда“. У њој се нашао и – „Политикин Забавник“. Наши редовни читаоци вероватно се сећају да смо у мају ове године на Ади Циганлији у Београду организовали Првенство државе у вожњи бицикла уназад. Гинис нашу трку назива „Шест сати наопачке“ а помиње је због тога што је, колико је познато, јединствена у свету.

Светски рекордер је још један лист наше куће: „Илустрована политика“. У Гинисову књигу овај недељник је ушао као организатор највеће бициклијаде за коју се сматра да у просеку окупља око десет хиљада бициклиста.

Име „Политикин Забавник“ још једном се спомиње у овом, после много година првом, издању Гиниса на српскохрватском језику које је из штампе изашло почетком септембра: наш лист је, на предлог илузионисте и јогина Бранка Вукојевића из Сурчина, позвао представника УУ-ГИНИСА да присуствује постављању помало необичног рекорда. Бранко је, наиме, преко четири стотине пута успео да руке, чврсто увезане ланцима, из положаја на грудима пребаци на – леђа. За тако нешто требало му је, наравно, неколико сати.

НАРУЧБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем _____ комада „Гинисове књиге рекорда“ по цени од 30.000 динара. Књиге ћу платити поузећем.

Презиме, име оца, име

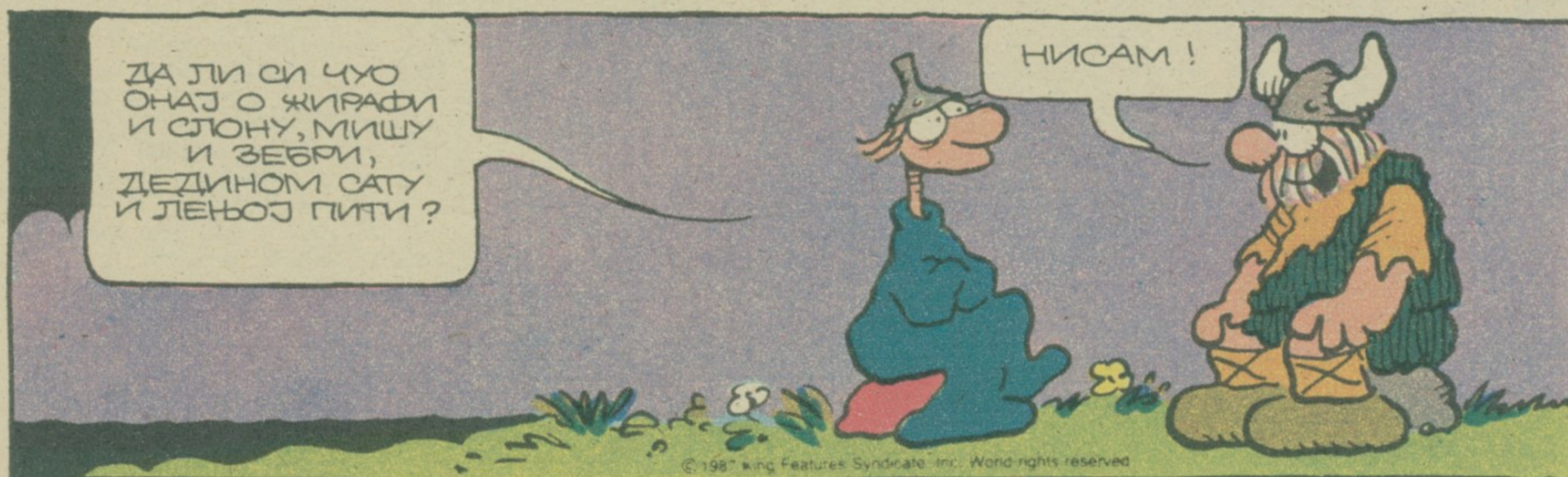
Улица и број

Поштански број и место

Адреса: „ГИНИС“, Спортски центар „25. мај“, Тадеуша Кошћушка 63, 11000 Београд. Телефон 011-182-958 или 011-622-866 локал 43. Издавач сноси трошкове поштарине.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ





МА ШТА КАЖЕШ

ЗАШТО ЈЕ МОРЕ СЛАНО

- Кафа је напатак који успављује када га не пијемо.
- Каучук би био веома драгоцени да није његове еластичности због које не може да се примени на мно-гобројне корисне ствари.

● Море је слано зато што у њему има бакалара; а не разлива се зато што је природа, у својој превеликој мудрости, у њега ставила и сунђере.

● Печурке расту у веома влажним пределима и због тога имају облик кишобрана.

Алфонс А.је



БИБЛИОТЕКЕ КАО ОБДАНИШТА

У америчкој држави Тексас деца испод седам година забрањен је улаз у библиотеке уколико нису у друштву неких старијег. У Аризони је на снази исти закон, с том разликом што деца морају да напуне десет година. Чудан закон, морате признати. Ипак, донет је из сасвим оправданих разлога. Наиме, последњих година примећено је да на десетине хиљада мале деце луња по библиотекама, преврће књиге, смета онима који ту седе и раде, а када их запослени у овим установама упитају где су им родитељи, збуњено слежу раменима.

О чему се ради? Родитељи имају посла преко главе, а деца им сметају. Смислили су решење: одведу децу до библиотеке, тамо их оставе и – нестану. Дођу с њима ујутру а „покупе“ их тек пред затварање библиотеке. Родитељима лепо,



знају да у библиотеци деца не може ништа да се догоди. Како је онима који тамо раде, не тиче их се. Баш због тога Удружење библиотека у САД донело је поменуте законе у ове две државе, а ускоро ће вероватно и у другим. ■

Илустровао: Зоран Петковић Петко



ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

ЗЕМЉОТРЕСИ И НОВИНСКИ ОГЛАСИ

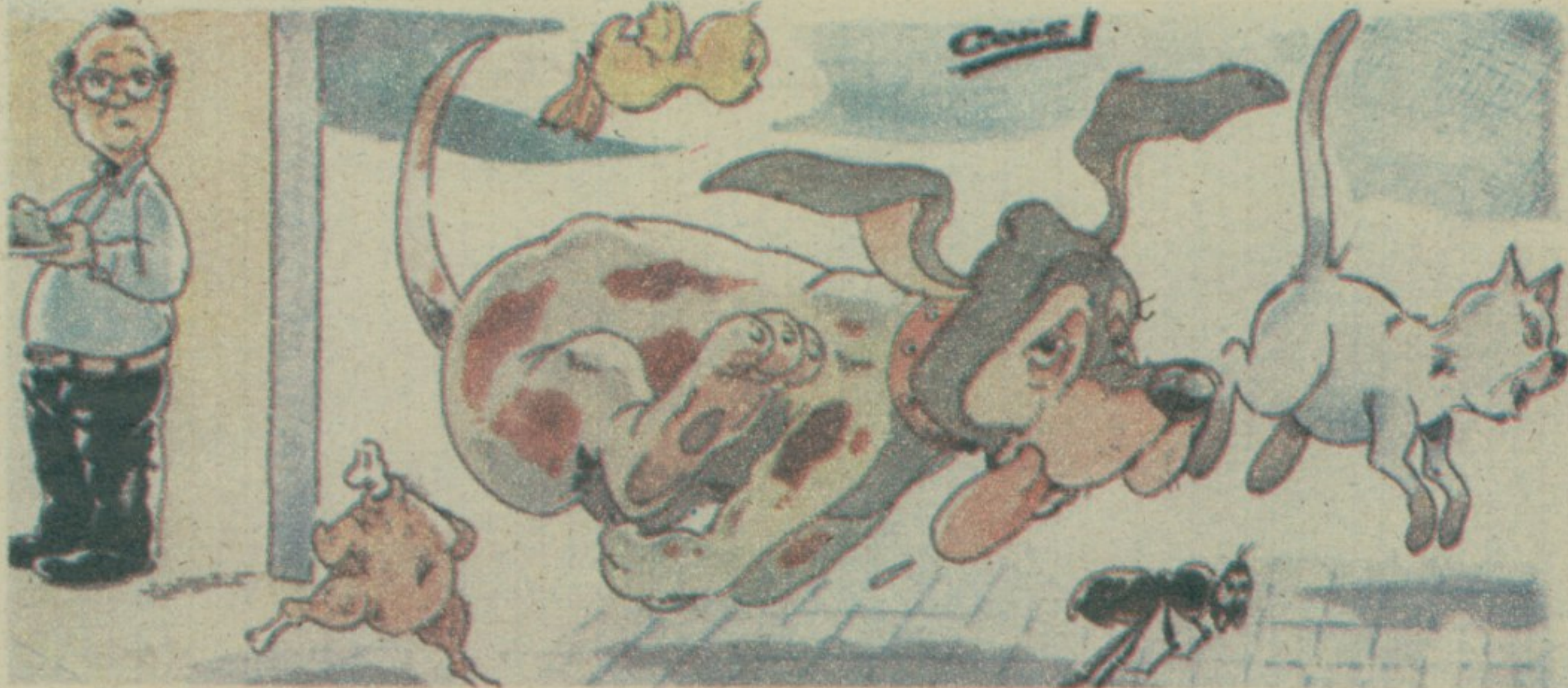
Сваког божијег дана Цим Беркланд пребројава изгубљене псе и мачке, бар оне за чији се нестанак да сазнати из малих огласа три највећа дневна листа у Калифорнији. Када број загубљених кућних љубимаца почне нагло да се повећава, то је за Цима знак да би ускоро могао да погоди тежи земљотрес.

То што ради Цим Беркланд, главни геолог калифорнијског округа Санта Клара, није ништа ново. Кинези су још пре много векова приметили да животиње предосећају земљотресе. Штавише, њихови сеизмолошки заводи и дан-данас

помно прате понашање животиња и на тим запажањима, између осталог, заснивају свој систем обавештавања и упозоравања грађана. Све у свему, ствар и није тако тешко пратити. Неносредно пред земљотрес животиње се успаначе и уплашене беже. Што се Беркланда тиче, он је у ефикасност кинеског система поверовао када му је, нешто пре него што је Калифорнију погодио тежи земљотрес, мачка побегла од куће. Вратила се неколико месеци касније, али се није дуго задржала. Нестала је неколико дана пре новог, овог пута нешто слабијег земљотреса.

ма гејзира, плим и осеци, о положају Сунца и Месеца и на основу тога открива тзв. сеизмичке прозоре, периоде када су услови за појаву земљотреса најповољнији. Зна се и колико сеизмички прозори, тачније идеални услови за земљотресе, трају: тачно осам дана, обично почевши од дана пред пун или млад Месец, до шест дана после њихове појаве. Нису ни сви сеизмички прозори подједнако опасни. Највише повода за бригу дају они који се поклапају са изузетно великим плимима и осекама, животињама које напуштају своја станишта и јаким пљусковима.

Цим Беркланд верује да животиње, у ствари, осећају промене у магнетском пољу Земље које претходе земљотресима. Не деле сви његово мишљење. Сеизмолог Леонард Сибер са геолошке Опсерваторије „Ламонт Датерти“ у Њујорку спремно прихвата чињеницу да животиње заиста осећају земљотресе, само што то, по његовом мишљењу, још ништа не доказује. „У Калифорнији када имате и по хиљаду земљотреса током једне једине недеље. Када вам на располагању стоји толики број земљотреса, уколико себи не поставите довољно строге критеријуме, ништа лакше него да доведете у везу поја-



Пребројавање одбеглих мачака и паса није једини метод којим се Цим Беркланд служи у предвиђању земљотреса. Он такође бележи податке о активности

Ако оно са плимом и осеком, Сунцем и Месецем, спада у домен науке, са мачкама и псима ствари су нешто мање одређене. Мада признаје да је реч о претпоставци,

ве које не морају обавезно да буду међусобно повезане.

Другим речима, мачке и пси су, када је о предсказивању земљотреса реч, још под сумњом. ■

Илустровао: Димитрије Костић

ЗБИРКА
ПРОХУЈАЛОГ
ВРЕМЕНА

„ПТИЧИЦА“ ЗА ЛА

Наш лист први објављује вероватно непознати



Портрет жене, снимно сомборски фотограф М. Лецтер вероватно око 1872.



Лаза Костић пред Нову 1893. годину.



Мила и Пера Богдановић снимљени 20. јула 1884. у бечком атељеу „Ројтер и Покорни“.



Дечак, снимно З. Г. Стефановић у Бечу крајем 19. века.



Девојка, снимно Стефан Пачан крајем 19. века, не зна се где.



Девојка, снимак Ј. Н. Шефлера, власника атељеа у Сомбору и Суботици.

ЗУ КОСТИЋА

портрет знаменитог песника

Омладенцима Мили и Пери Богдановићу данас се не зна ништа, сем да су венчани, вероватно, 20. јула 1884. Није познато где су и кад рођени и до када су живели. Ако су имали потомака, сад су им, вероватно, живи унуци или прауници. Све је надживео овај снимак начињен на дан њиховог венчања, пре 104 године, у бечком фотографском студију „Ројтер и Покорни“. Али, толико година касније, захваљујући љубави и упорности једног човека, давни ликови млађаних Богдановића, и не само они, опет су пред нашим очима, што је више од сведочанства једног далеког времена.

Дечак и чаробна справа

Мађаш Немет је познати фото-репортер новосадског листа „Мађар со“, човек заљубљен у све што је везано уз чудесну справу звану фото-апарат. Сећа се оног незаборавног тренутка кад је, као дечак, кришом узео очев стари фото-апарат, разгледао га са страхопоштовањем, не схватајући како та чаробна направа може верно да забележи људски лик, кућу, дрво, улицу... Тако се, давно, зачела страст која Мађаша прати цео живот. Маштао је у детињству да постане сликар, али је завршио радио-механичарски занат. Годиницама је, међутим, радио као кино-оператер (још једна љубав према слици) да би на крају, ипак, све победила фотографија. Један је од оснивача фото кино-клуба „Хоризонт“ у родном Темерину, где знање, искуство и ту љубав преноси на млађе. Добитник је значајних југословенских награда за уметничку, новинску и спортску фотографију. Највише воли да снима мотиве Војводине, нарочито оне који заувек нестају.

Међутим, дом Мађаша Немета у Темерину је и својеврстан музеј, ту, уз гостопримство и стручна објашњења домаћина, посетилац дуго може да листа старе књиге, разгледа слике или слуша музику са старих плоча и, такође, старих грамофона. А кад Мађаш у таквој атмосфери открије збирку и преко сто година старих фотографија, која му је нарочито прирасла за срце, осети се шум једног далеког времена.

Овај мајстор фотографије с нескривеним дивљењем го-

вори о мајсторству бивших фотографа. Иако су располагали с фотографском опремом неупоредиво простијом од данашње, која је по могућностима доведена готово до савршенства, они су и те како успевали да у своје „шкљоц“ или оно чувено „птичица!“ унесу дах истинске уметности.

Честитам 1893!

У другој половини прошлог и почетком овог века биле су у већем делу Европе, а и у неким нашим крајевима, у моди картонске визит-карте или подсетнице величине карата за играње. На лицу се налазила налепљена фотографија оног ко је шаље или поклања, а на наличју се исписивала порука. Испод фотографије, на рубу картона, често би фотограф стављао своје име, назив радње и град где снима. То су понекад, на жалост, једини подаци о сниматељу. Међутим, бројне су фотографије с којих нас само немо гледају давни, безимени ликови и то је све. Не зна се ни кад су ни где стали пред фото-апарат, ни ко је био иза њега...

Са тавана, из пожутелих породичних албума или од пријатеља, хрпа таквих „визит-портрета“ доспела је у руке Мађаша Немета који за њима годинама упорно трага, само за оне тренутке лепоте и заноса кад их, скоро свакодневно, разгледа, брише, чува.

Али, у овој вредној збирци једна фотографија заслужује нарочиту пажњу. То је портрет песника Лазе Костића.

На жалост, не зна се ко је и где снимио знаменитог поету. Уочљиво је да је снимак начињен у атељеу. Лаза у рукама држи картон на којем је одштампано „ЧЕСТИТАМ“. Фотографи су, наиме, имали такве натписе на које би се уписивало оно што се честитало. Познати песник некеме је честитао 1893. годину: цифра је исписана љубичастим мастилом, можда његовом руком. Тада је улазио у 52. годину живота: умро је 9. децембра 1910.

Занимљиво је да је ово, највероватније, досад непознати снимак Лазе Костића и Забавник је први који га објављује!

Иван Лончар

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЗА РАДОЗНАЛЕ



НАЈДУЖА ГРАДЊА

Најдуже грађено здање на нашем тлу је звонара цркве Св. Дује у Сплиту која се налази унутар зидова Диоклецијанове палате и првобитно је била маузолеј славног римског цара.

Са подизањем звонаре почело се 1250. године, други спрат је подигнут у 15. веку, трећи и четврти такође у 15. пети и шести у 18. да би на прелазу из 19. у 20. век читава грађевина била обновљена. Баш због те вековне градње, од спрата до спрата, звонара је грађена у различитим stilовима, од романике, преко готике до ренесансе.

НАЈДУЖЕ ИГРАНА ПРЕДСТАВА

Најдуже играна позоришна представа у нашој земљи је „Мала Флорами“ Иве Тијардовића која се на сцени

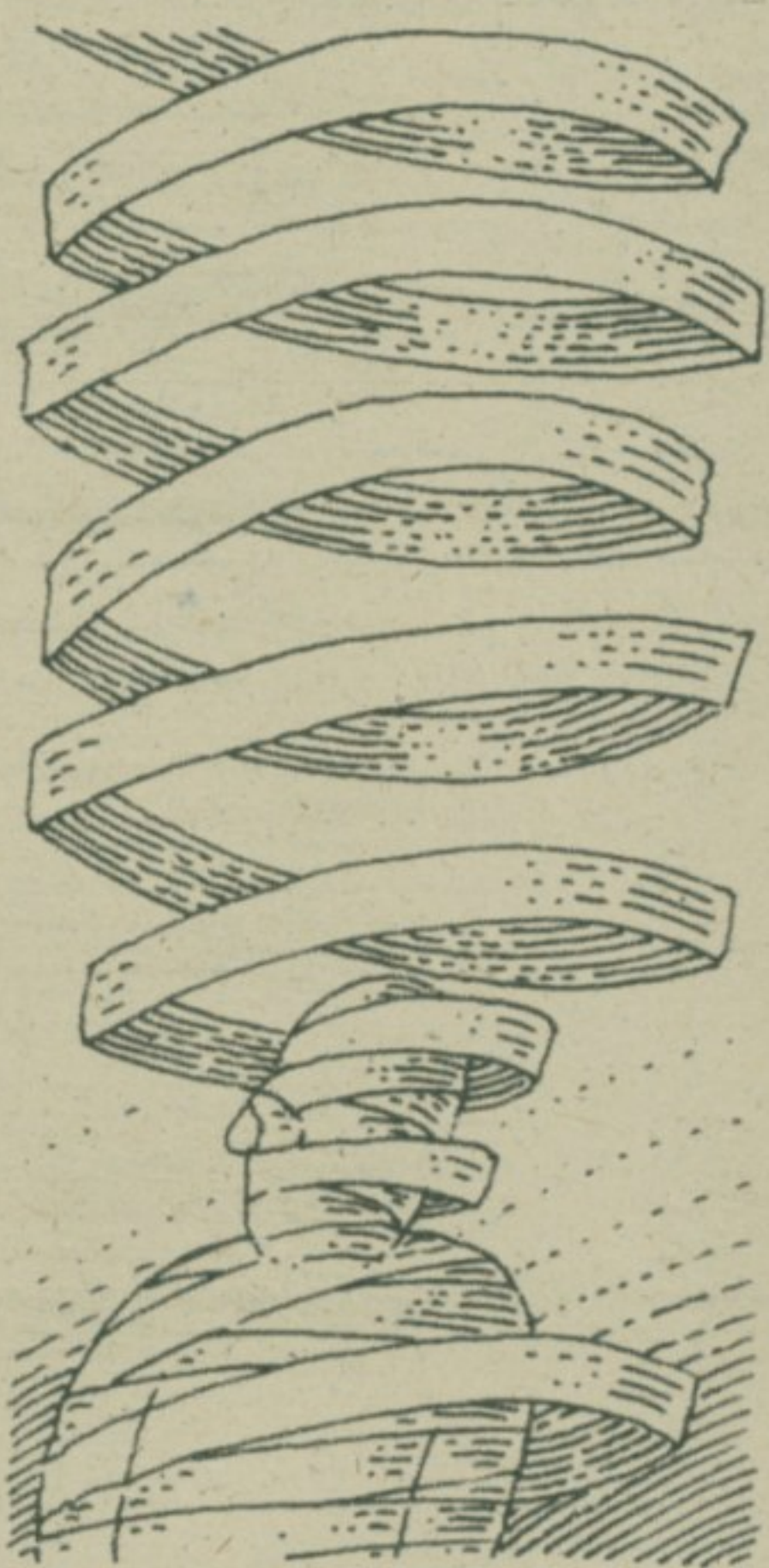


сплитског Народног позоришта игра непрекидно од 1928. године.

Ова представа игра се толико дуго да се више и не зна број представа, али се зна да је улогу морнара од прве представе играо Јошко Вишкић који и данас учествује.

НАЈДУЖИ НАТПИС ТАЈАНСТВЕНОГ ЕТРУРСКОГ ПИСМА

У збирци археолошког музеја у Загребу налази се 11 платнених повеза на којима је етрурским писмом исписано преко 1.500 речи. Ове платнене траке некада су биле једно велико парче платна које је исцепано на уже комаде да би послужило за умотавање египатске мумије коју је за-



гребачки музеј добио на поклон још крајем прошлог века.

На тим платненим тракама је, дакле, најдужи пронађени натпис исписан етрурским писмом које до данас није у потпуности расветљено, па је о загребачком платну написано на стотине научних расправа и тумачења.

Етрурци су тајанствени народ који се сматра за најстарије становнике Апенинског полуострва, односно, за најстарији италијански народ. Живели су у дванаест градова данашње покрајине Тоскане. Научници још нису одгонетнули тајну њиховог порекла иако су Етрурци оставили приличан број писаних споменика који, као и овај загребачки, тек очекују времена када ће бити растумачени.

Многе романтичне теорије покушавају да објасне како су настали велелепни храмови у Југоисточној Африци, али ни једна није довољно убедљива

Звали су га душом помилованом од богова, јер у њиховом схватању и речнику није постојао појам луд. Можда је за њих био и сâм бог, неко ново чудно биће, лица белог као корен биљке касаве, обученог у лоше ушивене дроњке од коже антилопе, са шеширом широког обода и огромним пртљагом на леђима из кога су извириле две гвоздене цеви које су бљувале ватру и невидљивим стрелама обарале чак и носорога у трку. Поврх свега, ширио је округло тамно платно затегнуто на нечем што је неодрживо личило на игле бодљикавог прасета и које је, и при најјачем сунцу, његово лице и леђа држало у дубокој сенци.

Поштовали су га и склањали му се с пута. Такав однос био је најбоља путна карта 34-годишњем Немцу Карлу Готлибу Мауху који је као један од ретких белаца који су се седамдесетих година прошлог века кретали овим крајевима, смело закорачио у буш Југоисточне Африке, на стотине миља далеко од последњих португалских колонијалних постаја у Мозамбику.

Други Европљани и Американци овде су трагали за златом и дијамантима, ловили дивљач и продавали слоновачу. Мауха ништа од тога није

занимало. Током неколико година својих лутања нашао је доста златних предмета, али је све предао британском колонијалном гувернеру у Наталу. Њему је била довољна слава коју је доносило откривање непознатих крајева и уписивање његовог имена на нове географске карте.

Нису, ипак, сви домороци били опчињени његовом појавом. Дамбо, поглавица једног племена у Машонеленду, делу тадашње јужне Родезије, ухватио је једног дана Мауха и са својим ратницима, везаног, тријумфално повео у село. Сигурно би те, или неке од следећих ноћи, уз дивље крике и звуке там-тама, било окончано путовање, а и живот, немачког геолога да се, правим чудом, у логору није појавио ловац и трговац слоновачом Адам Рендерс. Домороци су га звали Са-Адама и знали га као човека који добро плаћа жељену робу. Сем тога, био је ожењен кћерком поглавице из оближњег села.

Откупио је Мауха као сваку робу. Те ноћи авануриста је први пут могао да чује детаље о Зимбабвеу, напуштеном граду од камена, око чијег су се постојања у целој Јужној Африци исплеле легенде.

Рудници краља Соломона

Село у којем је живео Рендерс било је двадесетак километара удаљено од тих камених кула, али њему самом никад није пало на памет да ту нешто истражује. Пристао

је да одведе Мауха. Кад је овај следећег дана, касно у сутон, са врха једног брежуљка угледао град, није могао ништа да прозбори осим усхићеног „Браво!“

Следећег дана грозничаво је настојао да продре у ту грађевину подигнуту од великих

РУШЕВИНЕ БЕЗ ПОРЕКЛА





камених блокова, над којом се уздизала масивна конусна кула виша од десет метара. Домороци су сматрали себе чуварима грађевина својих давних предака и љутито су му стављали до знања да неће то да дозволе. Ипак, успео је да уђе уз помоћ једног старца који се неочекивано појавио из буша. Сви су га поштовали као сина последњег свештеника који је у руинама Зимбабвеа приносио боговима говеда на жртву.

Карл Маух је био геолог. Историју је знао слабо, архе-

ологију никако. На основу онога што му је потомак свештеника испричао, закључио је да је ту некад давно живео народ семитског порекла. По повратку у Немачку издао је књигу и оживео стару теорију да се ту налазио легендарни Офир у који је краљ Соломон слао бродове да би му довлачили злато и драго камење. Чак је тврдио да су стари феничански архитекти цео тај град направили по узору на Соломонов храм и резиденцију у којој је током посете Јерусалиму боравила краљица од Сабе. Европа је оберучке прихватила и улепшала ову хипотезу. Убрзо су се појавиле књиге других аутора са новим „доказима“, а праву експлозију романтичног одушевљења изазвао је роман Хенрија Рајдера Хагарда „Рудници краља Соломона“.

Црни или бели

Карл Маух заслужује да се помене као човек који је први истражио и ставио на мапу рушевине Зимбабвеа. Али, његова теорија о древном Офи-

ру истраживаче је деценијама касније усмеравала на погрешан пут. Свим Европљанима који су се мували овим крајевима било је заједничко уверење да су грађевине могли да подигну само владари беле коже. У Африци не постоји ништа слично, тадашњи низак ниво цивилизације урођеника Машонеленда није могао да пружи никакве доказе да су ове сложене грађевине осмислиле архитекте црне боје коже.

Кад се стара Европа мало заситила тврдње да је то био библијски Офир, никле су друге теорије – да је Зимбабве, у ствари, Пунт, колонија истраживача египатских фараона, или праисторијска опсерваторија изграђена по узору на Стоунхенџ у Енглеској. Зато је с неверицом и подсмехом примљена изјава једног Шкота, који је дипломирао египтологију на Оксфорду и имао прилично искуства у копању у долини Нила, да ове грађевине нису старије од 14. века наше ере и да нико осим Африканаца није могао да их подигне и пројектује.

Овакво иступање било је 1905. године права јерес. Људи са дипломама најпознатијих европских универзитета залагали су свој ауторитет да би могли да докажу да су белци пројектовали а црнци, можда, градили Зимбабве. Или, да су овде били Арапи, што по њима доказује конусна кула која је само један стари облик минарета џамије.

Необични налази у рушевинама – кинеска керамика, арапско и персијско стакло – били су потврда више да је то био народ који је добро познавао море и непрестано се бавио трговином. У округлој грађевини, названој храм, ископано је осам птица од камена сличних орлу. Одмах се

појавило мишљење да су то били производи које су домороци правили за феничанско и египатско тржиште.

Ко, када, како и зашто?

Несрећа је Зимбабвеа што је откривен на прагу двадесетог века, у време кад су суревњивост и мржња међу расама у успону. Све теорије о његовом постанку набијене су страстима. Грешка на том првом кораку повлачи читав низ каснијих. Колико је хипотеза о томе ко га је градио, толико је и датума од 2000. године пре Христа до 1850. нове ере, кад је такође могао да буде зидан. Ни један грађевински објект у свету не може да се похвали да је науци задао тако тежак задатак: могући датум подизања развукао се у пуне четири хиљаде година.

Није нађен ни један запис који би помогао истраживачима. Кад су почела озбиљна испитивања у рушевинама, више није био жив нико од припадника локалних племена ко би знао да каже нешто више. Њихови наследници износили су различите приче. Из тога није могло да се разлучи који је народ подигао Зимбабве, зашто су му биле потребне те грађевине далеко од морске обале и путева и како су успели да исклешу, пренесу и уграде готово милион камених блокова.

Величина и облик Зимбабвеа намећу логичан закључак да је то могао да буде некакав велики храм. За такав подухват било је потребно много радника, локална племена не би успела сама да изведу тако нешто. Сматра се да су грађевине настале у време кад је у Европи средњи век био на измаку. У 17. веку још су служиле својој намени, а почетком следећег столећа на њима су вршени задњи неимарски радови. Око 1830. опљачкала су их племена која су дошла с југа, из Зулуленда. Од тада је Зимбабве напуштен, нису могли да га оживе ни врачеве из оближњих села који су у његовој тајанственој тишини и величанствености повремено припремали религиозне обреде.

Данас су ове руине, као и водопади Муси-О-Туња, односно Викторијини на реци Замбези, главна туристичка атракција младе афричке државе Зимбабве. Водичи су, као и свуда у свету, предусретљиви, једино не могу са сигурношћу да одговоре на четири питања: ко, када, како и зашто је подигао овај необични град.

Огњен Јаневски

Живот пише драме

Први пут сам видео напад епилепсије 1979. када сам имао осамнаест година и био бруцош. Младић који је радио у кухињи изненада се у јаким грчевима срушио на под студентске трпезарије. Четири студента су му притрчала. Изгледало је да се младић много мучи, руке и ноге су му се тресле у ужасним трзајима, а зајапурено и изобличено лице деловало је некако нељудски.

Нисам желео да се мешам, али сам се уплашио да ће гомила која се окупила и покушала да помогне да убије несрећника. Чинило ми се да ће га угушити трудећи се да га подигну. Пришао сам младићу који му је из све снаге држао главу и саветовао га да је пусти.

— Ма ко си ти и шта замишљаш? — одвратио ми је. — Добро знам шта радим, на првој сам години медицине!

Отворио сам уста да му одговорим, али глас није излазио. Тада сам се повукао у најмрачнији угао трпезарије и заплакао.

Електрична олуја у глави

Када сам сазнао да болујем од епилепсије, наш породични лекар ми је саветовао да ником не причам о својој болести да ме људи не би избегавали, а ако баш морам неком да кажем, боље је да употребим израз „напад с

Од раног детињства имао сам епилептичке нападе, али моји родитељи намерно нису на њих обраћали нарочиту пажњу. Лекар ми је саветовао да своју болест кријем јер она код људи изазива ужас. А онда је дошло време да пођем на факултет и живим у студентском граду

грчевима” који изазива мање страха од речи епилепсија. Чак и данас, седам година после сцене у студентској трпезарији, тешко ми је да признам да сам епилептичар. У оно време то нисам могао ни да замислим.

Постоји двадесетак различитих облика епилептичних криза које су, у ствари, некон-

ЈА САМ ЕПИЛЕПТИЧАР

тролисана електрична пражњења мозга. Отприлике половина епилептичара, међу њима и ја, има такозвану идопатску епилепсију којој се не зна узрок.

Током детињства и дечаштва често сам имао епилептичке нападе, али ни ја, ни моја породица, ни пријатељи, нисмо на то обраћали нарочиту пажњу. Одувек сам при таквим нападима имао кратке тренутке одсућности. Мог лекара то није забрињавало.

Ти тренуци „празнине” наставили су се и на факултету и неуролог ми је преписао „тегретол” за спречавање напада. Морао сам, док лек не почне да делује, да се навикнем да не седам за волан, да не попијем ни кап алкохола, да се дуго одмарам.

Карлу и Францу, колегама са којима сам делио еобу, поверио сам од чега болујем и замолио их да то никоме не кажу. Нападе сам обично добијао предвече и, како су ми испричали Карл и Франц, увек на исти начин.

Пред сам напад постајао сам веома успо-

рен, и ментално и физички, и нисам био у стању да јасно изговарам речи. Затим сам постајао све блеђи а очи су ми се шириле. Потом у глави долази до електричне олује, пред очима као да ми севају муње, губим свест и падам. Мишићи ми се снажно грче, вилице се стежу и при том могу лако до крви да угризем усне, језик или унутрашњост образа. Цело тело ми је у неконтролисаним трзајима и то траје око један минут. На уста ми избија пена, тешко дишем, а догоди се и да се помокрим.

Напад, постепено, попушта а ја падам у кратак, али дубок сан. Када се пробудим, може да уследи још један напад, а кад напади сасвим престану, осећам се ошамућено: не знам тачно где се налазим, са ким сам, које је доба дана, чак ни који је дан. Говорим невазано и не сећам се шта ми се догодило. Не могу ни да питам јер ми се језик заплиће и само веома стрпљиве особе у стању су да ми објасне шта сам доживео.





После сваког напада телефонирам свом лекару у нади да ћу схватити шта са мном није у реду. Априла 1980. лекар ми је преписао још један лек, „депакин“. Узимао сам га више недеља и није ми помогао.

Шта ће рећи Цулија?

Пошто сам имао поверења у Карла и Франца, почео сам с њима да излазим увече. Није им сметало када би се догодило да добијем епилептички напад на јавном месту.

А онда сам упознао Цулију Катлер, студенткињу треће године. Био сам на мукама како да јој објасним своју болест. Плашио сам се да, када чује, више неће желети да се виђамо. Разговарао сам с њом после неколико неспреспаваних ноћи. Цулија ме је само питала шта треба да ради у случају да добијем напад.

Објаснио сам јој да мора да остане прибрана и умири присутне, ако их буде, да удаљи од мене све што би могло да ме повреди и да ми скине кравату. Добро је да ми под главу стави нешто меко, џемпер или јакну, и да ме окрене на страну да се не бих угушио. Нагласио сам да особу која има напад епилепсије никако не треба држати нити јој ишта трпати у уста да, наводно, не би прогутала језик.

Само уколико напад траје дуже од десет минута, ако после првог одмах уследи други или болесник не може да се пробуди, треба позвати хитну помоћ. Када се епилептичар после напада пробуди, треба му полако објаснити шта му се догодило, помоћи му да, ако може, устане и ићи део пута с њим. Важно је питати га коме да се телефонира да би неко близак дошао по њега.

Марта 1981. отишао сам код неуролога у близини мог факултета. Он је проценио да ми досадашњи лекови нису довољни, повећао је дозе и замолио ме да му телефонирам после сваког напада. Јавио сам му се након трећег и он ми је саветовао да опет повећам количину лекова. Крајем следећег месеца гутао сам је-

данаест таблета дневно, једва се држао на ногама, стално ми се повраћало и имао сам ужасне горушице. Када је почела да ми опада коса, схватио сам да оваква терапија није добра. Али, доктор је сматрао да то нису последице лекова већ неки доживљени стрес.

У јуну сам био потпуно исцрпљен нападима, а од силних лекова изгубио сам шеснаест килограма. Када сам дао крв на анализу, утврђено је да су ми лекови пореметили функцију коштане сржи и да имам опасну анемију. Нови лекар ми је прекинуо досадашњу терапију и против епилептичких напада преписао „фенобарбитал“.

Крвну слику сам брзо довео у ред, али сам сада имао и по неколико напада дневно. Били су блажи, али наглији и то због промене терапије. Падао сам на земљу без икаквих претходних наговештаја. Једном сам, тако, треснуо низ степенице, једном ударио главом о лонац пун кључале воде.

Моја људска права

Био сам убеђен да мом злу нема лека и помирисан да живим између непрекидних напада. Крајем лета отишао сам код новог неуролога кога је нашла моја мајка. Тек да јој удовољим. Знао сам да нећу доживети ни своју

диплому – или ћу страдати при неком паду, или ћу се убити.

Нови лекар одмах ми је повратио самопоуздање. Разговарали смо о грчкој митологији и савременој књижевности, а онда ми је обичним речима објаснио због чега мисли да треба да покушам сасвим нову терапију. Сматрао је да никако не треба да кријем своју болест. Није ми обећао излечење, али је рекао да постоји могућност да боље владам ситуацијом када ме задеси напад. Ни један лекар пре њега није тако разговарао са мном.

Пошто је извршио низ анализа, доктор ми је преписао „дилантин“. Више нисам изненада падао, а ускоро су се и напади проредили на један у петнаест дана. Септембра сам се нормално вратио на факултет.

Од лекова сам стално био помало сањив и мало сам променио нарав – нисам био весео као некада, али сам ипак био пресрећан. Испричао сам и другим колегама од чега болујем и лакнуло ми је. Два напада сам добио изван моје собе и нико није дизао панику.

Али, новембра 1981. управа универзитета ме је обавестила да морам да напустим студентски град из медицинских разлога. Ова административна одлука ме је и разбеснела и растужила. Жално сам се и више тело донело је одлуку у моју корист пошто је управа универзитета прекршила закон о људским правима хендикепираних особа. Јануара 1982. године вратио сам се у студентски град, а маја 1983. дипломирао на факултету политичких наука.

Место под сунцем и за нас

Данас живим у Њујорку и радим као репортер у „Њујорк Тајмсу“. У џепу увек носим здравствену легитимацију у којој су и бројеви телефона особа којима може да се јави уколико добијем напад. Ти напади су се веома проредили а када се догоде, држим их под контролом, да тако кажем. Наравно, никада не возим.

Имао сам двадесет две године када сам по други пут присуствовао туђем епилептичком нападу. Налазио сам се у једној канцеларији у Вашингтону и чуо како неко виче:

– Има ли кога ко зна нешто о епилепсији?!

– Да, ја – одговорио сам.

Извели су ме на улицу где сам угледао једног старца како се грчи на плочнику. Скинуо сам мантил и ставио му га под главу да је не би, случајно, повредио. Претражио сам му џепове да видим има ли неки лек или документ о стању своје болести. На лицима присутних видео се такав ужас да сам се изненадио. Неко је излетео из куће с варљачом у намери да је старцу стави у уста да не би прогутао језик. Рекао сам да је то непотребно и да може само да га повреди.

Када се човек пробудио, помогао сам му да устане и одвео сам га у канцеларију. Он се, постепено, повратио и рекао је да жели кући. Отпратио сам га. Уз пут сам му испричао да и ја патим од епилепсије, али да ми се стање веома побољшало. На разјави ми је чврсто стегао руку и рекао:

– Са нама ће бити све у реду, зар не?

Тада сам први пут помислио да ће заиста и бити све у реду и да за епилептичаре има места под сунцем.

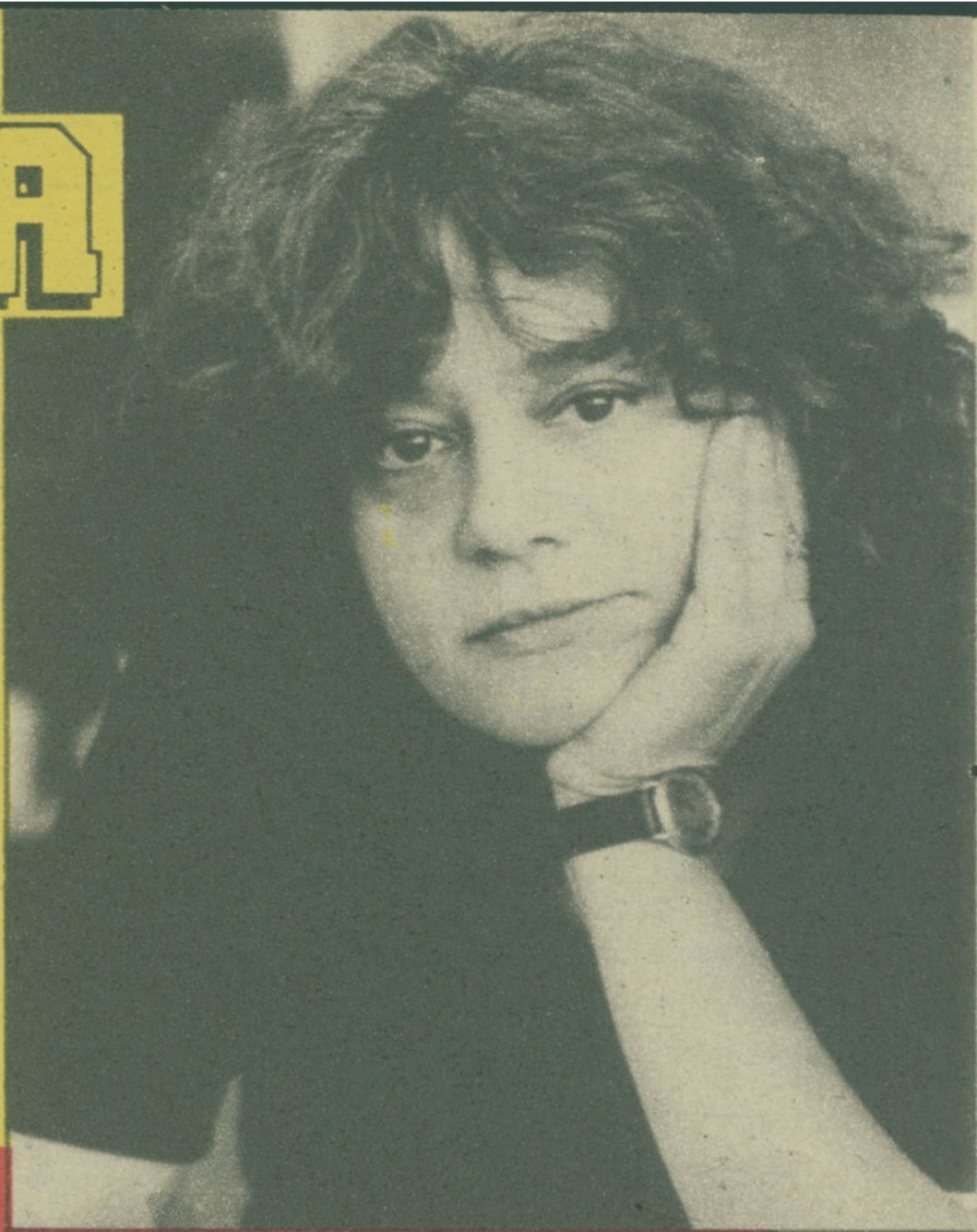
Курт Ајхенвалд

НАГРАДА

„Златно перо”,
тридесети пут

ЗА

МАШТУ И - ТЕНИ



„Златно перо” за златне руке – сликарка Драгана Јовчић



Уз
машту,
кућни
љубимац
може
да буде
и Шерлок
Холмс

Као и претходних, „Политикин Забавник” је и ове године доделио своје већ традиционално „Златно перо” за најуспешнију илустрацију. Овогодишње наше признање, које су досад добијали многи познати илустратори и сликари, у знаку је два значајна јубилеја: педесетог Забавниковог рођендана и тридесетогодишњице „Златног пера” Београда, смотре коју организује уметничко удружење УЛУПУДС. Због тога је „Златно перо 88” и те како обрадовало последњег добитника ДРАГАНУ ЈОВЧИЋ, сликарку из Београда. А како Забавник слави педесет година излажења, што је несвакидашњи јубилеј у нашем новинар-

ству, Драгана је за своје радове награђена са – педесет милиона старих динара. Занимљиво је да је млада уметница, иначе магистар сликарства, пренела бојама на хартију стварног „јунака” – свог јазавчара. И све те цртеже урадила с много љубави и много маште. О свом раду, јазавчару и Забавнику Драгана каже:

– Можда моја љубав према цртању потиче још из раног детињства. Да бисмо брат и ја боље јели, наша мама, домаћица, узимала је папир и оловку и цртала нам птице и лептирове, авионе, куће, печурке – све што би јој пало на ум. Тај њен „штос” код брата није „пролазио” – он је мрља вио и даље. Ја, међутим, занета маминим цртаријама, гутала сам залогаје без речи, не

обраћајући пажњу на то што једем.

Тако сам пожелела да једног дана постанем сликар и да цртам децу. Ето, обе жеље су ми се испуниле. И сад, после неколико књига и сликовница за децу које сам опремила илустрацијама, цртам само оно што сам, као дете, и сама желела да видим. Наравно, све то није само ствар технике и умећа: свака илустрација поготово за дете, мора да садржи обиље маште, али искрене, непатворене. Мени у томе помаже моја двогодишња братаница Јеја и то као врло строга „критичарка”. Заузврат, зидови су ми прекривени њеним цртежима, јер Јеја и сама „слика”. А ова серија цртежа,

мени изузетно драга, надахнута је мојим љубимцем јазавчаром. Посматрајући свакодневно то занимљиво биће и играјући се с њим, замислила сам га у разним ситуацијама: како се облачи, пере зубе, обува патике – ради све оно што ради и свако дете. Зато сам срећна што је баш Тени, како се зове јунак мојих илустрација, добио једну такву награду и то од Забавника, листа уз који сам и сама расла, дивећи се његовим стриповима и цртежима. Овде је Тени представљен као Шерлок Холмс, али Забавнику и његовим читаоцима откривам малу тајну: Тени је – женско...

И. Лончар

ВЕСЕЛА ПЕТОРКА

БОЖАНСТВО ИНКА

III ДЕО

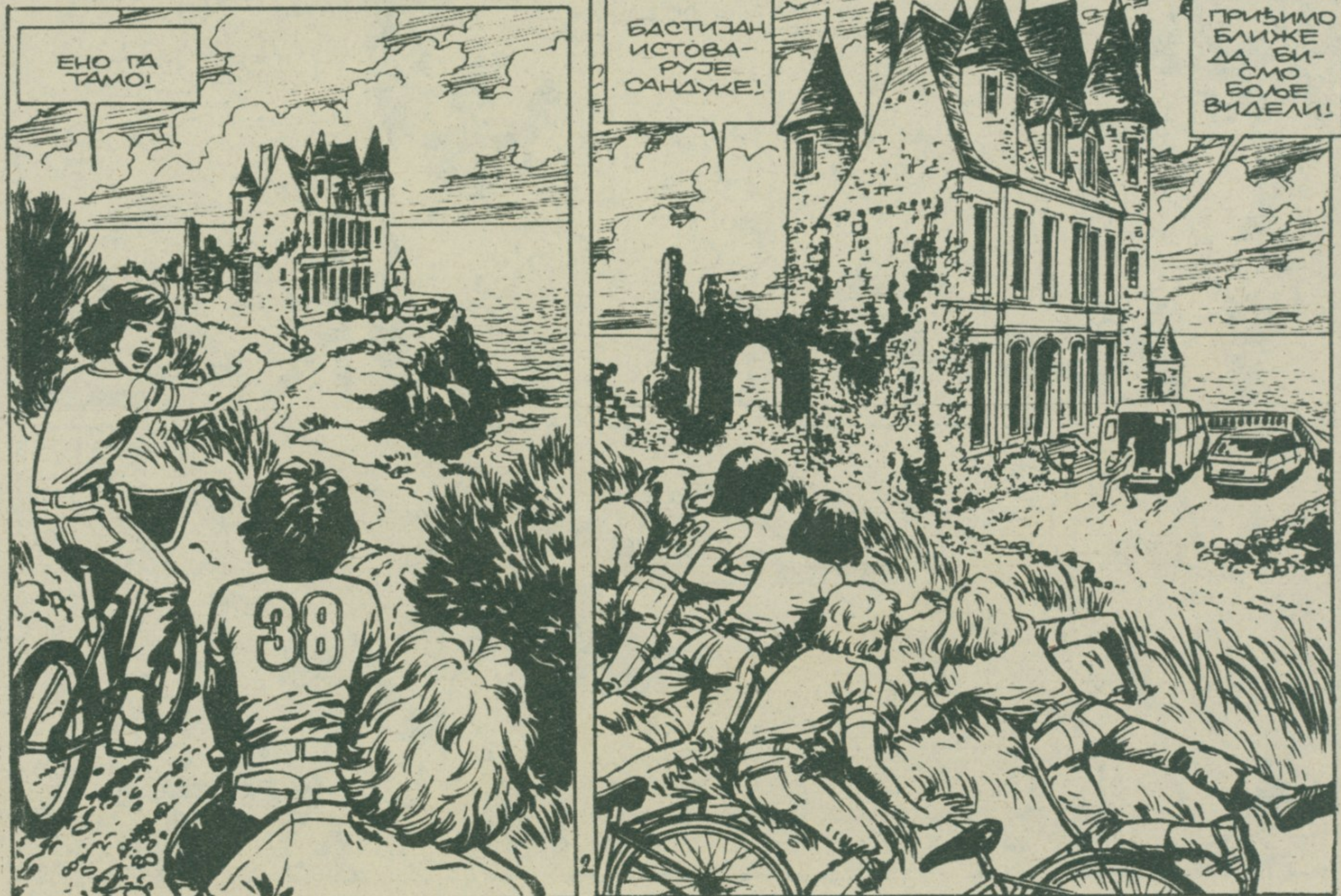
ЦРТА: Б. ДУФОСЕ (B. DUFOSSÉ) ПИШЕ: С. РОЗЕНЦВАЈГ (S. ROSENZWEIG)

ВЕСЕЛА ПЕТОРКА ПОКУШАВА ДА ОТКРИЈЕ ТАЈНУ СТАТУЕ БОЖАНСТВА ИНКА. ОДЈЕДНОМ...





И СТИГЛИ НА ЦИЉ У РЕКОРДНОМ РОКУ...





НИЈЕ ЛОШЕ!
САМО МИ НИЈЕ
ЈАСНО КАКО
ЋУ ИЗАБИ
ОДЛАВЕ!

ИЗГЛЕДА
КАО ВЕЛИКИ
ПОДРУМ!
ПОТРАЖИЋУ
НЕШТО
ПОМОГУ
ЧЕГА ЋУ СЕ
ПОПЕТИ!

БУДИ
ОПРЕЗАН,
МИК!

ЕВО ТИ
МОЈА
БАТЕРИЈА!



ОУЈ!
КЛИЗА СЕ
И ЦУРИ НА
СВЕ СТРАНЕ!
САМО ДА НЕ
ПАДНЕМ,
БИЋУ САВ
БЛАТЊАВ!





ЕТО!
САМ СЕ
УКАЉАО!

УХ!
ИЗГУБИО
САМ ЛАМ-
ПУ!

У СВАКОМ
САМЧАЈУ,
ДОБРО САМ СЕ
УДЕСИО!

ШЉАП! ШЉАП! ШЉАП!

НЕБУ
НИКАД
ИВАЈИ ОДВ-
ДЕ! ТРЕБА ДА
ПРОНАЂЕМ
СТЕПЕНИШТЕ!

КАД БИХ
БАР ИМАО
ШИБИЦЕ!

СУПЕР!

ШЉАП!

ШЉАП!

ОВДЕ ЈЕ
ЈЕЗИВО! КА-
КАВ ЈЕ ОВО
ОТВОР?

ШЉАП!

ШЉАП!

КОЈА
ДУБИ-
НА!
БРРР!

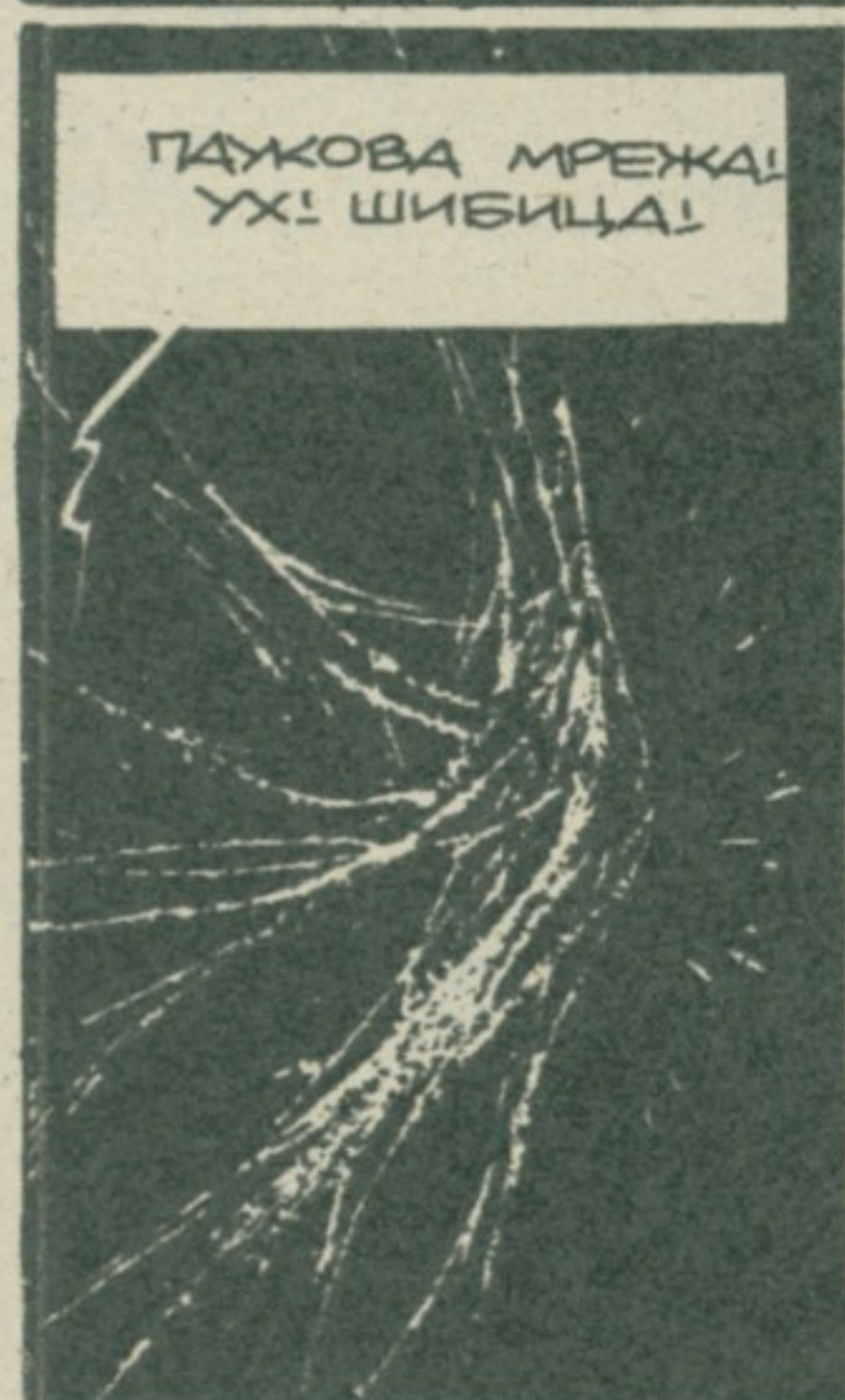
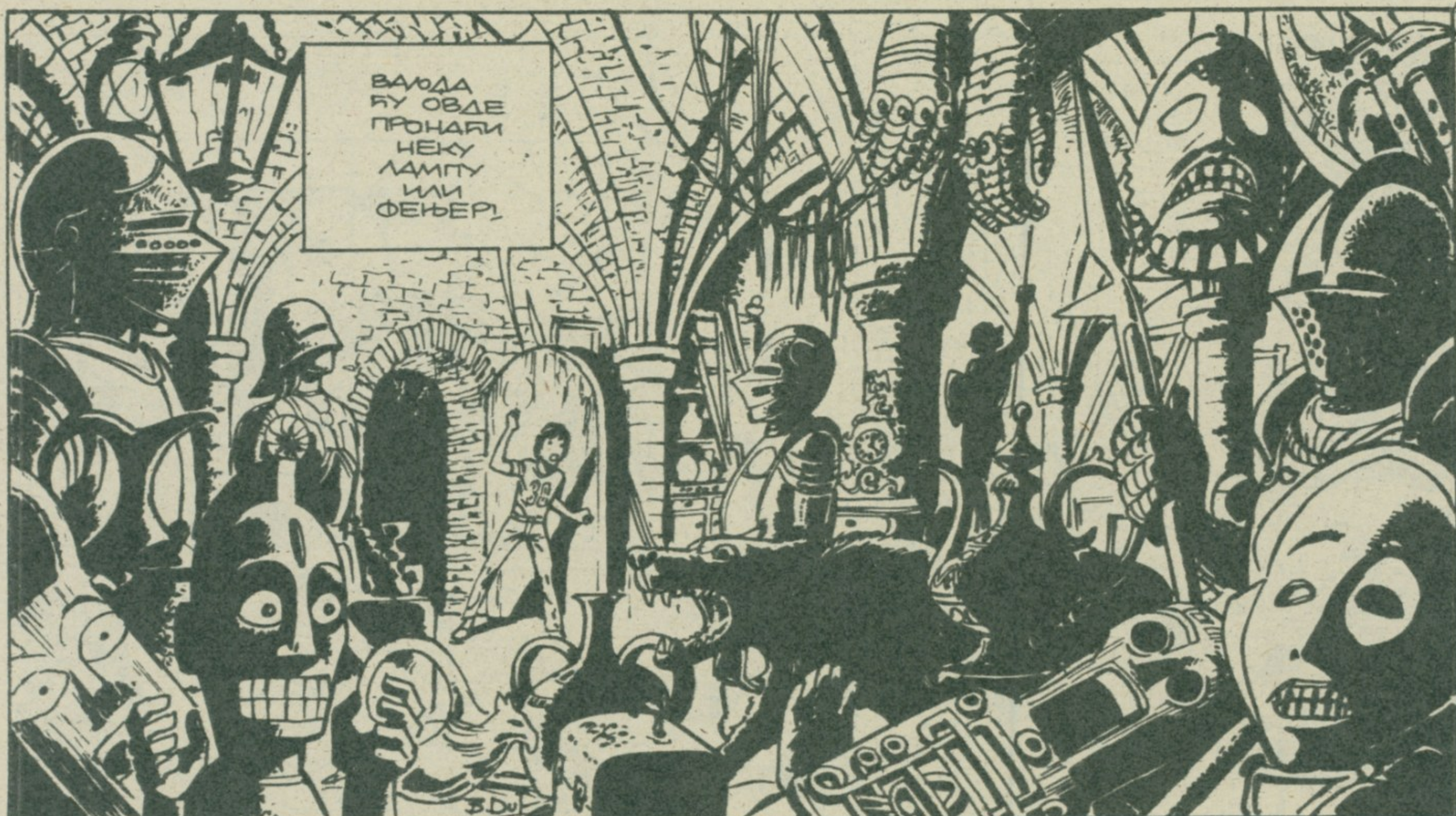
ЕЈ, МОЈ
МИК,
БОЉЕ ЈЕ
ДА СЕ
ВРАТИШ!

ОВО ТИ
НИЈЕ
БАШ ПА-
МЕТНО...

ГЛЕ,
ВРАТА!

ШКРИП!

?





МИК!
ЈАВИ СЕ!
МИК!

ПАЗИТЕ,
НЕКО
ДОЛАЗИ!



ОД РЕЧИ ЈЕ!
ТО СУ САН-
ДЖИ!

БЕЗ ОБЗИРА НА ТОУ
МОРАЋЕ НАМ ОБЈАСНИ-
ТИ ГДЕ ЈЕ ВЕЛИКО
СУЊЕ ИНКА!



БУТИ
ДАГО-
БЕРЕ!



ШТА МИСЛИШ
ДА УРАДИШ?

ДА ГА НАТЕРАМ
ДА ПРОГОВОРИ! ОВА
СТВАР ВРЕДИ МИ-
ЛИЈАРДЕ!



КОГА ТО
БАСТИЈАН
ХОЋЕ ДА НА-
ТЕРА ДА ПРО-
ГОВОРИ?

ЧИНИ МИ
СЕ ДА СМО
НАПРАВИЛИ
ВЕЛИКУ
ГРЕШКУ ЈОШ
НА ПОЧЕТКУ
АКЦИЈЕ!



ЗАШТО ТАКО
МИСЛИШ?

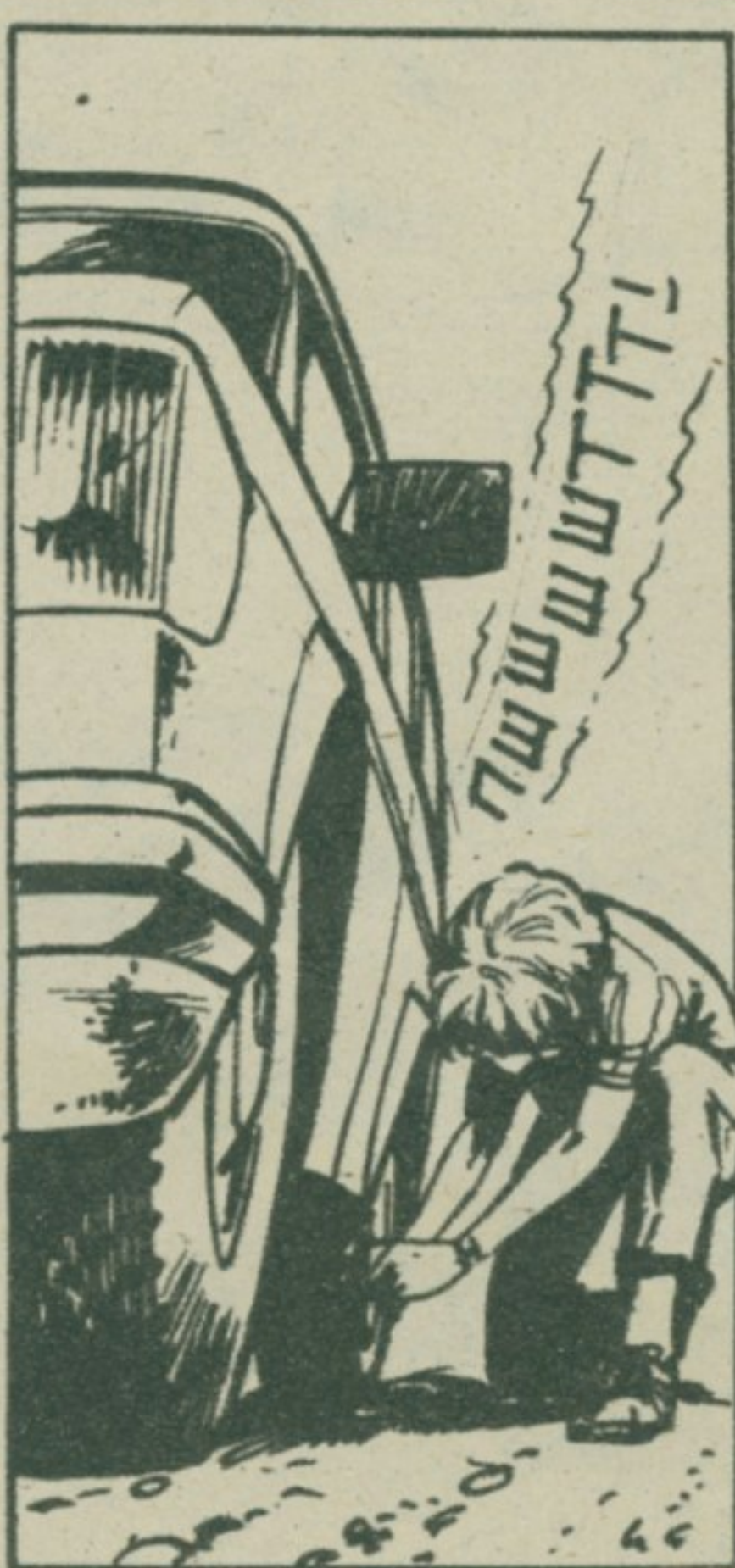
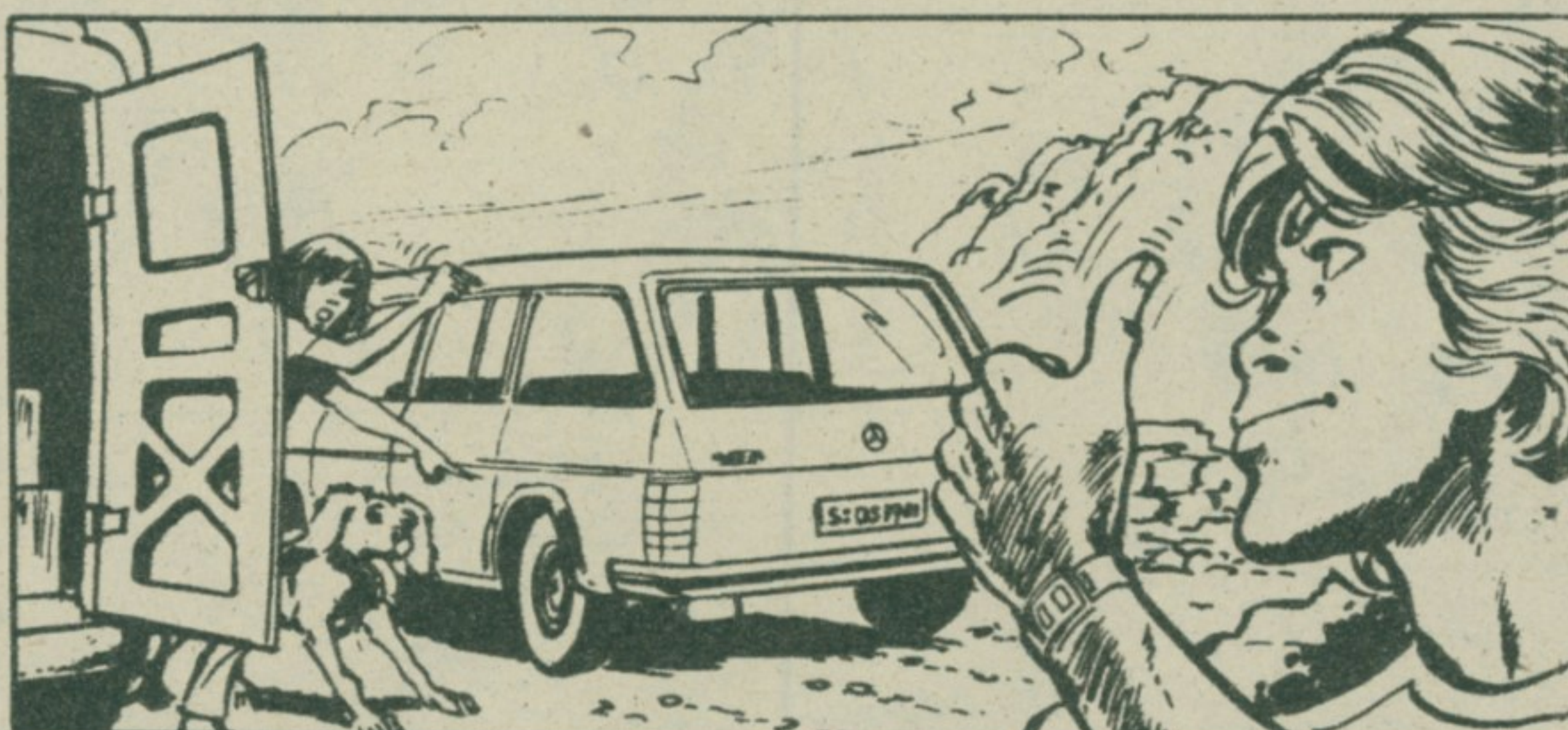
НЕ
ЗНАМ!
ОСЕЋАМ
НЕШТО...



ЕЈ, ВИ
ГОРЕ!



БРЗО
ОБАВЕС-
ТИТЕ
ПОЛИЦИЈУ!
НАШАО
САМ СТАТУУ,
А И БАСТИЈА
НА! ЛОШЕ
ЈЕ!





ИЗГЛЕДА ЖЕЛИШ ДА ТВОЈ ПАС ДОБИЈЕ НЕЗГОДАН УДАРАЦ, МАЛИ!



СТАНИТЕ, БАСТИЈАНЕ! ОПОМЕНУЛА САМ ВАС!



ГРРР!



АДДАД!



ГРРР!



ФУЈ ТО, ДАГО! ФУЈ!





КРЕНУЛИ СУ
ОБУДА!

УХ! НЕ
ВИДИМ!



ПОЖУРИ,
КЛОДИ! ЗА
НАМА!



ГДЕ ЛИ СУ
ЗБРИСАЛИ?

ОВА СТВАР ПОЧИ-
ЊЕ ДА МЕ НЕР-
ВИРА, АЛАНЕ!



ЈЕСИ ЛИ
ЋУОЗ НАЗВАО
ГА ЈЕ АЛАНЕ!

ТАКО СЕ
ЗОВЕ БАСТИ-
ЈАНОВ ОРТАК!



НЕ
ОРТАК, ВЕБ
БРАТ!



ТО СИ ТИ, МИК!
БАШ СИ МЕ УГЛА-
ШИО! УХ!

ХАЈТЕ ЗА
МНОМ! ХОГУ
НЕШТО ДА
ВАМ ПОКАЖЕМ!



МАЛО
КАСНИЈЕ ...

ТАКО
ЗНАЧИ!



ДА, ТО
САМ ЈА!
СРЕЂАН
САМ ШТО
ВАС
ВИДИМ!

УМЕСТО ШТО
СИ СЕ ТУ УКИ-
ПНО, БОЉЕ БИ
БИЛО ДА МИ
ДАШ ТВОЈ НОЖ,
ФРАНСОАЗ?



ЗНАЧИ,
ВИ
НИСТЕ...

КРИМИНАЛАЦ?
'НЕ, КЛОДИ!
ЈА САМ
БРАТ БЛИЗА-
НАЦ ОНОГ
ТИПА КОЈИ
ШВЕРЦУЈЕ
УКРАДЕН
НАКИТ!



ЗАШТО НИСТЕ
ОБАВЕСТИЛИ
ПОЛИЦИЈУ КАД
СТЕ ТО
ЗНАЛИ!

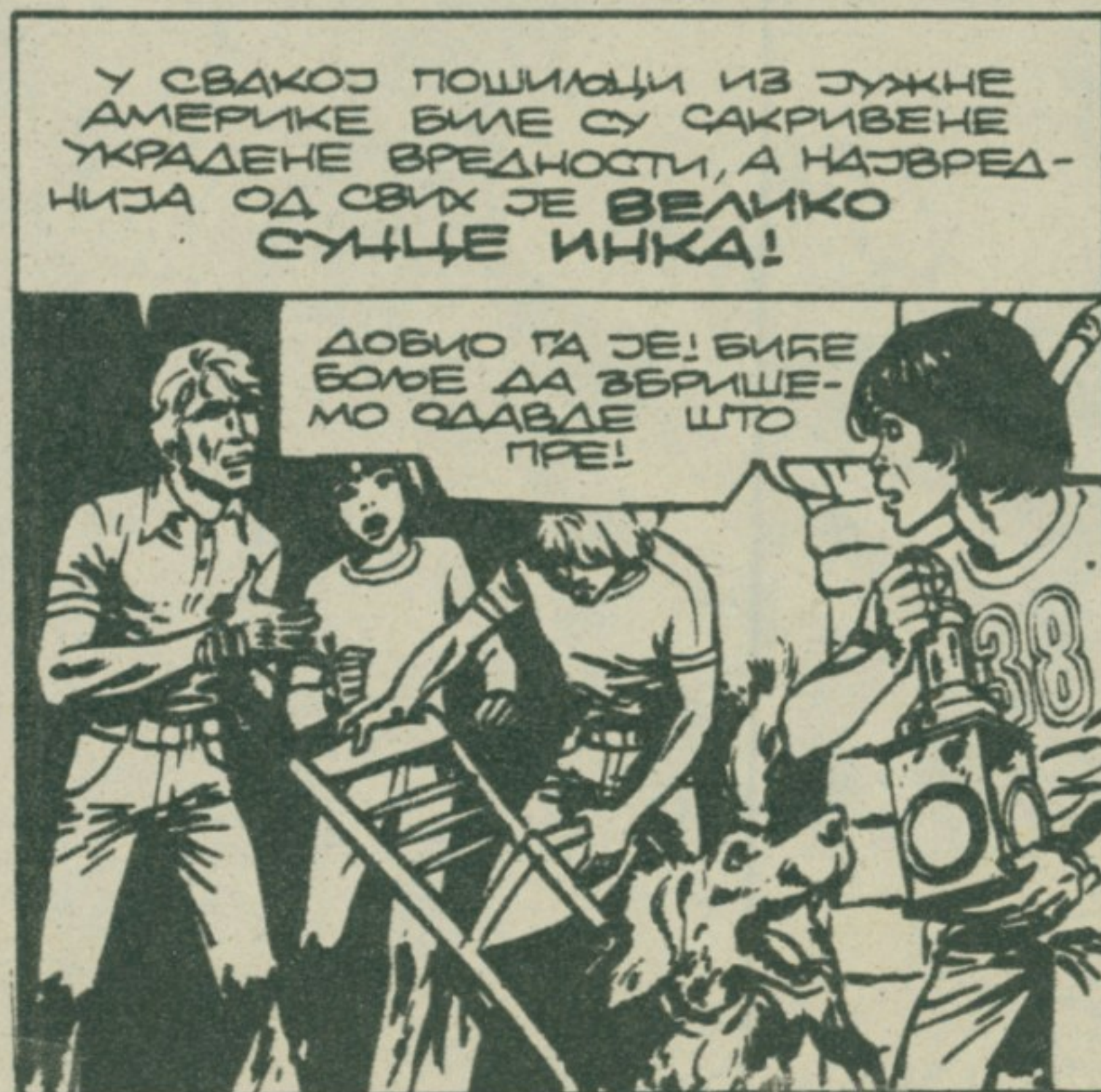


НИЈЕ
ЈЕДНОСТАВНО
ПОСЛАТИ
БРАТА
У ЗАТВОР!



ПОГОЂОВО ШТО ЈЕ
ТВРДИО ДА ЋЕ ГА
ОНА ДВОЈИЦА УБИ-
ТИ АКО НЕ РАДИ
ЗА ЊИХ!

А, У СТВАРИ, ОН ЈЕ
ШЕФ БАНДЕ!



У СВАКОЈ ПОШИЛЦИ ИЗ ЈУЖНЕ
АМЕРИКЕ БИЛЕ СУ САКРИВЕНЕ
УКРАДЕНЕ ВРЕДНОСТИ, А НАЈВРЕД-
НИЈА ОД СВИХ ЈЕ **ВЕЛИКО**
СУЏЕ ИНКА!

ДОВИО ГА ЈЕ! БИГЕ
БОЉЕ ДА ВЕРИШЕ-
МО ОДАВДЕ ШТО
ПРЕ!



ПОПНИ СЕ,
ГА ЋЕМО ТИ
ПОСЛАТИ
ДАГОБЕРА!



ЧИМ СЕ
ЗАВРШИ ОВА
АВАНТУРА
ТИ ЋЕШ, ДАГО
НА ДИЈЕТУ!
ПРЕВИШЕ СИ
ТЕЖАК!

И ЈА СЕ
СЛАЖЕМ!



САД ЈЕ
НА МЕНЕ
РЕД!



ДОБРО
ДОШАО,
ДРАГИ
БРАТЕ!

??



ВУДИ МИРАН,
БАСТИЈАНЕ,
АКО МИСЛИШ
ДА ТВОЈИМ
МАЛИМ ПРИ-
ЈАТЕЉИМА
НЕ ПРАВИМ
ПРОБЛЕМЕ!

НАДАО
САМ СЕ
ДА ЋУ
УСПЕТИ
ДА ТЕ
УБЕДИМ
ДА ОДУ-
СТАНЕШ
ОД ОВОГ
ПРАВОГ
ПОСЛА!



ЋУП СИ АКО СИ МИСЛИО
ДА ЋУ ЗБОГ БРАТА ОДУСТА-
ТИ ОД ТОЛИКЕ ЗАРАДЕ!



ЗАТВОРИ КЛИНЦЕ
У КОМБИ МОГ
БРАТА!



А САД МИ, ДРА-
ГИ БРАТЕ, БРЗО
КАЖИ ГДЕ СИ
САКРИО **ВЕЛИКО**
СУНЦЕ ИНКА?

АЛАНЕ,
ИСПУМПАЛИ
СУ ГУМЕ
НА
ОБА
ВОЗИЛА!



ИДЕЈА ДА
СЕ ПОСЛУ-
ЖИШ БРАТОМ,
БИЛА ЈЕ
ЋУПТА!

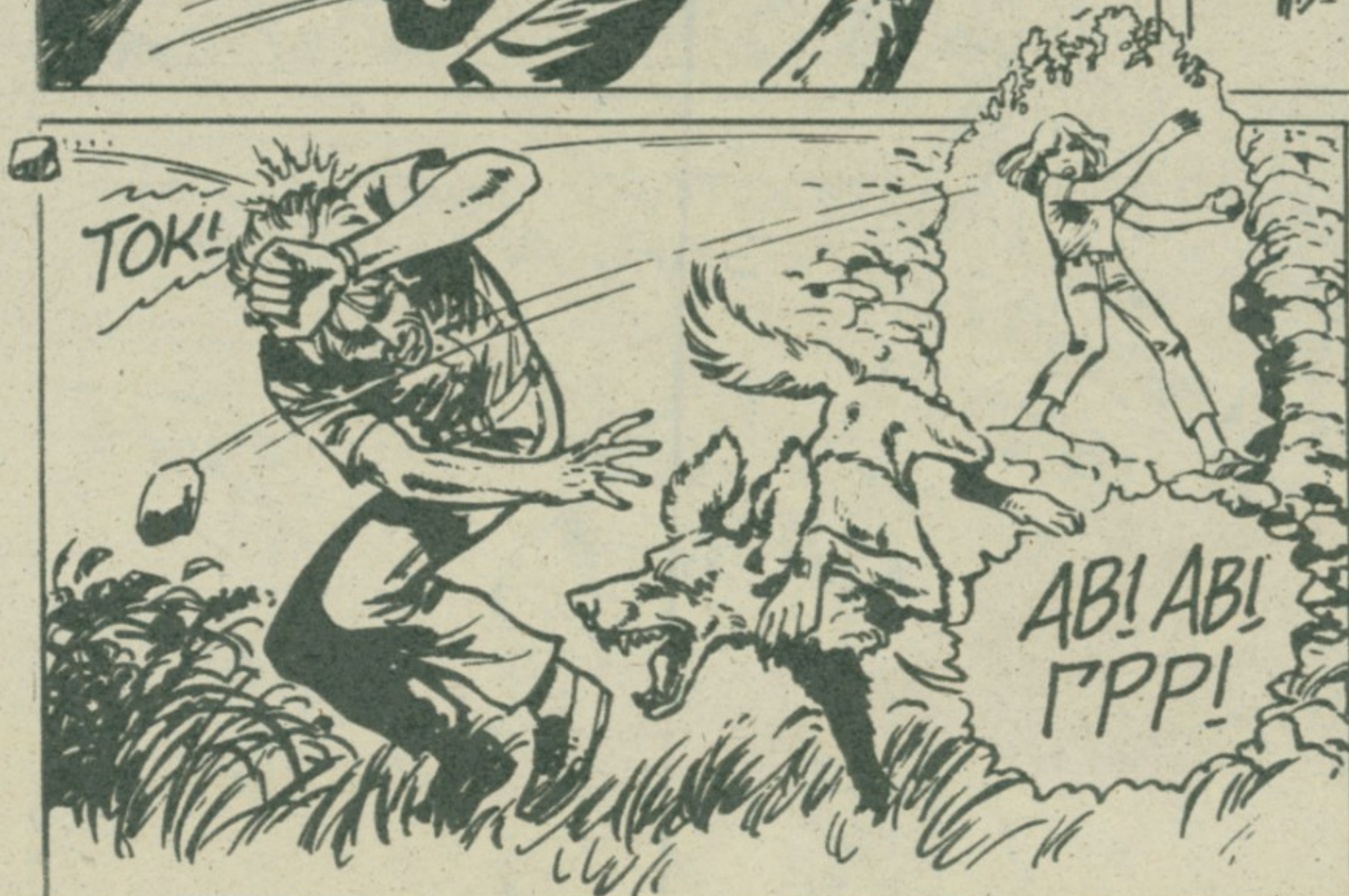
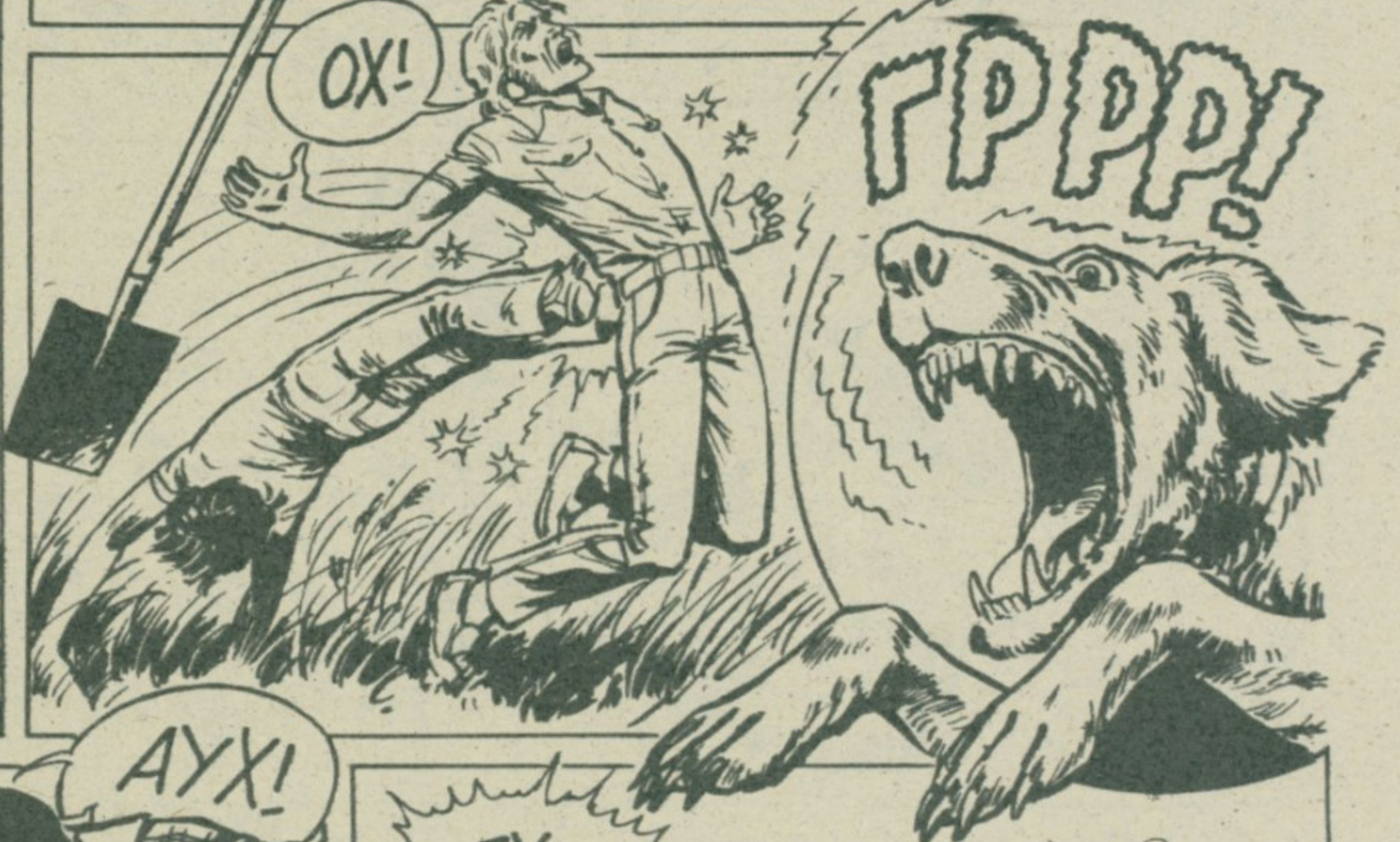
И НИШТА
НАМ НЕ ИДЕ
ОТКАКО СУ
НАМ КЛИНЦИ
ЗА ПЕТАМА!

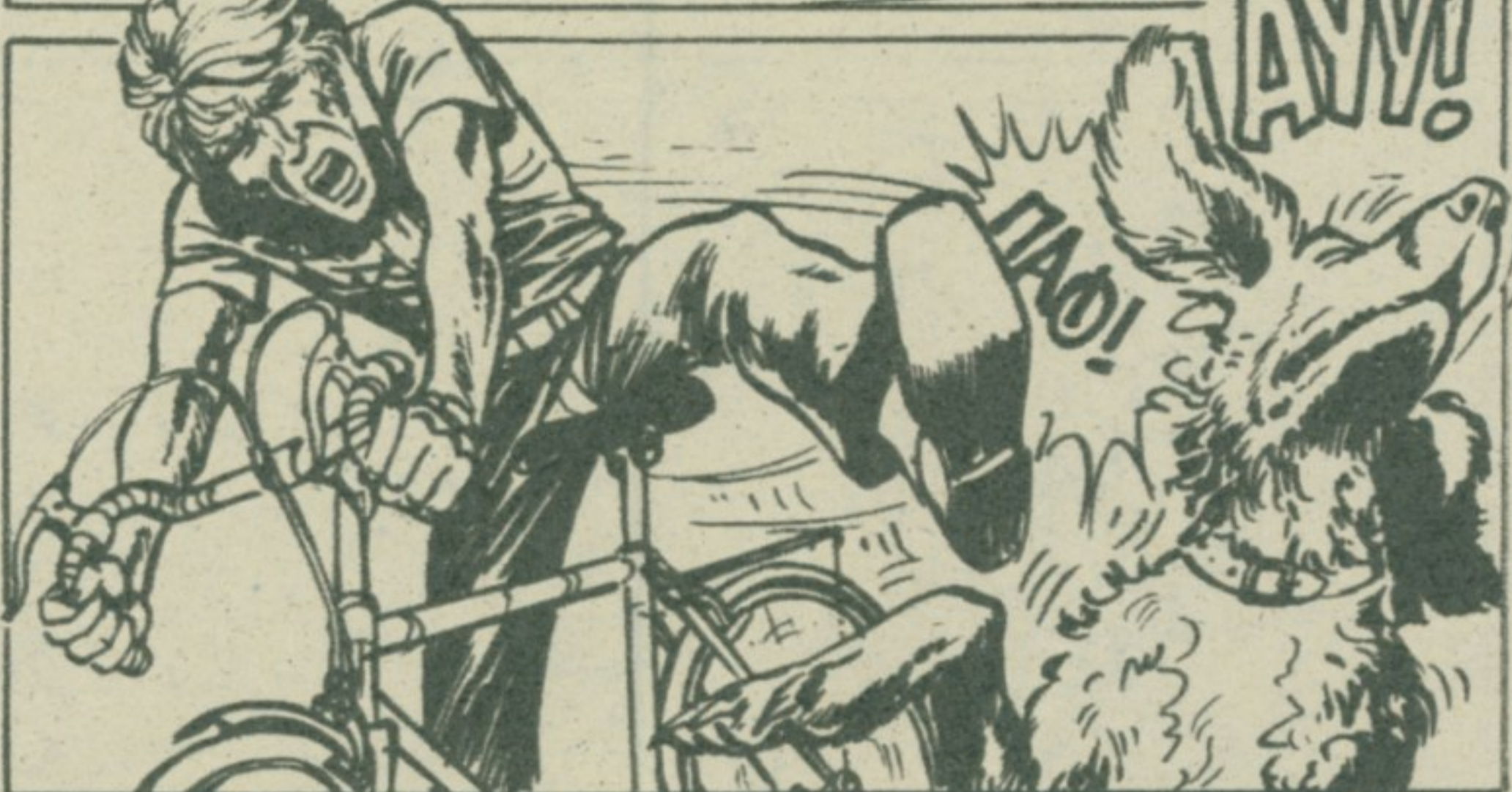
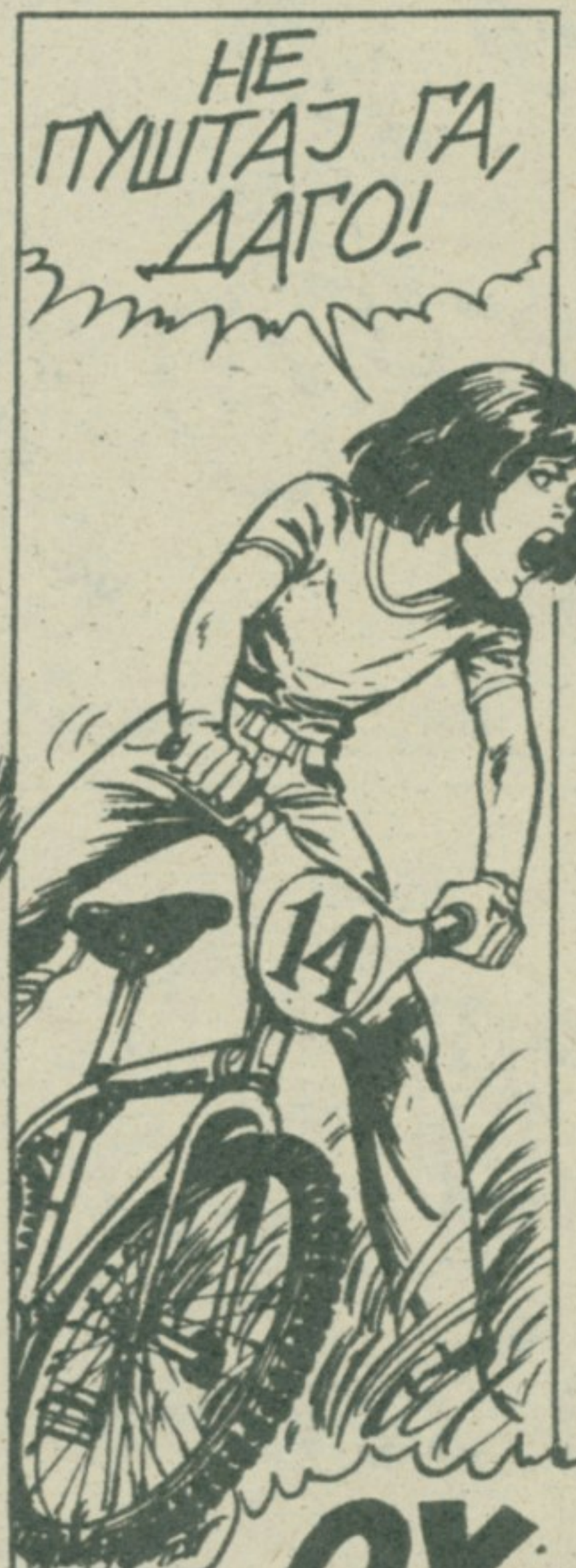


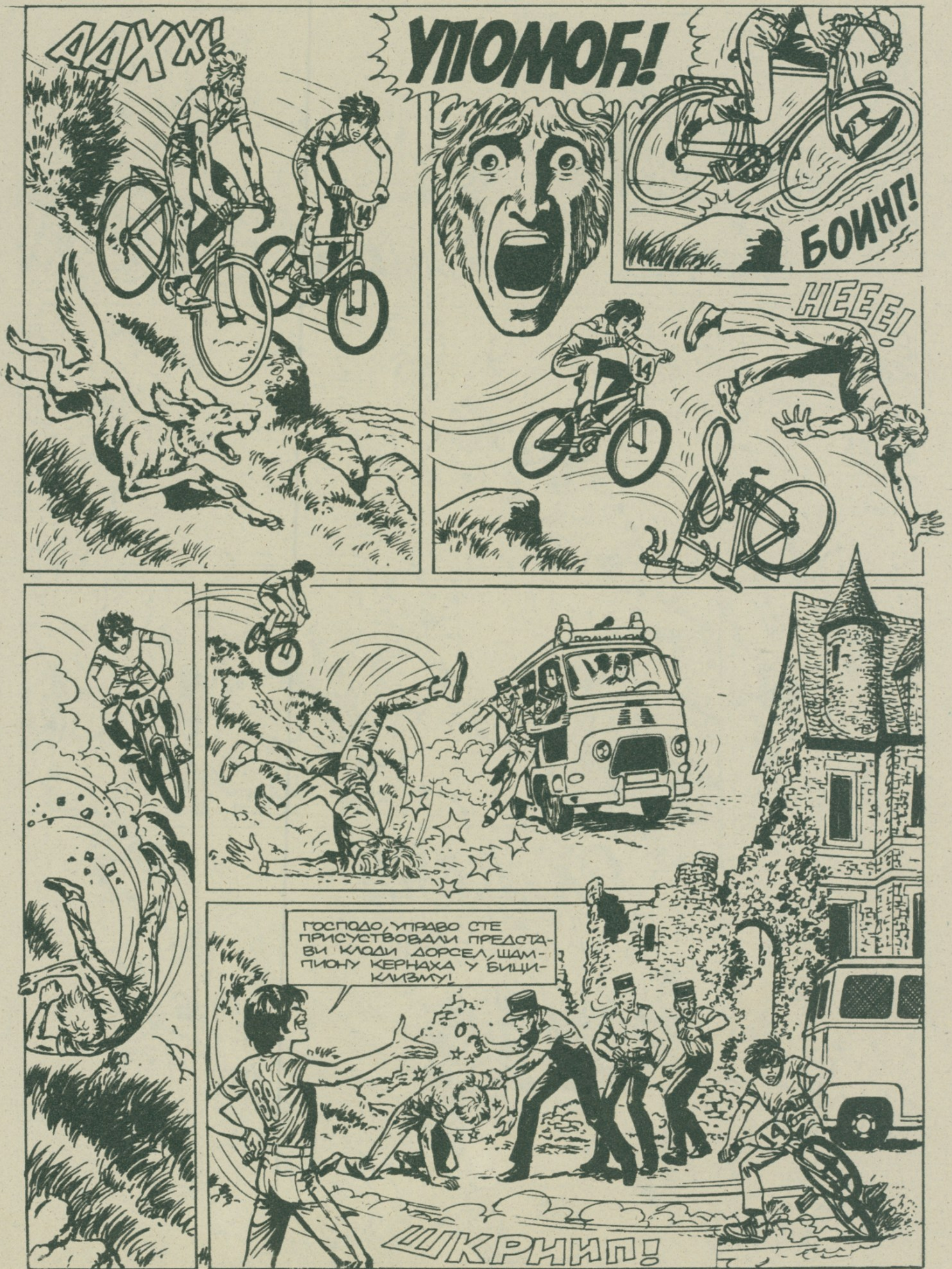
ШТА?!



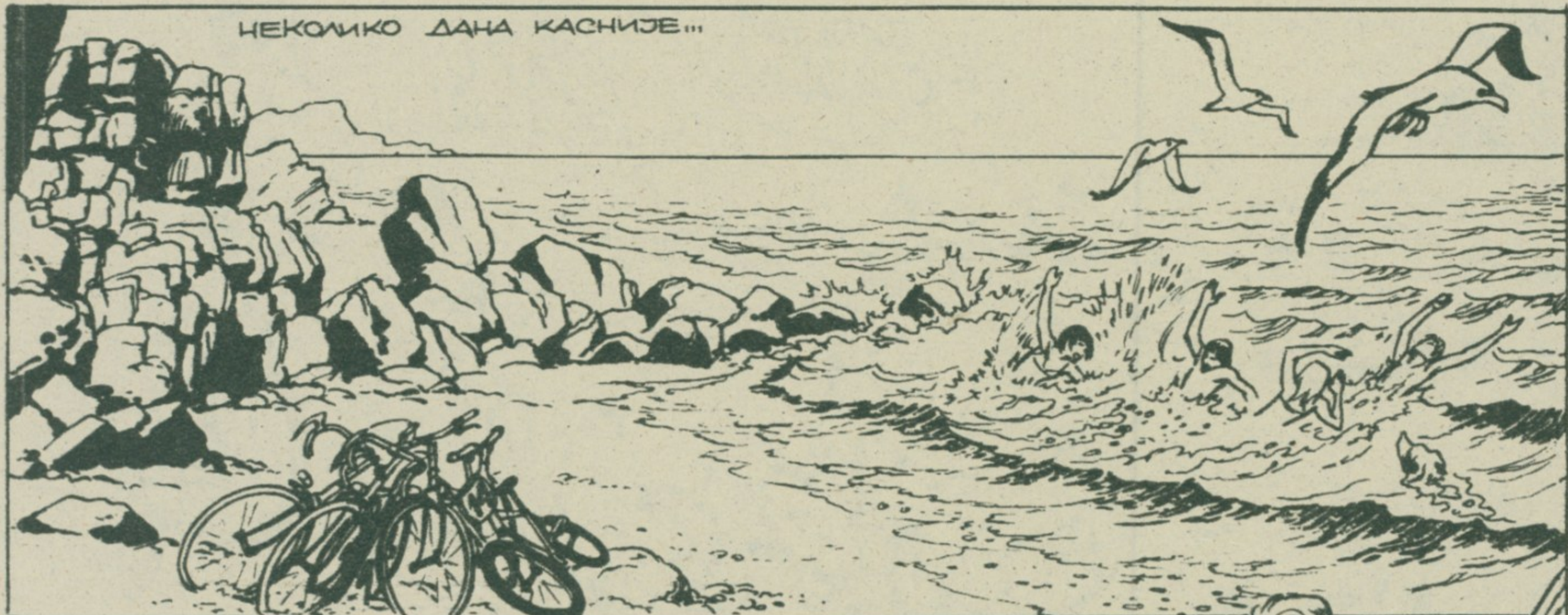
ПЛАТИЋЕ МИ ОНИ ЗА ОВО!
**ПОСТАЉУ БАСТИЈАН
ЛЕЗАН, АНТИКВАР!**







НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...



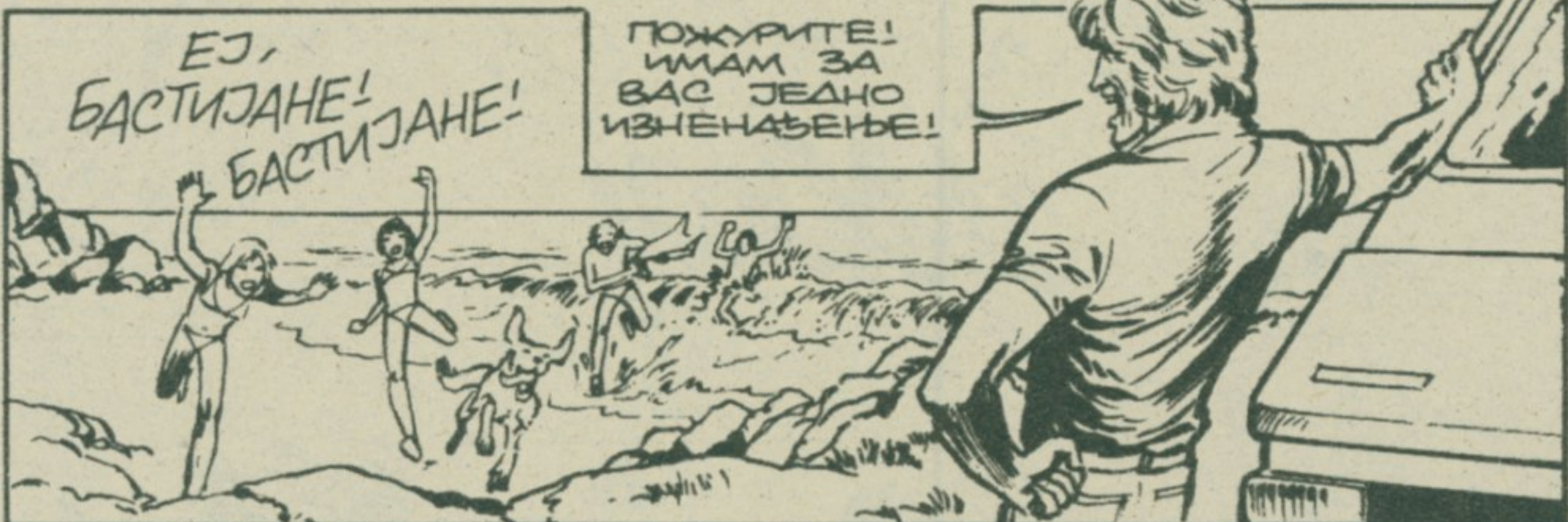
БИ! БИ! ТУ! ТУ!

ЕЈ, ВИДИТЕ
КО НАМ ЈЕ
ДОШАО?



ЕЈ,
БАСТИЈАНЕ!
БАСТИЈАНЕ!

ПОЖУРИТЕ!
ИМАМ ЗА
ВАС ЈЕДНО
ИЗНЕНАЂЕЊЕ!



БРАВО, ПРИЈАТЕЉИ! А ТЕБИ,
АНИ, ХВАЛА ЗАТО ШТО НИ-
КАД НИСИ ПОВЕРОВАЛА У
МОЈУ КРИВИЦУ!



КО ЈЕ МО-
ГАО ПРЕТПО-
СТАВИТИ ДА
ИМАТЕ БРАТА
БЛИЗАНЦА!

ЧАК И НАЈ-
БОЉИ ДЕТЕК-
ТИВИ НАЧИНЕ
ГРЕШКЕ, Г-ЏИЦЕ
ШЕРЛОК ХОЛМС!



МИСЛИМ ДА
НЕ ТРЕБА
ИСМЕЈАВАТИ
КЛОДИ!
ДОБИТЕ ДА
ВИДИТЕ ЗАШТО!



ПОСЛЕ ОНЕ БЕСПРЕКОРНЕ КЛО-
ДИНЕ ПРЕДСТАВЕ, СМАТРАО
САМ ДА ОВЕ СПРАВЕ НАЈВИ-
ШЕ ОДГОВАРАЈУ АВАНТУРИСТ
ТИЧКОМ ДУХУ ВЕСЕЛЕ ПЕ-
ТОРКЕ!



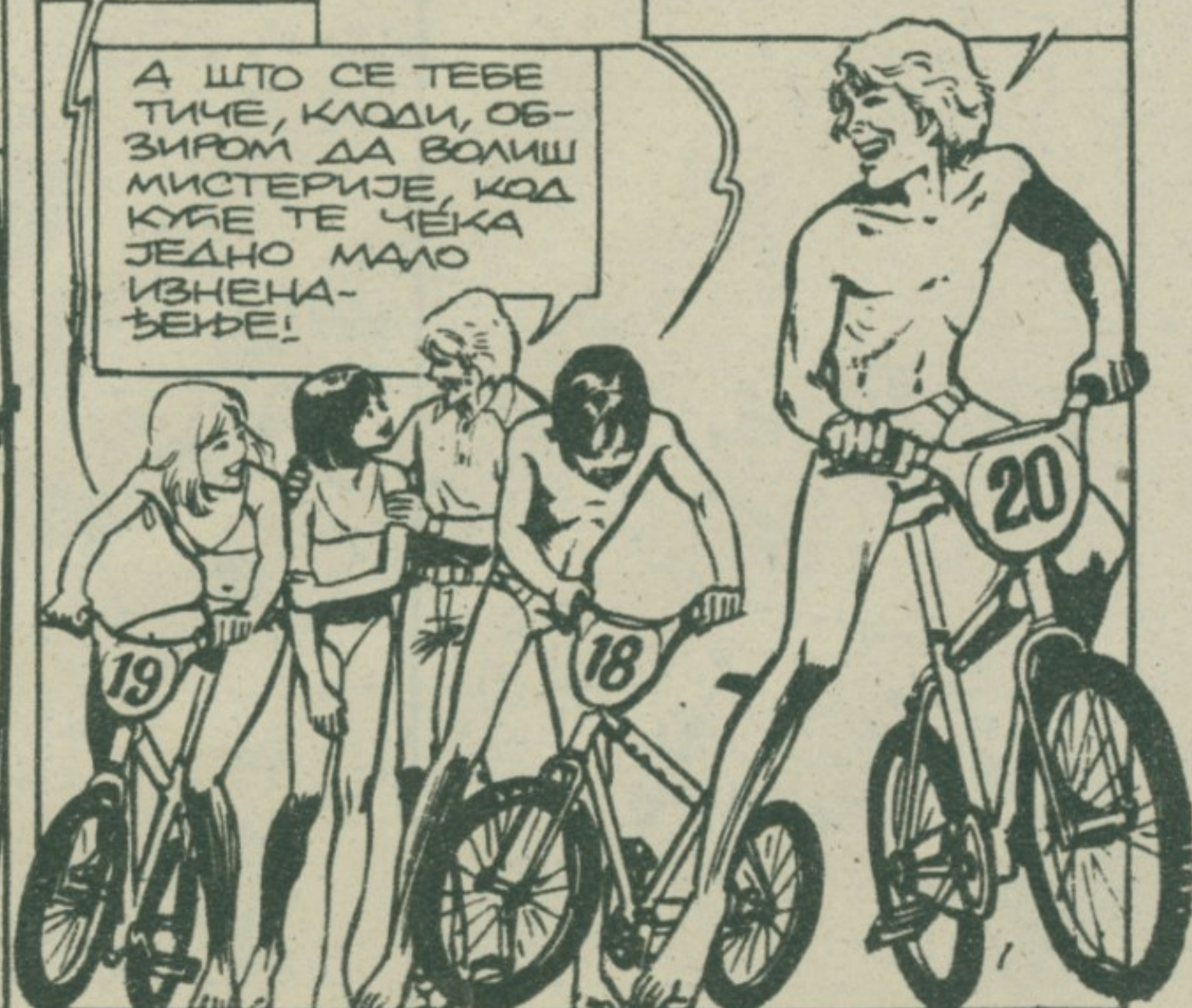
ЕВО, ЗА
ВАС!

ХВАЛА,
БАСТИЈА-
НЕ!

ИЗУЗЕТ-
НИ СУ!

ЗАИСТА СУ
СУПЕР!

А ШТО СЕ ТЕБЕ
ТИЧЕ, КЛОДИ, ОБ-
ЗИРОМ ДА ВОЛИШ
МИСТЕРИЈЕ, КОД
КУБЕ ТЕ ЧЕКА
ЈЕДНО МАЛО
ИЗНЕНАЂЕЊЕ!





ЈААААА!

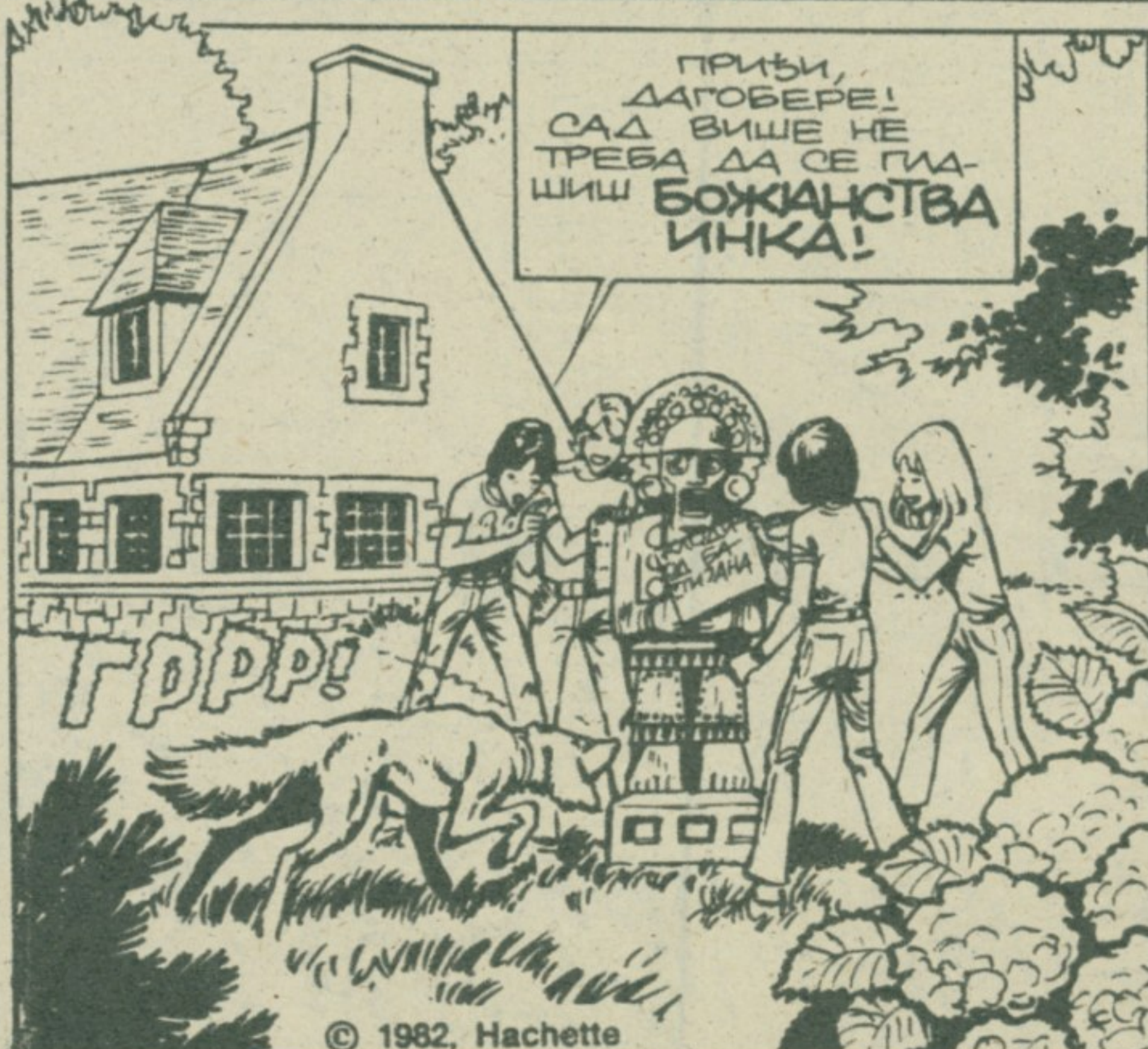
КАКО ТИ
УСПЕВАШ,
КЛОДИ?

СВАКО
ИМА СВОЈУ
СПЕЦИ-
ЈАЛНОСТ!



КАСНИЈЕ КОД КУЋЕ...

ГЛЕДАЈТЕ! ЕНО
ИЗНЕНАЂЕЊА!



© 1982, Hachette



B. DuFosse



СТРАХ ОД БУВА



ШУМ-
СКИ
ЈЕЖ

СЕ
НЕ БОЈИ
ГРАБЉИВИЦА
И ОДЛИЧНО
ПОДНОСИ И
ЈАКЕ
ОТРОВЕ.
ЊЕГОВА
САМОУВЕРЕНОСТ
ПАДА ЈЕДИНО
ПРЕД – ПАРАЗИТИМА



Међу многобројним способностима којима је природа обдарила жива бића у борби за опстанак и продужење врсте међу најневероватнијим су оне које је подарила шумском јежу: непроходна шума оштрих бодљи на леђима које могу да се накомстреше кад год то животиња пожели. Најчешће кад јој прети опасност. Тај одбрамбени механизам утолико је успешнији што јеж може да

се смота у клупко, подвиге главу, реп и ноге и постане претећа бодљикава лопта.

Те бодље нису заправо ништа друго до помало „преправљене“ длаке, што лепо може да се види између леђног дела и стомака где постоје прелазни облици до обичних длака. Бодље су жућкасте, а при врху црне. Имају пречник од око једног милиметра и дужину од два до три центиметра. Захваљујући бескрајном стрпљењу неких љубитеља животиња, избројано је да јеж има око 16.000 бодљи.

То што може да се склупча треба да захвали снажном овалном мишићу испод коже леђа који, када се стегне, повлачи унутра све друге делове тела а истовремено изазива и кострећење бодљи.

Истину говорећи, јеж није једини сисар који може да се склупча. То још чине и мрављи јеж из Аустралије и медитерански бодљаш, као и јужноамерички армадиљо или афро-азијски љускавац. Међутим, једино јеж има обе ове одбрамбене способности које су у строгој зависности. Чињеница је да већина грабљивица које налете на ову малу шумску животињу готово и не покушавају да је нападну. Добро знају какве их невоље чекају. Али, чак и оне које се на тај корак одлуче зато што су тврдоглаве или гладне, брзо ће одустати после неколико покушаја. Што се јежа тиче, он као да је потпуно свестан своје недодирљивости – наставља да се шета и не покушавајући да сакрије своје присуство, чак намерно цвили, хукће и грокће, па може да се чује и из даљине.

Изддржљивији од 25 људи

Шумски јеж, сисар који највише воли да једе инсекте, може да се нађе на свим странама света: од западне Европе, северне и централне Азије, све до Пацифика, и има безброј подврста које неки стручњаци више воле да сврстају у засебне врсте. Живи и на висини од две хиљаде метара, воли поље, шуму, врт. Најслађе му је да своју кућу направи испод неког стога сена, у густој живој огради или међу корењем неког дрвета. Избегава, међутим, мочварна и влажна места или прашуме са високим дрвећем где је тешко наћи скровито и мирно место.

Током ноћи, која је за њега право време за лов, ужурбаног креће у испитивање околине, обично двеста-триста метара око свог склоништа, њушкајући својим крајње осетљивим носом по иструлелом биљном покривачу.

НЕСТАО ЗБОГ ЛЕКОВИТОСТИ

Крајем прошлог и почетком овог века у Неготинској крајини људи су јежа готово истребили. Верујући у његову лековитост, човек га је више уништио него природни непријатељи.

На прелазу између два века био је права реткост у шумама источне Србије, нарочито око неготинских села. За сујеверне мештане јеж је био право благо. Ево, уосталом, писменог сведочења средњошколца који је једне од последњих година прошлог века део школског летњег распуста провео у селу Михајловцу на обали Дунава:

Шетајући крај реке опазим у бари малог јежа. Ухвати га и понесем кући. Уз пут ме сретне чича-Радул, један од првих газда у месту.

– Молим те, господине, дај ми тог јежа – каже ми он.

– А што ће ти јеж?

– Жена ми је много болесна „од пробади“, па ми наредила да јој нађем јежа. То је, веле, најбољи лек за ту болест. Са његовим клинчићима (бодљама) човек само да се окади, па ће одмах да оздрави – објашњавао ми даље чича-Радул. – А у његову крв да замочиш метлу, па да почистиш кућу, и нема после бува. Јеж је од користи, господине. Сваки дан га тражим... Банку бих ти за њега дао...

Објашњавао сам му да је то само заблуда и саветовао да за ту банку, коју је мислио да ми да за јежа, оде са женом код лекара.

Исте вечери готово сам у селу дознаше да сам ухватио јежа. Сваки час долазио је неко да га тражи, чак су ми и оцу давали за њега. Али, ја остадох при своме и не дадох га. Кад једног јутра, нема мога јежа! Нестао. Запитах строго газдарицу шта је с њим, а она ми, после кратког шеврцања, признаде: продала га чича-Радулу за једно јуне од пола године...

Десимир Милановић

Као и све животиње које се хране инсектима, јеж има незасит апетит и сваки пут поједе огромне количине хране: чак 250 грама, то јест више од трећине своје тежине. Пре свега, хвата бескичмењаке, а нарочито воли паукове, стоноге, глисте и пужеве голаће, које жваће са све њиховим тврдим деловима. Али, лови и гмизавце, мале птице и мале сисаре. Није, међутим, у стању да ухвати миша – спорији је од њега. Но, ипак постоји разлог што су га људи стављали у амбаре и подруме: ако не може да стигне миша или пацова, може да се дочепа њиховог потомства и рашчисти легла. То је било довољно да јежеве пренесу и у Јапан и на Нови Зеланд, где су се сасвим добро прилагодили.

Јеж не презире ни вегетаријанску храну, нарочито бобице и гљиве, али оне представљају незнатан део његовог јеловника. Да не једе животиње, брзо би угинуо.

Јеж је необично отпоран и на отрове. Не преза од тога да поједе и врло отровног инсекта или животињу. Он једва да осећа количину отрова неких инсеката која би у том тренутку могла да убије 25 људи! Не сметају му уједи оса, пчела и стршљенова, чак и кад га нападну у ројевима – напротив, ту прилику искористи да се добро наједе. Није потпуно имун на ујед змија отровница, али добро подноси

веома јаке дозе. Бије га глас да је истребљивач змија, што није сасвим тачно, јер он је ноћна животиња, а у то доба

ретко има прилику да се сретне са змијом. Када до таквог сусрета ипак дође, јеж потура накомстрешене бодље изнад главе које су много дуже од отровних змијских зуба, тако да змија свој отров обично испусти у празно. Поигравајући се тако са змијом, јеж је затим ухвати зубима негде испод главе и преломи јој кичму. Онда крене да је гута, најчешће од репа, па све до главе и жлезда у којима се ствара отров.

Јеж је једина животиња у нашим крајевима која у зимским месецима запада у право стање обамрлости, јер је током лета створио у организму добре залихе. Повлачи се у скровиште кад температура падне испод осам степени, склупча се и полако успорава све животне радње у свом телу: удахне свега пет или осам пута у минуту, срце му куца од осамнаест до двадесет два пута, а телесна температура, слична нашој, нагло се спушта на 6–1,5°C захваљујући биолошком термостату подстакнутом радом хормона инсулина и адреналина. Овај последњи побрине се почетком марта да активира претварање гликогена у простије шећере који дају довољно енергије да тело животиње опет почне да се загрева, да се јеж пробуди и почне нормалан живот.

БОДЉИКАВИ КУМ

Јеж је, између осталог, кумовао и многим местима у нашој земљи. Ево их:

Места Јежце и Јежевац су код Литије, Јеждовац код Загреба, Јежењ код Пазина, Јежепросина код Коњица, Јежештица код Братунца, Јежевица код Чачка, Јежевић код Сине, Јежевик код Славонског Брода, Јежево код Дугог Села, Јежинац код Сребрника, Јежевац код Иванца.



НАРСКА МОДА:

Крајем шездесетих година изгледало је као да им је заувек одзвонило. Данас ватрени поклоници ново-старе моде с ужасом препричавају случај власника марине на језеру Хопатконг у Њу Џерсију који је у доба сумрака „дрвењака“ наредио да се четрдесет луксузних дрвених моторних чамаца раскомада и прода као дрво за огрев. Сада би тих четрдесет дрвењака, под условом да их дотера стручњак, вредело негде око милион долара.

Дрвењаци су постали (ви-сока) мода.

Не лудује се за било каквим дрвеним чамцима. У игри су само они саграђени између двадесетих и педесетих година, обавезно од махагонија, по правилу са посребреним ручицама, квакама и осталим, бучним моторима од шест цилиндара и максималном брзином од 40 миља на сат. Најтраженији су дрвењаци дужи од 7,5 метара који најчешће имају по три тапациране, кожом пресвучене кабине. Када је у тип-топ стању, чамац који је изашао из радионице једног од три најпознатија бродоградитеља, „Крис-крефта“, „Гарвуда“ или „Хекера“, кошта 60 хиљада долара.

На првој аукцији старих чамаца на свету одржаној маја ове године у Њупорту (Роуд Ајленд, САД), дрвењак марке „бејби гар“ дугачак 10 метара догурао је до 95 хиљада долара, али није продат јер је власник остао при почетној цени од 140 хиљада. „Бејби гар“ није само стар, дрвен и леп, него је некада припадао и наследнику чувене „жвакаће“ империје „Ригли“. То га чини старудијом са завидном историјом.

Компаније за рестаурацију старих чамаца ничу као пе-

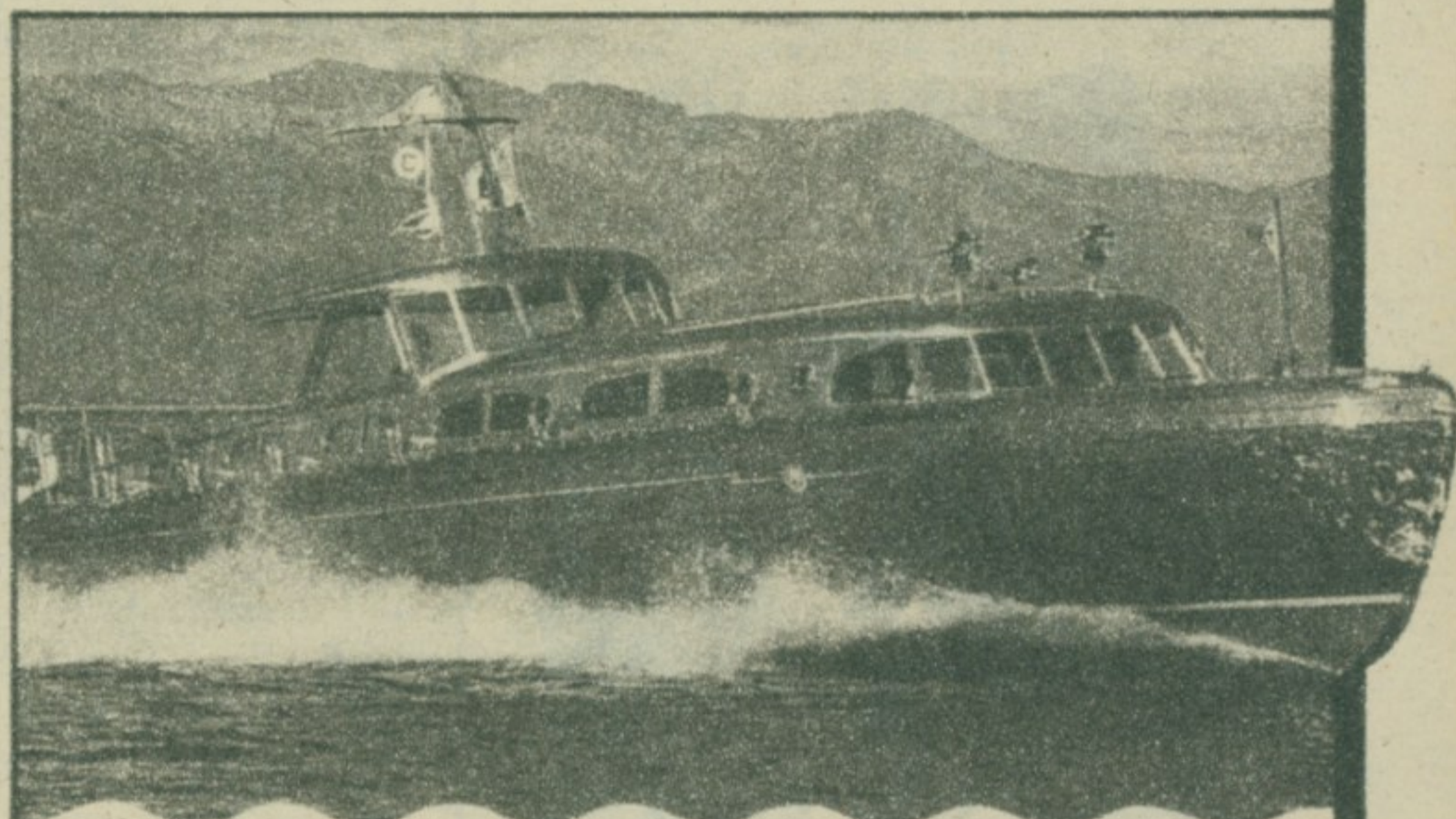
СТАРИ,
СПОРИ,
ПРЕСКУПИ

КОШТАЈУ ПО 60 ХИЉАДА ДОЛАРА И ВИШЕ, СКЛОНИ СУ ТРУЉЕЊУ, МОТОРИ СУ ИМ БУЧНИ, АЛИ АМЕРИКАНЦИ ЛУДУЈУ ЗА ПЛОВЕЋИМ СТАРУДИЈАМА ИЗ ДВАДЕСЕТИХ, ТРИДЕСЕТИХ И ЧЕТРДЕСЕТИХ ГОДИНА

чурке. Неволја је једино у томе што прави стари дрвењаци нису тако бројни. Тачније, треба их наћи. Рачуна се да по напуштеним зимовницима, marinaма и шталама чами између осам и десет хиљада „олдтајмера“: читаво богатство које само треба открити. У ту сврху власници компанија које се баве овим послом прочешљавају САД, Канаду, чак и скандинавске земље, уздуж и попреко. Неке се потраге исплате, неке не. Гери Шерб, власник компаније „Олд тајм боут“ из Сарасоте на Флориди нашао је, рецимо, дрвењак марке „крис-крефт“ из 1948. године у подруму једне крчме (тачно место се због конкуренције никада не открива). Власницима је за старудију платио 750 долара, таман колико им је требало да купе нова врата за локал. Онда га је дотерао, угланцао и продао за 20 хиљада долара.

Осим што су често страшно скупи и због тога доступни само одабранима, а зато, наравно, страховито привлачни, зашто су стари, дрвени, па макар били и од махагонија, баш толико привлачни? Одговор је: носталгија или, како каже један од власника, Ричард Тобин из Мичигена: „Они

су карта за пут у време када су нас мориле неке друге бригае. „Неки имају заиста много карата за пут у бивша времена. Рецимо Алан Ферт, некадашњи потпредседник железничке компаније „Санта



Рађен по поруџбини, марка „хекер“, година производње 1939. Не продаје се за мање од 60 хиљада долара.

Фе садерн Пацифик рејлроуд“. Човек има равно 61 дрвењак.

Љубитеља пловећих старудија све је више. Имају и своје клубове. „Крис-крефт“ клуб старих чамаца, рецимо,

доживео је прави бум: за последњих шест година чланство му се утростручило. Сада се на клупском списку налази 1500 власника „олдтајмера“.

Све је, дакле, у најбољем реду! Поклоника пловидбе на старински начин све је више, старих чамаца има, само их треба нађушити... Није баш. Садашње власнике „олдтајмера“ ужасно брину неки нови. Све је више, кажу, богатих странаца којима десет или петнаест хиљада долара не значи много. То би још и било у реду да водама све чешће не плове лажно-стари дрвењаци. Градитељи су, наиме, почели да праве верне копије за оне којима није толико до аутентичности колико до тога да споља све изгледа као што је некада изгледало.

Што се згрожених љубитеља нефалсификованих старудија тиче, ствар ипак није тако безнадежна. Ако ништа друго, њима бедну копију нико не може да потури за оно право. Само позову стручњака, овај добро осмотри серијски број утиснут у труп чамца и каже да ли је оригиналан или не. Нема правог жига, нема карте за пут у носталгију. **М. И.**

Због свог необичног понашања и функционисања његовог тела, јежу се од давнина, из незнања или сујеверја, приписују разна својства. Тако још у Плинијевом делу „Naturalis Historia“ може да се прочита да се јеж намерно склупча и почне да се преврће по зрелом опалом воћу да би лакше накупио храну. Други су веровали да толико воли млеко да халапљиво навали на вимена крава док ове дремају на пољу после чега остају врло уочљиви пликови. Трећи су, опет, веровали да његово месо, када се спреми на прави начин, може да буде лек против разних инфекција, болова у стомаку или ноћног мокрења код деце.

Јеж има обичај да „пљује“, то јест да испушта доста запе-

њене пљувачке преко својих бодљи, што изгледа као да има неки напад грчења. Нико још није објаснио зашто то ради, али пошто се то обично догађа кад наиђе на нешто што има јак мирис, сматра се да пљувачку испушта да би сопственим мирисом прекрио оно што му смета.

Човек – највећи непријатељ

Као што смо рекли, јеж има мало природних непријатеља који могу да га угрозе. То су, заправо, само неке птице грабљивице које имају канџе дуже од његових бодљи, а таквих је птица све мање. Изгледа да се и дивље свиње, захваљујући снажним зубима,

често усуде да почну да жваћу ову бодљикаву лопту. Прича се да и лисица понекад успе да га надмудри гурнувши га у воду. Кад се јеж опусти да би запливао, она му забодје зубе у мекани део стомака, али ова прича није сасвим доказана. Наравно, у природи не може да буде баш све идеално, па је тако и јеж изложен великом броју паразита (крпеља, вашки, бува), који се легу у његовом крзну и међу бодљама и који га, сигурно, много узнемиравају. Због тих паразита често му се отварају ране, а тако је слободан пут инфекцији и смрти.

Највећи непријатељ јежа је, ипак, човек. Често га лови и убија да би појео његово месо за које се прича да има нарочит укус. У прошлости су се

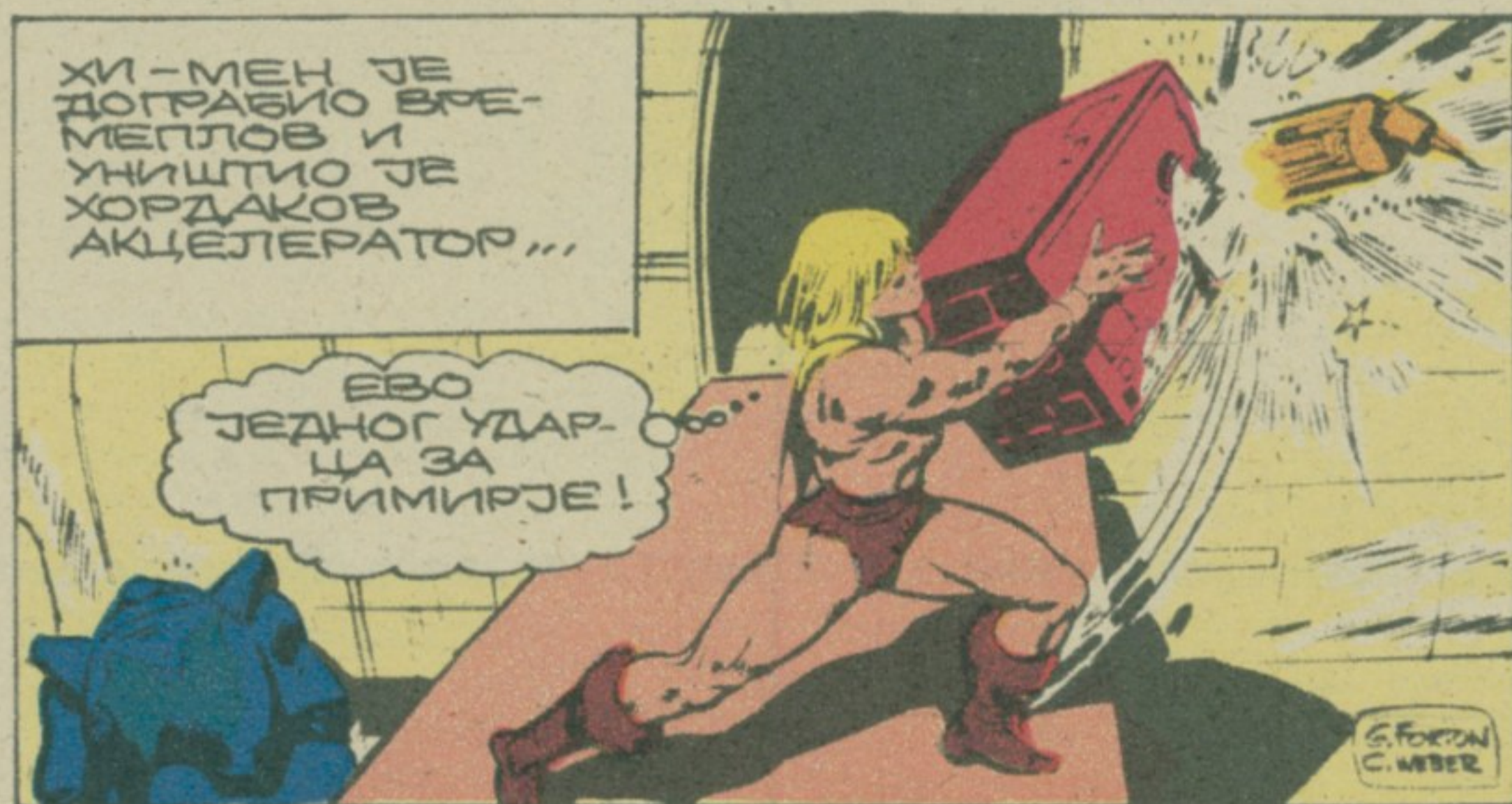
бодље јежа користиле за влачање вуне. Али, његови највећи непријатељи данас су аутомобили од којих ова симпатична животиња не уме да се одбрани. Уместо да од буке и светла беже, како то чине друге животиње, јежеви рефлексно стају и склупчавају се, а то их кошта главе. Статистички подаци, који нису баш најсвежији, говоре да под точковима аутомобила, само у Данској, на пример, годишње заврши 120.000 ових животиња. Може се замислити колики је тај број данас, са саобраћајем који се у међувремену умногостручио.

Најчудније од свега је што се, и поред тога, у Европи не смањује број јежева.

М. И. Ш.



ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА





У ИДУЋЕМ БРОЈУ, ХИ-МЕН СЕ ВРАЋА КУБИ...

НАУКА:
природни
лекови који
чекају да их
откријемо

СПАШЋЕ НАС ЖАБЕ

Доктор Бруди је шеф Катедре за биологију на Универзитету Тексаса у Арлингтону, а грицањем репова бави се не зато што му је то настран хоби, него у име науке. Мада се успут бави и другим врстама, превасходно га занима мексички бесплућни даждевњак. Ова животињца занимљива је утолико што је током еволуције постала прави стручњак за хемијски рат.

Мексички даждевњак само у репу има довољно отрова да поубија педесеторо људи. Знајући ово, Брудију на памет није пало да гризе. Само је лизнуо, и то једну једину капљицу. Следећих неколико сати провео је у стању чију природу ни сам не може најбоље да одреди: „У ствари, не сећам се много, изузев да су ме студенти нашли неколико сати касније како седим на камену.“

Од анонимуса до звезде

Тренутно су Бруди и његови даждевњаци запели код Гватемале. За даља испитивања потребни су нови примерци, а њих има искључиво у подручјима Гватемале која су захваћена најжешћим герилским борбама. Једно је, међутим, већ сасвим извесно. Супстанца која је Едмунда Брудија на неколико сати „катапултирала“ из стварности изузетно је моћна и – до сада се за њу није знало.

У сваком случају, данас мало ко сумња да би различити отрови које даждевњаци луче могли да послуже научницима за значајна открића када су у питању они делови људског мозга на које делују неуротоксини (отрови који мозгу не дозвољавају да организму шаље одређена упутства). Тачније, можда би природни отрови могли да нам дају одговор на кључно питање како и зашто мозак уопште шаље телу „поруку“.

Нису само даждевњаци занимљиви за науку. На крају би, како тренутно ствари стоје, главе или у најмању руку здравље, могле да нам спасавају и жабе.

Жаба која је ових дана постала медијска личност број један у САД позната је под



Можда ту лежи одговор: природне супстанце за људске вирусе

латинским називом *Нeporus laevis* или, уобичајеније, афричка канџаста жаба. Због отпорности и прилагодљивости, већ деценијама користе је за експерименте у лабораторијама широм света. Сада се ова мање-више анонимна, и до сада незанимљива, жаба одједном нашла у средишту једног, по свему судећи, изузетно значајног научног открића.

Жаба о којој је реч припада, ако тако може да се каже, др Мајклу Заслофу са америчког Националног института за здравље. Једног летњег дана 1986. Заслоф је седео у лабораторији не нарочито оран за посао и одсут-

но гледао у акваријуме све док му нешто није привукло пажњу. Једна од његових афричких канџастих жаба мирно је плувала кроз устајалу воду пуну бактерија. Жабе имају обичај да то раде, па према томе у овоме, на први поглед, и није било ничег необичног.

У овом случају, ипак, јесте. Радило се о жаби којој је Заслоф одстранио јајнике и мада је данима била изложена јатима бактерија у акваријуму, рана је одлично зарастала. По свим правилима инфектологије, требало је да се жабица распаде од разноразних зараза.

После готово две године

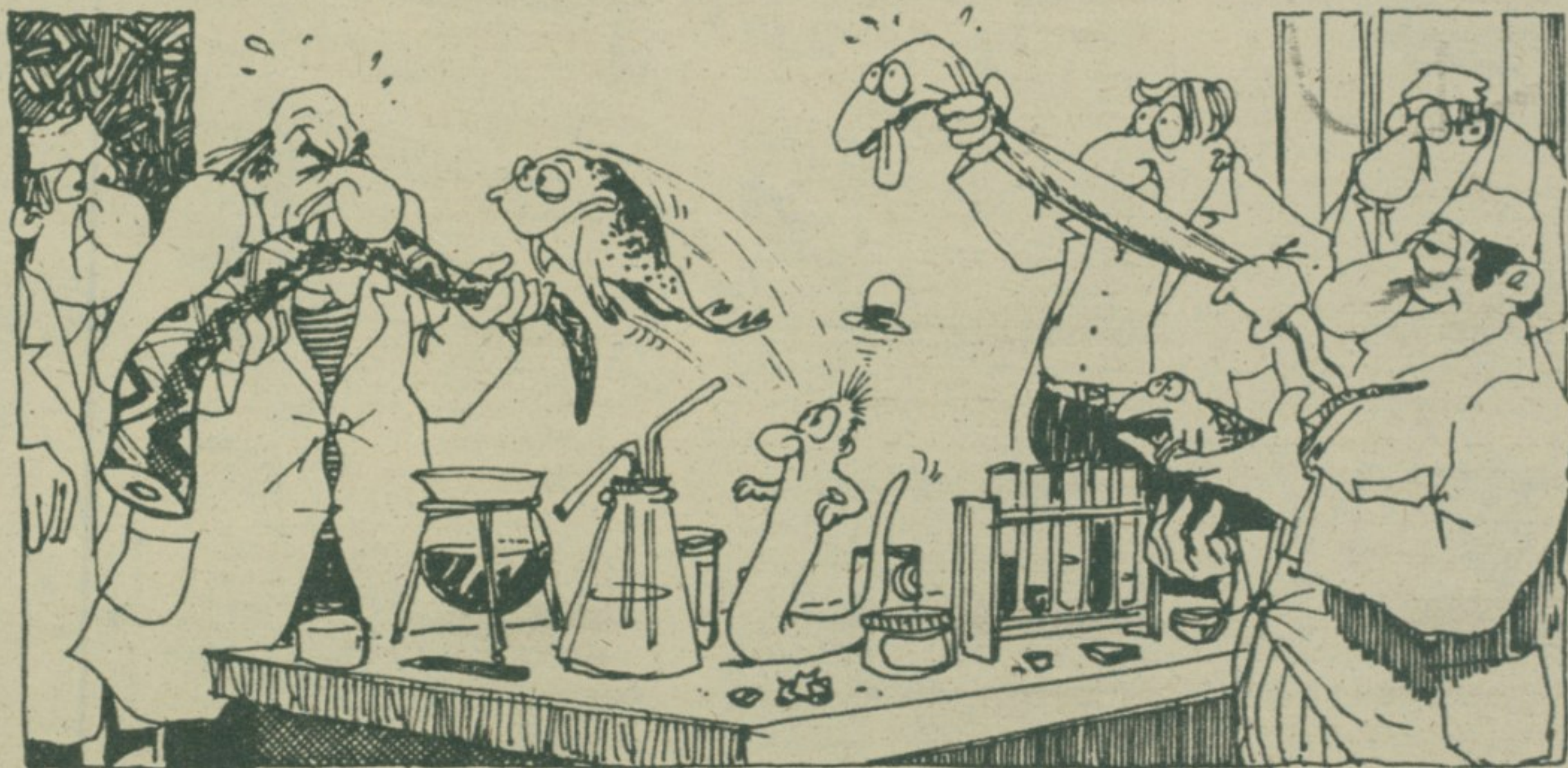
Едмунд Бруди је човек који је загризао у вероватно највећи број репова даждевњака на свету. Неки имају укус белог или црног лука, а неки укус киселине којом се пуне батерије (под условом да сте исту пробали)

истраживања Заслоф је открио како (*Нeporus laevis* у телу садржи непознату врсту природних антибиотика који уништавају бактерије, гљиве и паразите и који би могли да делују и на вирусе, а можда и на канцерозна обољења. Назвао их је магаининима, од хебрејске речи која значи штит.

Љигави, презрени и, можда, спаситељи

„Ово је први пут, у науци да је хемијски одбрамбени механизам независан од имунолошког система организма нађен у некој врсти кичмењака“, објашњава Заслоф. Мада је уверен како ће магаинини послужити у лечењу обољења која нарушавају имунолошки систем организма, суздржан је у погледу свих осталих могућих примена. Насупрот њему, многи научници ово откриће упоређују са проналаском пеницилина.

Сви су изгледи да ћемо има-



Наука:
генетско
дотеривање
живота

ДА ЛИ ПАТЕНТИРАТИ МИША?

ти дебеле разлоге да будемо захвални још једној жаби. Ова припада врсти званој *Phyllobates terribilis* и позната је као једна од најотровнијих животињских врста за коју се зна. Верује се да је само један примерак у стању да излучи довољно отрова да убије најмање 20 хиљада мишева; мање од 0,006 унци (унца = 28 грама) довољно је да усмрти мушкарца од 70 килограма. Противотрова нема.

Шта ове јаркожуте водоземце чини тако смртоносним? То је комбинација до сада непознатих алкалоида, тзв. батратоксина и хомобатратоксина. Молекули ових алкалоида толико су сићушни да у људски организам продиру и кроз жлездане кесице у власима косе.

Најотровнијим жабама на свету бави се Чарлс Мајерс са Америчког природњачког музеја. По столовима зоолошке лабораторије Музеја налазе се акваријуми из којих зури толики број *Phyllobates terribilis* да би уз њихову помоћ могло да се потамани становништво бар једне градске четврти.

Ово мноштво жаба убица послужило да се новооткривени алкалоиди изолују и да се установи какав им је растав. „Нека од ових једињења чудно делују на мишићно-нервне интеракције, па су зато пре свега корисна као нека врста молекуларних сонди при неурофизиолошким истраживањима“, каже Мајерс. Једноставније речено, наши нерви толико су сићушни да се електричне појаве које се у њима одигравају заврше тако рећи пре него што су и почеле. Једини начин да се оне проуче је да се неурофизиолог умеша у емитовање тих електричних појава, а то би могао да уради посредством супстанци које их ометају. Такви су, рецимо, тајанствени алкалоиди које луче жабе убице.

Можда приче о „чаробним лековима“ које ће нам дати жабе и даждевњаци звуче као научна фантастика, али на дугу стазу има много изгледа да ће нас баш та љигава и, углавном, презрена створења решити многих тешких обољења. На Националном институту за здравље већ се, рецимо, навелико експериментише са магаининима у лечењу цисте. Мајерс и Бруди и даље разврставају алкалоиде водоземаца. А ко зна какви све још лекови чекају да их неко открије дубоко у зеленој полутами неке тропске шуме.

М. И.

**Мишић добијен
генетским
инжењерингом
заиста не личи
ни на шта што
би др Франкен-
штајну могло да
падне на памет.
Многе и поред
тога спопада је-
за при помисли
на њега**

Априла ове године амерички Уред за патенте одобрио је Харвардском универзитету патент за миша добијеног генетским инжењерингом. Биљке и бактерије патентирају се већ годинама, али је харвардски миш прва животињска врста која се изборила за ово право у САД.

Патентирани миш сместа је доспео пред амерички Конгрес. Забринуте представници народа затражили су двогодишњу забрану свих будућих патената за животиње док се свестраније не сагледају све опасности и користи овакве праксе. Општи став конгресмена је да се Уред за патенте олако поиграва с питањем које је изузетно озбиљно.

Крава која живи у паклу

Миш о коме је реч при том заиста нимало не личи ни на шта што је др Франкенштајну могло да падне на памет. Харвардски генетичари Филип Ледер и Тимоти Стјуарт овладали су 1982. године техником добијања мишева који су изузетно подложни раку дојке. Постигли су то тако што су прво изменили структуру „нормалног“ гена, а затим тако генетско-лабораторијски дотеран DNA (деоксирибонуклеинска киселина) убацили у ембрионе мишева.

Трансплантацијом вештачких гена који изазивају рак у одрасле мишове и праћењем



Филип Ледер и мишеви из његове генетске епрувете. Да ли су заиста безазлени као што изгледају?

малигних обољења која они изазивају научницима ће се пружити јединствена прилика да проучавају сложену узамну везу између спољашних и урођених узрочника рака. Ледер и Стјуарт су уверени да би захваљујући томе могле да се развију и успешније дијагностичке методе за откривање рака дојке.

Ексклузивно право за масовну производњу патентираних мишева Харвард је доделио „Дипону“, једном од највећих хемијских концернa на свету. Миш је, дакле, у добрим рукама. У томе и јесте невоља, кажу противници. Неколико лабораторијских (генетски сређених) мишева су наука. Масовна производња и излазак технологије трансплантације гена на тржиште нешто су сасвим друго.

Теоријски, ма који ген могао би да се убаци у ма који ембрион. Већ су, рецимо, добијени мишеви који производе инсулин. До сада се постојање животиња добијених генетским инжењерингом ограничавало на лабораторију. Издавање патентних права изменило би то заувек. Противнике забрињава могућност да би изгледа да се зараде ми-

лиони долара на, примера ради, лековима животињског порекла могли да наведу биотехничке компаније да стварају генерације чудних, а можда и чудовишних, створења. Шта би се догодило када би та вештачка жива бића доспела у природу?

Има, разуме се, и бојазни неупоредиво конкретније природе. Одлучно против патентираних мишева је и америчко Национално удружење фармера. Кренуло се од мишева, што се не би завршило с кравама? Још конкретније, буду ли по пашњацима једном пасле генетски изинжењерисане и патентом заштићене краве, фармери ће у том случају врло вероватно морати да биотехничким концернима исплаћују надокнаду на име ауторских права кад год им се отели нека суперкрáva.

Друге брину друге ствари. Комитет за одговорност при истраживањима забринут је за квалитет живота врста насталих у лабораторијама. „Стварање краве која даје три пута више млека од најбоље постојеће расе могло би да значи стварање краве која живи у „паклу“, објашњава доцент са „Јејла“ Гул Ага, оснивач Комитета. Има бојазни и да би генетска производња животиња, уопште узевши, рецимо дебљих мишева и агресивнијих риба (да се задржимо на безазленијим примерима) могла да изазове еколошку катастрофу.

Амерички поборници генетски дотераних животиња истичу да бар у десет земаља света научници већ навелико патентирају проналаске ове врсте. Председник Индустријско-биотехничког удружења узгајивача животиња Ричар Годон тврди да на трансплантацију гена треба гледати једноставно као на нов метод узгајања. Могуће је да је у праву.

Само сада, пошто су створили миша из генетске епрувете, научници ће прво морати да увере јавност како нема разлога да страхује од технологије која га је изнедрила. Додуше, овог миша се, у ствари, нико и не боји. Он заиста делује безазлено.

М. И.

КАРИЈЕРЕ: Бон Жови

МНОГО БОЉА ГРУПА

„Бон Жови” је састав из Њу Џерсија који последњих година представља врхунско име на хеви-метал сцени. Тачно две године по објављивању свог последњег албума „Slippery When Wet” појавили су се са новом плочом „New Jersey”



Џон Бон Жови и његова група су, очигледно, веома везани за свој родни град кад су му посветили најновији албум. То је и сасвим разумљиво. У њему су као неискусни музичари почели, пробијали се, тамо је почела она чувена прича да је Брус Спрингстин дошао на њихову свирку и као прави пионирски инструктор почео да их учи

квалитетном музицирању и послушаоште. Од тренутка када су издали деби албум „Bon Jovi” ствари су стреловито кренуле набоље. Свака нова плоча рушила је претходне рекорде. Албум

„Slippery When Wet” продао се у свету у више него добром tiraжу од 17 милиона примерака. Да би задовољили публику гладну њихове музике, годину и по дана провели су на путу свирајући по целом свету. Затим су се затворили у студио и снимили нов албум. Плочу им је продуцирао Брус Феирбаирн, а на њој се нашло десет нових песама. Први утисак је да плоча не доноси нека нова изненађења. Задржали су се на старом, лако препознатљивом звуку због кога их је публика тако брзо и прихватила.

На конференцији за штампу коју су недавно одржали у Њујорку новинари су Цона Бон Жовија засули питањима. Највише их је занимало зашто су албуму дали име по родном граду. — На крају смо сели, размислили и схватили да смо ми само један рокенрол састав из Њу Џерсија и плочи дали име „Њу Џерси”. Направљена је право из срца.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ МАЧКА

Гледаш ме оком жене која
моли
маши се без додира
и доказујеш своје
А све је тако добро,
добро у мени
Пушташ да оде да се
когња,
није ниш образ
ти никада нећеш,
нећеш моћи
Претворити мене у једног
од њих
Као мачка ти кружиш око
мене
и зовеш моје име
Као мачка ти заборавит
ћеш себе
и-скочићеш на мене

Текст: М. Тешев
Музика: З. Опачић
Изводи: Фит

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

Већина људи жели да се смири и има децу. А ја бих волела да се смирим и имам мачке.

Сјукси Сјукс
(Siouxi Sioux)



Да ли сте песме са нове плоче тестирали код тинејџерске публике, као што сте то чинили у време снимања албума „Slippery When Wet“?

– Док смо снимали у студију се налазило око 50 клинаца којима смо одсвирали сав материјал. У старту смо планирали да издамо дупли албум, али то нисмо остварили иако нам је остало још пуно неискоришћених песама. А у том одабиру наслова за албум клинци су били од велике помоћи. Постоји пар песама које се не би нашле на албуму да није било њихових савета.

Да ли се снимање плоче разликовало од рада на претходним?

– Ушли смо у студио са истом екипом са којом смо и раније радили, али иза нас је овог пута било огромно искуство. Ми смо много бољи свирачи, много боља група у сваком погледу.

Да ли сте осећали притисак да треба да поновите успех претходне плоче.

– Зар се шалите? Па наравно, били смо ужасно преплашени. Зато смо и провели пуно време

на радећи на демо-снимцима ових песама а водили смо рачуна и о препродукцији. У једном тренутку смо схватили да смо способни да направимо најбољи албум до сада, а да не утрошимо четири године рада.

Да ли се у песмама на овој плочи говори о неким социјалним или политичким темама?

– Не, немам намеру да пишем о светским проблемима. По мени, рокен-рол је забава и људи желе да се добро осећају док га слушају. Ја, једноставно, пишем своје личне приче, ствари за које мислим да ће их људи разумети. И ако може да се говори о теми која је заједничка за све песме на албуму, то је пријатељство, а не љубав као раније. Написали смо их после 16 месеци проведених на турнеји тако да смо постали врло блиски један другом и као људи и као музичари. За последње четири године прошли смо кроз различите фазе и то се осећа на овој плочи.

На омоту претходног албума нема слике групе. Шефови дискографске куће уплашили су се да ће публика мислити како је у питању женски састав. И овог пута „Бон Жови“ су одлучили да не штампају своју слику на омоту, али је ситуација са шефовима била сасвим другачија.

– На албуму „New Jersey“ нема нас ни на насловној ни на задњој страни омота – каже Џон. Шефови су нас преклињали да ставимо своје слике, но, ми смо се одлучили за једноставну али естетски допадљиву варијанту. На насловној страни је само ликовни ефекат плавог мермера, име групе и назив плоче.

Хоће ли се Џон ошишати, као што је најављивао?

– Хтео сам то да урадим, али сам одустао, боље се осећам овако.

А планираш ли женидбу? (Џон већ има 31 годину)

– Верујте, не. Овај прст је још слободан (показује домаћи прст десне руке). Мислим да не постоји жена која би волела да са мном проведе више од десет минута. (Вара се!)

А како гледате на изјаве да је Брус Спрингстин најчувенији син Њу Џерсија?

– Па он није једини уметник из Њу Џерсија који је успео. Подсетићу вас на Френка Синатру, Кул енд Генг, Витни Хјустон, а ту смо и ми. Мислим да Спрингстин још није успео да купи целу државу.

П. Ј.

Ово нисте знали



Хет трик

После великог светског успеха који су U2 направили албумом „Joshua Tree“ ове јесени опет се спремају за нове послове. Припремљен је дупли албум, књига и филм. Сва три пројекта носе исто име „Rattle And Hum“ а њихова

главна тема је прошлогодишња успешна турнеја групе по Америци. На дуплом албуму ће се, поред концертних снимака, наћи и сасвим нов материјал. Као најаву плоче већ је изашао сингл са песмом „Desire“.



Конкурс ПГП РТБ и „Политикиног Забавника“

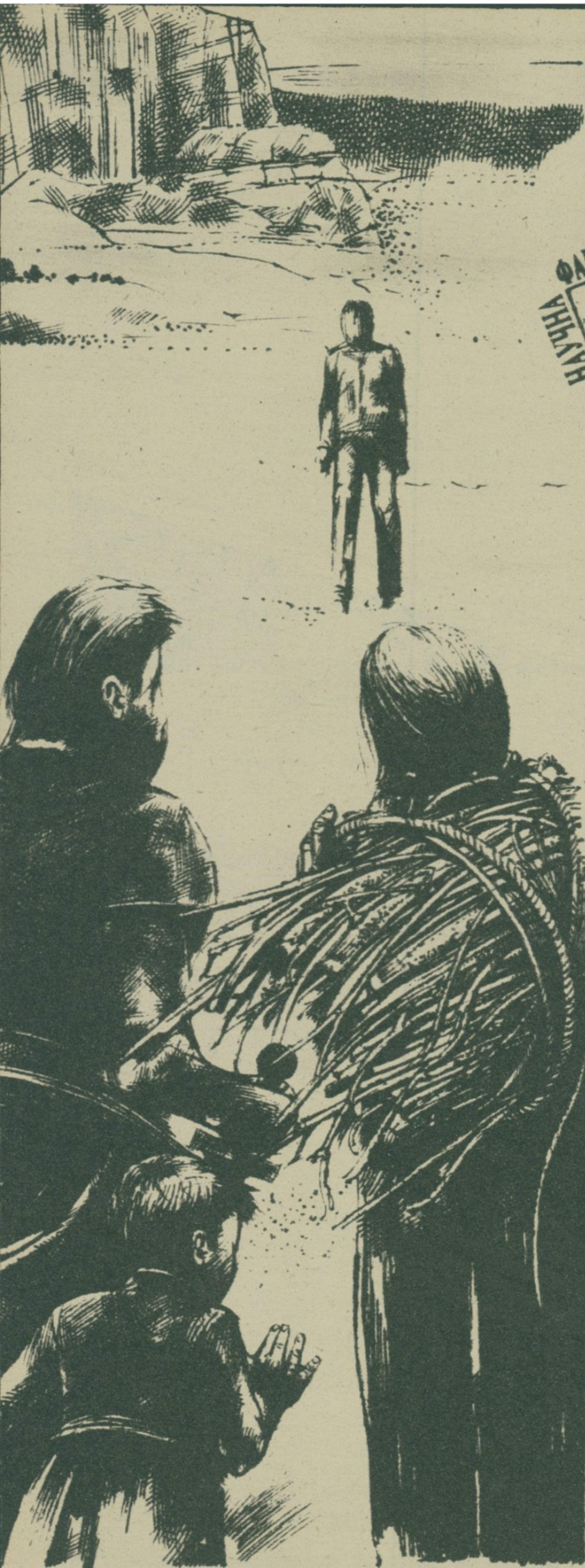
СНИМИТЕ ПРВУ ПЛОЧУ

Уочи избора најбољег певача и групе септембра и одлуке ко снима прву сингл плочу!

Остало је још да нам жири саопшти имена најбољих (певач и група) у септембру, односно донесе одлуку о томе ко снима прву плочу у организацији ПГП РТБ.

И док жири у саставу Александар Пилипенко (председник), музички уредник ПГП РТБ, Гордана Мирков и Диего Варагић преслушавају последње снимке пристигле на конкурс „Снимите прву плочу“, подсећамо вас да је тачан одговор на питање у „Забавнику“ бр. 1914 (Колико је албума група „Кербер“ објавила у ПГП РТБ?) гласио: ДВА.

Како је ове недеље стигло само пет тачних одговора, следећим добитницима припадају две ЛП плоче: Вера Радовић, Олимпијска 35, Сарајево; Оља Радовић, Олимпијска 35, Сарајево; Снежана Николић, Д. Савића 31, Прибој; Милица Каћански, Београдски кеј 27, Нови Сад; Роберт Сич, Фрушкогорска 26, Љуба – Ердевик.



ЧОВЕК

ФАНТАСТИКА
НАУЧНА



ПОЛ
АНДЕРСОН

КОЈИ
ЈЕ

ДОШАО ПРЕРАНО

М оја жена Рагнахилда и ја управо смо на обали скупљали дрва која је јуче избила бура кад се појавио странац. Изгледао је некако изгубљено. Спотичао се у песку и зверео око себе. Ставио сам руку на балчак мача. Додуше, видео сам да странац нема ни мач, ни штит, ни лук, ни шлем, али сам Тор зна шта све не скривају ти странци. Боље је бити опрезан.

Мој син, петогодишњи Хергор, дотрча и сакри се иза мене и Рагнахилде.

— Да није неки бродоломник? — рече ми Рагнахилда. — Можда из Француске?

Стварно, тај момак, који нам се сад брзо примицао, имао је кратку косу и неко смешно, танко одело, какво, прича се, носе у далеким топлим земљама, до којих ми, Исланђани, ретко пловимо. Прилазећи, момак поче нешто да прича на језику који уопште нисам разумео.

— Странче, зовем се Оспак Улфсон и муж сам у селу Хилштеду. Којим послом к нама долазиш? — рекох полако. А он рече: — Староисландски језик? Знам... учио... Где је град?

— Какав град? — рекох.

— Рејкјавик! — узвикну странац. Био је висок и лепо, мушки грађен, али сам по његовој кожи закључио да много времена проводи у соби, а мало на бури и олуји. — Нешто није у реду! Сад је година 2021. Овде треба да је Рејкјавик. Где сам ја?

— Које кажеш да је лето господње? — упитих. — Странче, ти си погрешно. Пођи с нама у село, да разговарамо с људима и да видимо шта ћемо с тобом.

— Да нисам ја у прошлости? — рече странац док смо ходали према селу, нашем поносном Хилштеду. — Која је ово година?

— Друга после великог улова бакалара — рекох. — Ако желиш другачије да ти се каже, пре сто година је краљ Харалд Светлокоси покорио Норзе.

— Пре сто година! — рече странац згрануто. — Па ја сам доспео у рани средњи век? Немогуће.

— У шта — рекох. — У какав век?

— Која је хришћанска година? — прошапутао је очајно.

— А, то ти питаш? — рекао сам. — Чекај, причао сам с неким ирским калуђером пре две-три године. Он ми је рекао да се њихов Христ родио пре хиљаду година, или нешто мање.

Илустровао Бранислав Марковић

Странцу су клецнула коле-
на.

У селу смо га добро угости-
ли. Јео је, пио и причао. Ми
смо гостољубиви према
странцима, чак и кад немају
да плате. Особито кад су за-
бавни. Рекао нам је да се зо-
ве Џералд и да је родом са
Исланда, али да је из некакве
године две хиљаде двадесет
и прве, шта год му то значило.

— Него, Џералде, куда си се
ти запутио? — упита га после
ручка Торгун, мој први сусед.
Странац се снужди. — Па, не
знам — рече. — Ако је ово де-
сети век... немам куд. Појма
немам како да се вратим у
моју цивилизацију.

Торгун и ја се погледасмо.
— У шта? — изненади се Зот-
хун.

— Добро — рекох ја сипајући
још медовине. — Ако немаш
куд, остајеш овде код нас, а?

Момак само климну гла-
вом.

— Само — рекох — немаш
имање, не припадаш ни јед-
ном роду, ни оном најмањем.
Немаш никога. Неки ратник
могао би да те узме за роба.
Немаш оружје, немаш златни-
ке, ништа немаш. Где ти мис-
лиш ноћас да преспаваш?

— Нема проблема — рече
странац. — Неко као ја, ко је
дошао из далеко развијеније
цивилизације, може већ да
се постара за себе. Научићу
вас... како да правите ватре-
но оружје, ватрене штапове
који обарају на даљину, како
да правите парне бродове ко-
ји плове без ветра и весала.
Чак, једног дана, и... ваздуш-
не бродове... Само не, то је
сувише сложено за ваше тех-
нолошке могућности.

Торгун забаци плетенице
преко рамена, погледа ме и
куцну се прстом по глави.
Свако зна шта то значи. Затим
рече странцу: — Добро, Џе-
ралде, научи нас.

— Ево, овако — рече момак.
— Прво... требало би да вас
описменим... али не, можемо
ваљда одмах да кренемо на
посао... Па, ако хоћете парни
брод, треба да обезбедите
угаљ.

— Да обезбедимо шта? —
рече муж Кетил који је седео
с нама.

— Добро, наћи ће се већ
некакво гориво... и гвожђе.

— А ти се разумеш у ковач-
ки занат? — рече Торгун. Лепо
сам видео да му је лакнуло.
Зашто да убијемо овог лудог
странца ако он може да ради
за нас у ковачници? — Па до-
бро, Џералде. Хајдемо у ко-
вачницу па нам покажи — за-
врши Торгун.

Није се добро показао.
Имао је меке, слабе руке,
дим му је сметао, плашио се

варница. И жене би се у на-
шој сеоској ковачници боље
показале, чак и девојке, боље
него тај смешни бескућник
који је много причао а мало
радио. Појма тај није имао о
ковачком послу и да нисмо
пазили на њега, пребио би но-
ге чекићем, упропастио би
гвожђе, узалуд би трошио
дрва, можда би нам и ковач-
ницу запалио. Његове танке
крпице од чађи су поцрнеле а
од варница прогореле. Изгле-
дао је све бедније. Најзад је
узео од нас један готов клин
и почео да мрмља:

— Кад бих имао довољно
гвожђа да направим бар
шестар и лењир... мада и за
то треба прецизан алат... па
да им цртам планове... Али,
они не знају за хартију...

— Шта је сад? промрмља
Торгун.

— Ништа, ето — рече стра-
нац. — Иако сам дошао међу
вас из будућности, изгледа
да не могу ништа да учиним.
Не могу ја сам да заменим
хиљаду година технолошког
напретка. Немам чиме да на-
правим алат којим бих онда
начинио бар најпростије упот-
ребљиве ствари, а о неким
сложеним машинама не могу
ни да мислим. Уосталом, ја
сам студирао фармацију. Ја
ни у свом веку, двадесет
првом, не бих умео сам да
направим парну машину, а
још мање пароброд. Ни пуш-
ку. Ни аутомобил. Нити било
шта. Али пеницилин... Да,
можда... Али, и за то су по-
ребни материјали, инстру-
менти...

— Хоћеш ли ти да радиш
или да се шалиш с нама? —
грмну Торгун.

— Радићу, радићу, само је
тежак овај чекић, треба мало
да се навикнем — рече стра-
нац.

— Онда слушај мајстора и
ради!

Тако је од тада било. Годи-
не су прошле. Џералд је све
мање причао о тим „измиш-
љотинама“, а све боље ра-
дио. Ипак је остао најсиро-
машнији у селу. Многи млади-
ћи су га изазивали на тучу и
млатили га душмански, све
док старешина није рекао да
га оставе јер је луд. Девојке у
селу нису хтеле ни да га по-
гледају јер је био бескућник,
а уз то слаб и луд. Није умео
ни да се обрије нашом брит-
вом, годинама није могао ни
да је купи, па је ишао по селу
зарастао у прљаву браду без
облика. Тако вам је то. Сваш-
та море избаци и свашта да-
леки пут донесу.

... Питате да ли је он проме-
нио нешто код нас? Ништа.
Баш ништа.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

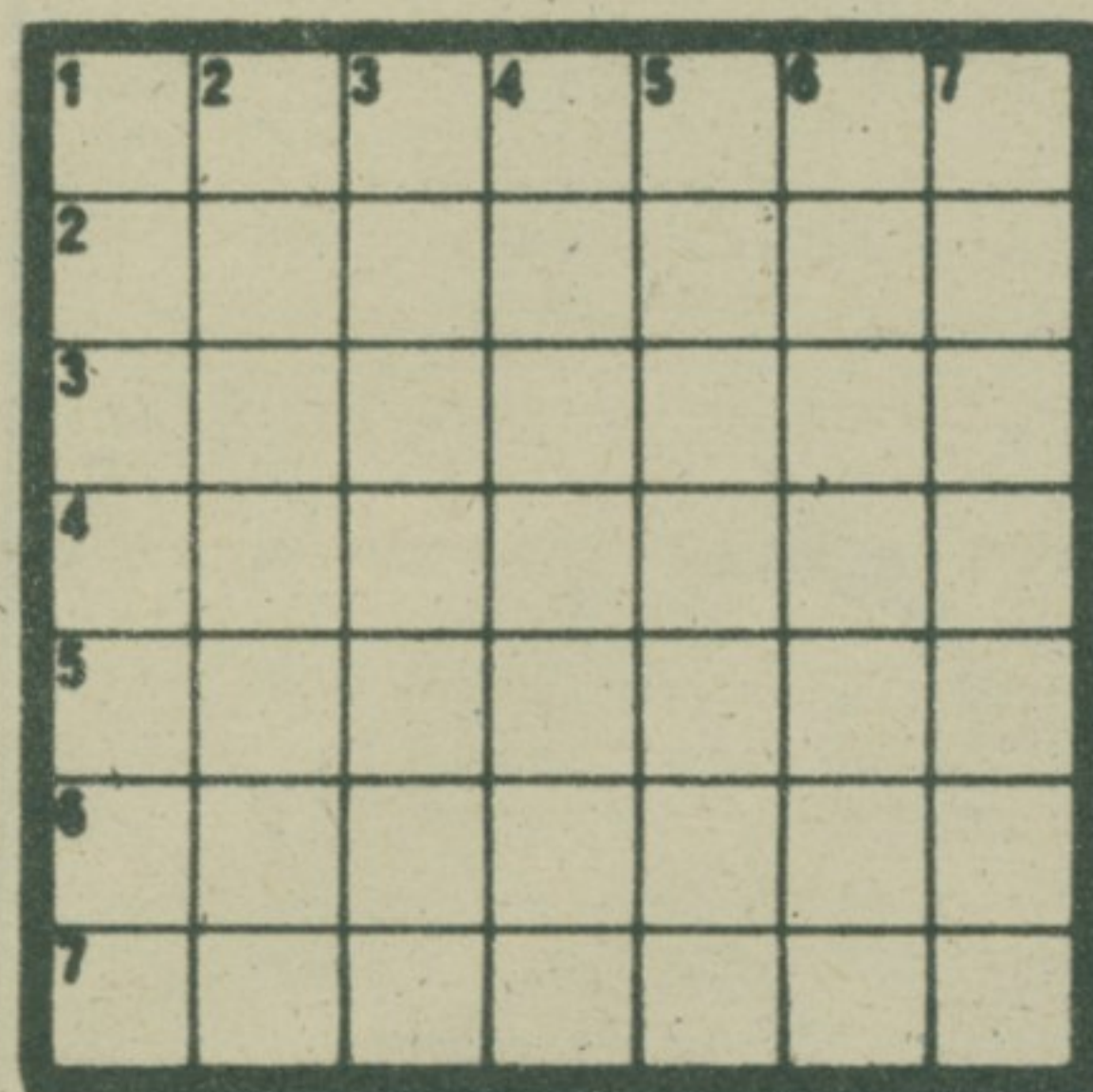


Код ове укрштенице дате су дефиниције само за усправне речи,
а за водоравне су дата решења разврстана по азбучном реду.
ВОДОРАВНО: А ВИСТА, АЕРО, АКР, АМИ, АНА КАРЕЊИНА, ДА-
РОСЛАВ, ДРИБЛИНГ, ДРНИШ, ДРОБЊАК, КОБИЛЕ, ПАТИЦА,
НАГРАДА, ОВЕТ, ОКУП, ОМОЉИЦА, ПРИЧАЊЕ.
УСПРАВНО: 1. Обичан војник — Медведолики сисар, живи на Хи-
малајима, 2. Метеж, збрка — Име француског сликара Шагала, 3.
Аероплани — Име композитора Стравинског, 4. Музичка група са
слике, 5. Сликовито описивање, оцртавање, 6. Долажење до не-
чега радом — Поклон, 7. Фабрика за прераду лана (мн.) — На тај
начин, 8. Аеро-клуб (скр.) — Ето, ено!, 9. Место код Смедерева,
10. Окретаји, 11. Лек против маларије, 12. Градска свобраћајни-
ца, 13. Шаховска фигура, пион.

МАГИЧНИ КВАДРАТ

БРИ, ИН, ЈАШ, КЕ,
КРИ, ЛА, ЛИ, ОТ,
РА, РИ, РИЈ, РОН,
СКА, СТОЛ, ТЕ, ТИ,
ТИ, ЋА, ФАРКТ.

**ВОДОРАВНО И УС-
ПРАВНО:** 1. Велика
британска лука, 2.
Славна италијанска
кошаркашица, Ли-
лијана, 3. Срчани
удар, 4. Математич-
ке величине одре-
ђене бројем, 5.
Просторија у којој
се држе гмизавци
(кр. облик), 6. Про-
наласци, 7. Врста
лептира.



РЕШЕЊЕ
ЕНИГМАТИКЕ
НА СТРАНАМА
МАЛЕ
ПОШТЕ

КОПАОНИК величанствена игра природе

Још је Јосиф Панчић (1814–1888), најпознатији и најученији заљубљеник планинског подручја Копаоника, записао: „Један прекрасан крај Србије, који нисам никад остављао а да не бих пожелео да се још једном тамо поврнем. То је Копаоник и његово подгорје“. Човек који је сваки пут „находио да што год ново види или чему да се дивим“, пожелео је да заувек остане на Копаонику. Од 1951. године највиши планински врх планине је његов гроб и носи његово име.

А оно што је започео Јосиф Панчић прихватило су хиљаде

том. Овај део Србије који је био значајно средиште средњовеков-



не државе у доба Немањиха, Лазаревића и Бранковића, данас је национални парк. Градитељи су

„Конаци – Сунчани врхови“, нашли место у наручју природе а да, при том, ништа није нарушено од природних лепота.

Снежни град (дело архитеката Слобода Митровића и Реље Костића), иначе проглашен за најбоље југословенско архитектонско остварење године (1987) кружног је облика. У њему су павиљони-конаци са удобним апартманима различитих величина од којих сваки делује као засебна планинска кућа. Капије су средњовековне, у рецепцији постоје компјутери, али и вредне фреске које говоре о прошлости. У средини насеља је пространи трг око кога су смештени разноврсни локали и мале продавнице свакојаке робе.

Ко воли скијање, ту су жичаре, надхват руке! Копаоник је подједнако пријатно место за бора-

вак оних који уместо напорног спорта на снегу више воле, рецимо, шетње, разгледање излога,



куповину, седење у читаоници уз добру књигу или крај камина уз пиће.

Планина без удобних хотела не може, али једино апартмански смештај са свим потребним услужним делатностима (самопослуге, забавни центри, дневни и ноћни локали, здравство, комуникацијска веза са светом, механизација, мала привреда) може



АПАРТМАНИ – КОПАОНИК

У туристичком центру „Сунчани врхови“ своје напацете има и JAT-ов AIR LIFT. Апартмани за једну до седам особа нуде се у различитим пакет аранжманима преко свих пословница и представништава JAT-а.

Сваки апартман има радио-апарат и телефон. Чајна кухиња је модерно опремљена за удобан боравак гостију који сами припремају храну.

планинара, и смучара и – туриста.

Тешко је описати ову прелепу, горастасну планину. Омеђен Ибром, Јошаницом, Расином, Горњом Топлицом и Лабом, Копаоник заузима близу 2.800 km². Његов рељеф створен је пре 70 милиона година. Богат је водом – речицама, потоцима и изворима од којих су многи топли и са минералним састојцима. Копаоник је познат и као бањско подручје (Јошаничка, Куршумлијска, Богutowачка и Луковска бања), а не-

га дуго заобилазили, што је можда и срећа јер је остао готово недодирнут.

А данас?

Снег – тај вековни непријатељ свих горштака, одједном претворен у бело злато, удахнуо је нов, веселији живот некад пустим планинским просторима. Тако су двадесет жичара, педесет километара стаза за алпско и нордијско скијање, пет хотела, сплет планинских кућа и брвнара за окрепљење на снегу и супермодерни туристички град назван



далеко су и три познатије бање – Врњачка, Матарушка и Новопазарска.

Шуме су посебно богатство планине, а Копаоник је и ту без премца: у подножју су храстова дебела, док уз планинске падине буква постепено смењује храст. На висини од 1600 метара – „наступа“ смреча. Између шума расту су пашњаци јединственог колорита.

Али, Копаоник не привлачи и лети и зими само својом лепо-



50

иностраних
аранжмана

air lift

НАГРАДНА
ИГРА

да обезбеди масовну посету на којој иначе и почива читава стратегија савременог туризма.

У оквиру насеља „Сунчани врхови“ налазе се и JAT-ови апартмани – Копаоник, у згради која обједињује 144 апартмана различите површине, од 17 до 53 m². Сви апартмани су изузетно комфортно опремљени.

Све у свему, Копаоник и лети и зими нуди много. Јер, све је тако и замишљено: летос су гости планину истраживали пешице или на коњу, играли фудбал и тенис, возили бицикл или се забављали

брањем шумских плодова и лековитих трава. Јесен је понудила богатство боја и мирис вина надалеко чувених жупских винограда. А чим, можда већ ових новембарских дана, планина навуче бели огртач, постаје изазов за смучаре из целог света. Обиље снега око 200 сунчаних дана само су предност Копаоника над многим европским зимским центрима. А податак да услуге Копаоника користи чак 90 одсто странаца, говори о све већој популарности овог великог зимског центра и у свету.

особе. Имају пун пансион, осим на Копаонику, где ће добитници награда провести седам дана у апартманима JAT Air lift-a (у насељу „Сунчани врхови“) који су опремљени тако да гости сами припремају храну.

Услов за освајање једне од награда је да тачно одговорите на наградно питање из области историје ваздухопловства и – да имате мало среће.

У сваком броју пажљиво прочитајте текст који објављујемо испред наградног питања, јер у њему се, делимично, крије одговор који тражимо. Ако и после тога нисте сигурни у свој одговор, прелистајте енциклопедију.

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег петка у дванаест часова, на купону који у овом броју носи ознаку број 3. Молимо вас да читко напишете своје личне податке.

Сви купони који стигну са закашњењем учествоваће заједно са купонима свих кола,

на крају игре, у извлачењу супернаградe – путовање у свет за две особе по избору у аранжману JAT AIR LIFT-a.

Ако пропустите ТВ емисију „Да питамо заједно“ (12. но-

Тачан одговор на наградно питање у „Политикином Забавнику“ бр. 1921 је ИКАР,

вембар 1988), имена добитника награда из овог броја објавићемо у „Забавнику“ бр. 1925, на претпоследњој страни. Награде у овом броју су, као што знате:

– Главна награда: путовање за две особе у ЕГИПАТ

– Утешна награда: седмодневни боравак за две особе у Трогиру (хотел „Медена“)



АВИОНОМ У СВЕТ

● У овом броју извлачи се трећи добитник путовања за две особе у Египат и утешна награда – седмодневни боравак за две особе у хотелу „Медена“ у Трогиру.

● Сви учесници конкуришу за супернаграду – путовање за две особе по избору у аранжману JAT Air lift-a.

● Извлачење награда сваке суботе у ТВ емисији „Да питамо заједно“!

Велика наградна игра „АВИОНОМ У СВЕТ“, коју заједнички организују „Политикин Забавник“ и JAT AIR LIFT, почела је на најбољи могући начин. Први добитници путовања у Египат, односно боравак на Копаонику већ су познати, а на нашу адресу стиже све већи број купона са одговором на постављено питање.

Ако сте пропустили да се од почетка укључите у игру, нека вас то не брине. Имаћете прилику и у следећим бројевима да освојите једну од вредних награда, а на крају игре сви учесници конкуришу за супернаграду – путовање за две особе по сопственом избору у аранжману JAT AIR LIFT-a.

Као што смо већ објаснили, главна награда која се извлачи сваке суботе у ТВ емисији „Да питамо заједно“ је путовање за две особе у Египат, односно Тунис. Прва група

добитника наградног путовања у Египат путује у фебруару следеће године у петодневном аранжману JAT Air lift-a (закључно са добитником из „Забавника“ од 13. 1. 1989), а следећи добитници главне награде, која се додељује из броја у број, путују у Тунис (седмодневни аранжман) у јуну.

Утешне награде додељују се такође сваке суботе и то наизменично (Копаоник, Купари, Трогир, Дубровник) – седмодневни боравак за две

Наградна игра:
АВИОНОМ у
СВЕТ
„Политикин Забавник“
Македонска 29,
п.ф. 124
11001 БЕОГРАД

ЛЕТЕЋИ ЧОВЕК

Један свестрано надарени човек из времена ренесансе који је рођен у Шибенику 1551. године први је од Југословена ушао у светску историју ваздухопловства. У својој књизи „Нове машине“, објављеној у Венецији 1595. године, која је представљала збирку техничких проналазака, први је после Леонарда да Винчија, и независно од њега, приказао слику падобрана под називом „Летећи човек“ (Homo volans). Уз опис конструкције ове летеће справе он је записао и на који начин ради. Ово је касније био подстицај многим људима да покушају скок падобраном.

Наградно питање бр. 3:
КАКО СЕ ЗВАО ОВАЈ НАШ ЗЕМЉАК?

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег петка (11. 11. 1988) у дванаест часова, искључиво на купону који објављујемо.

Купон број 3

50 ГОДИНА ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА

Одговор: _____

Име и презиме: _____

Датум рођења: _____

Улица и број: _____

Место и пошт. број: _____

50 ИНОСТРАНИХ
АРАНЖМАНА



Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Половић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукановић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кеџић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 1.500 дин.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 16.560 динара, полугодишња 33.120 динара, годишња 66.240 динара.

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 33.120 динара, полугодишња 66.240 динара, годишња 132.480 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728, уз обавезну назнаку НО „Политика“ – ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD 43.-
СР НЕМАЧКА	DEM 79.-
ФРАНЦУСКА	FRF 268.-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 67.-
ШВЕДСКА	SEK 273.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.



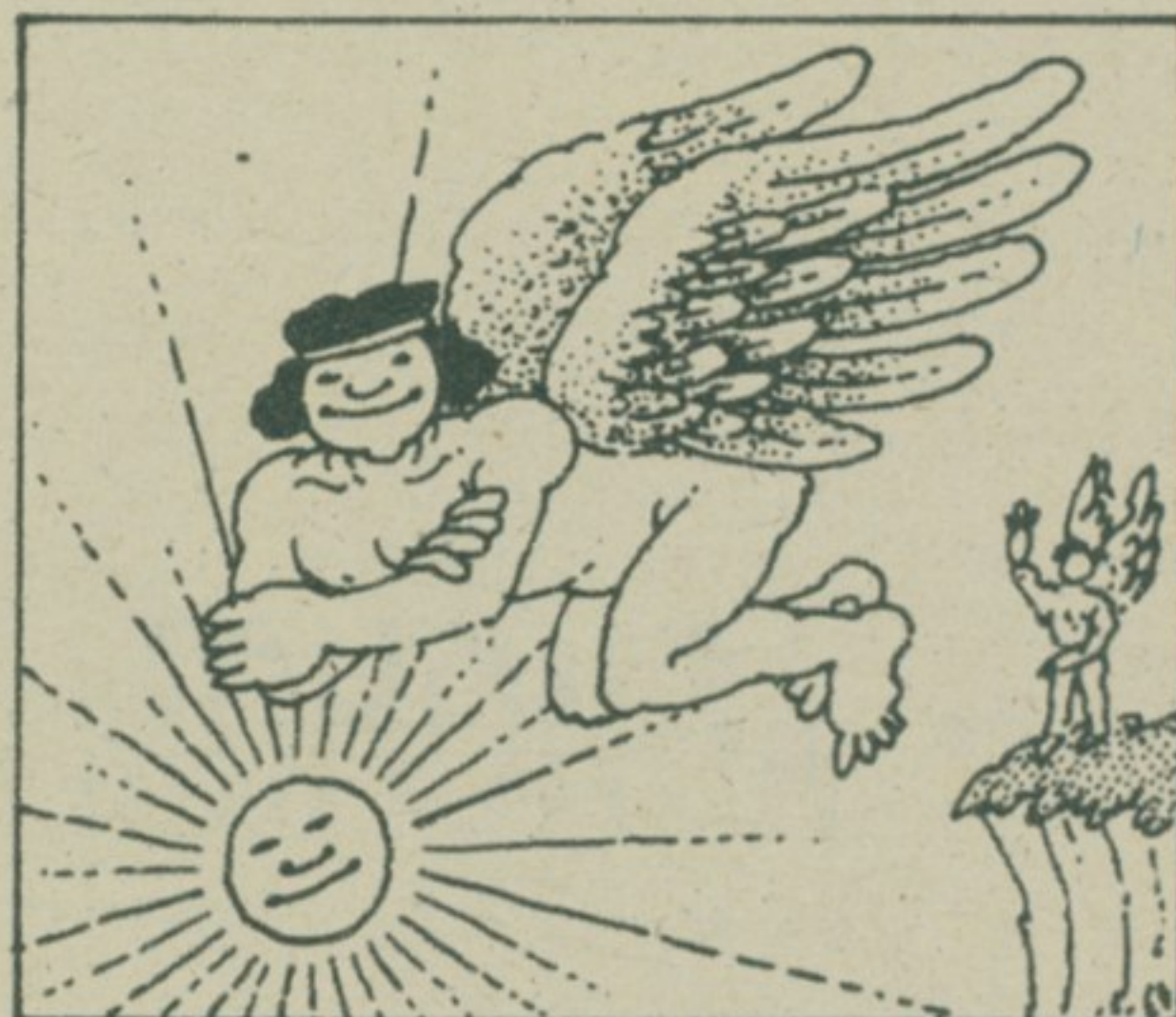
Дедал и Икар

Желела бих да сазнам нешто више о Икару и његовом оцу Дедалу. Унапред захвална,

ЈЕЛЕНА, Клина

Дедал и Икар личности су старогрчке митологије. Дедал је био син Метиона и Алкипе, савременик Тезеја и Миноја, вешт вајар и немар, градитељ чувеног лавиринта за Минотаура на острву Крит. Због тога што је Аријадни саветовао

како да изведе Тезеја из лавиринта, Миној га је казнио затворивши га заједно са сином Икаром у тај неразмрсиви сплет ходника. Али, Дедал се досетио како да избави и себе и сина. Начинио је обојици крила од перја и воска помоћу којих су узлетели. Дедал је опомињао сина да не лети сувише високо, али је Икара висина све више привлачила и он се није обзирао на очеве савете. Толико се приближио Сунцу да је врелина истопила восак и Икар је пао у море и удавио се. Оно је зато названо Икарово море. Дедал је успео да се спасе и доспео је на Сицилију. Мит о Дедалу и Икару израз је прастаре човекове жеље да се вине у висине и крилима, као птица, слободно лети небом.



Писмо из Риге

Мој јуниор нашао у „Забавнику“ рекламу да један број излази као стрип по „Снежану“ Волта Дизнија. Он гледао овај филм у црно-белој варијанти и врло је потресен. И захваљује све вас. Још има слабост на фантастику и рисује (преписује из „Забавника“ ХИ-МЕНЕ и

друге „славне борце за право“). Само жао да је „Забавник“ у последње године даје тако мало занимљивог стрипа. С поздравом ваш,

IMATS GRABOVSKIS

P. K. 109

RIGA 11

Latvijas 226011

USSR

Ово писмо стигло нам је заједно с књижицом-водичем у боји кроз главни град Литваније. Ту је и пластична грамофонска плоча с песмом „Глас мора“. Честитамо нашем читаоцу из далеке Риге на знању нашег језика – његово писмо намерно смо објавили без исправки, јер мислимо да су граматичке грешке које је направио за странца сасвим допустиве! Поздрављамо и његовог „јуниора“ који, као и дечаци његових година у Југославији, највише воли „Мастерсе“ и фантастику. Ево, објавили смо адресу породице Грабовски, пишите им, нека још боље науче наш језик.





Винјета: Ана Бошковић

Забавничке, откад те читам?

То бих ја хтела знати! Почела сам одмалена, негде осамдесете године – тада највише због Микија на задњој страни – али, на жалост, нисам сачувала те бројеве. Само знам да је на првом био нацртан човек у белој кошуљи, плавим хлачама, раширених руку и с грчем на лицу, као да га је тог трена неко покосио рафалом. Можеш ли ми, по тој насловној страни, рећи који је то број?

Било би ми драго да у Забавнику има више прилога о екологији, о животињама, више занимљивих стрипова и лепих насловних страна.

АНА БОШКОВИЋ,
Мажуранићево шеталиште 69,
Сплит

Уз ово писмо Ана нам је послала и једну заиста лепо нацртану винјету коју објављујемо, а испод ње је исписала и мото: „Природа је крхкија од кристала, човек је њен чекић“. Слажемо се да је у доброј мери тако и верујемо, као и Ана, да ће људи успети да сачувају природу и да спрече еколошку катастрофу. Ана нам је „задала“ не баш лак посао да нађемо насловну страну првог броја који је она прочитала. Прегледали смо цело 1980. годиште и одиста, једна насловна страна готово сасвим одговара њеном опису: ту је човек погођен гранатом, само што није у белој кошуљи и плавим панталонама, него у партизанској униформи. Био је то број 1509 који је изашао 28. новембра 1980. године, а младић је Иво Лола Рибар. Нацртао га је тадашњи илустратор Забавника Ненад Мирковић према Лолиној фотографији. Насловна страна односи се на текст у том броју о погипији легендарног секретара СКОЈ-а који је настрадао од авионске бомбе 27. новембра 1943. године, пред само узлетање са Гламочког поља.

Данијели из Аустралије (3. пут)

Желела бих да се дописујем с младима из других земаља, али енглески језик ми не иде. Када сте у Забавнику објавили писмо Данијеле из Аустралије, написала сам јој писмо, али ми није одговорила јер је добила веома много писа-

ма. Данијела нам је написала да тамо постоји клуб у којем се састају исељеници из Југославије. Замолила бих је да пита неке од својих пријатељица које знају српскохрватски језик, а ја мислим да их сигурно има, да ли би се дописивале? Мислим да нисам једина која би то желела. Надам се да ће Данијела прочитати моје писмо и послати адресе њених пријатељица које се желе дописивати. Пуно поздрава,

БАРБАРА КОЛЕДИЋ,
Ивана Мажуранића 2,
54000 Осијек,
Yugoslavia

Сигурни смо да ће Daniela Zingel прочитати ово писмо, пошто се она претплатила на Забавник и надамо се да га



редовно и добија. Верујемо да ће и Барбара из Осијека добити много писама, пошто Забавник стиже у многе исељеничке домове широм света, а једно писмо наше читатељке из далеке Канаде stigло је баш ових дана па га објављујемо као део одговора:

Забавнице!!!
Пре пет недеља почела сам редовно да те пратим. У Канади живим два месеца, а остају пет година. У Југославији ми је остало много пријатеља, али Канада и Југославија су далеко и нећемо моћи често да се виђамо. У писмима нећу моћи да испричам све, јер је свакога дана много доживљаја, па не знам шта да радим. Да плачем?

MILKA RANDELOVIĆ
28 Galley av
Toronto, Ontario
Canada

Забавник је до сада помогао да се склопе многа пријатељства, па ће, надамо се, тако бити и овога пута.

Закасна претплата

Наручујем и претплаћујем се на „Политикин Забавник“ од 1 Дин. што излази уторком и петком.

САША ЛЕПОЈЕВИЋ,
М. Тита 52,
село Пожежено,
Велико Градиште

Драго нам је што смо добили још једног (и то духовитог) претплатника. Само, Саша, закаснио си неких педесетак година.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Miriam Guigni, 87 Braeside Rd., Greystanes 2145, Sydney N.S.W., Australia – жели да се дописује са младима из целе Југославије.

Татјана Степановић, 7. јула 59, 15300 Лозница – 16 година, воли музику, спорт, филм и дружење.

Марјана Лазар, О. Ф. 6., 66310 Изола – 13 година, сакупља постере, воли музику и бави се спортом.

Ален Калијунчић, Ђуре Ђаковића 8, 78000 Бањалука – 13 година, сакупља марке, навија за Црвену звезду.

Весна Марковић, 34232 Губеревац – 14 година, сакупља салвете, воли музику, дружење и енигматику, жели да се дописује са младима од 13 до 17 година.

Јасна Радонић, Саве Димитријевића 57, 21244 Шајкаш – 14 година, сакупља постере, марке и салвете, воли забавну и рок-музику.

Јелена Гојнић, Франца Розмана 22, 11000 Београд – 13 година, воли музику, дописивање, путовања и спорт, сакупља марке.

Сања Пргин, Жртва фашизма 70, 59202 Примоштен – 14 година, воли дружење и музику, сакупља постере.

Тања Томљеновић, Банатска 1, 41430 Самобор – 15 година, воли дружење, дописивање, музику и путовања, свира гитару.

Александра Јеремић, 31242 Кремна – сакупља салвете, марке, хемијске оловке, наlepнице и постере.

Маја Стевановић, Вељково, з. п. 19318 Рогљево – сакупља салвете и сличице „Животињско царство“, пише песме.

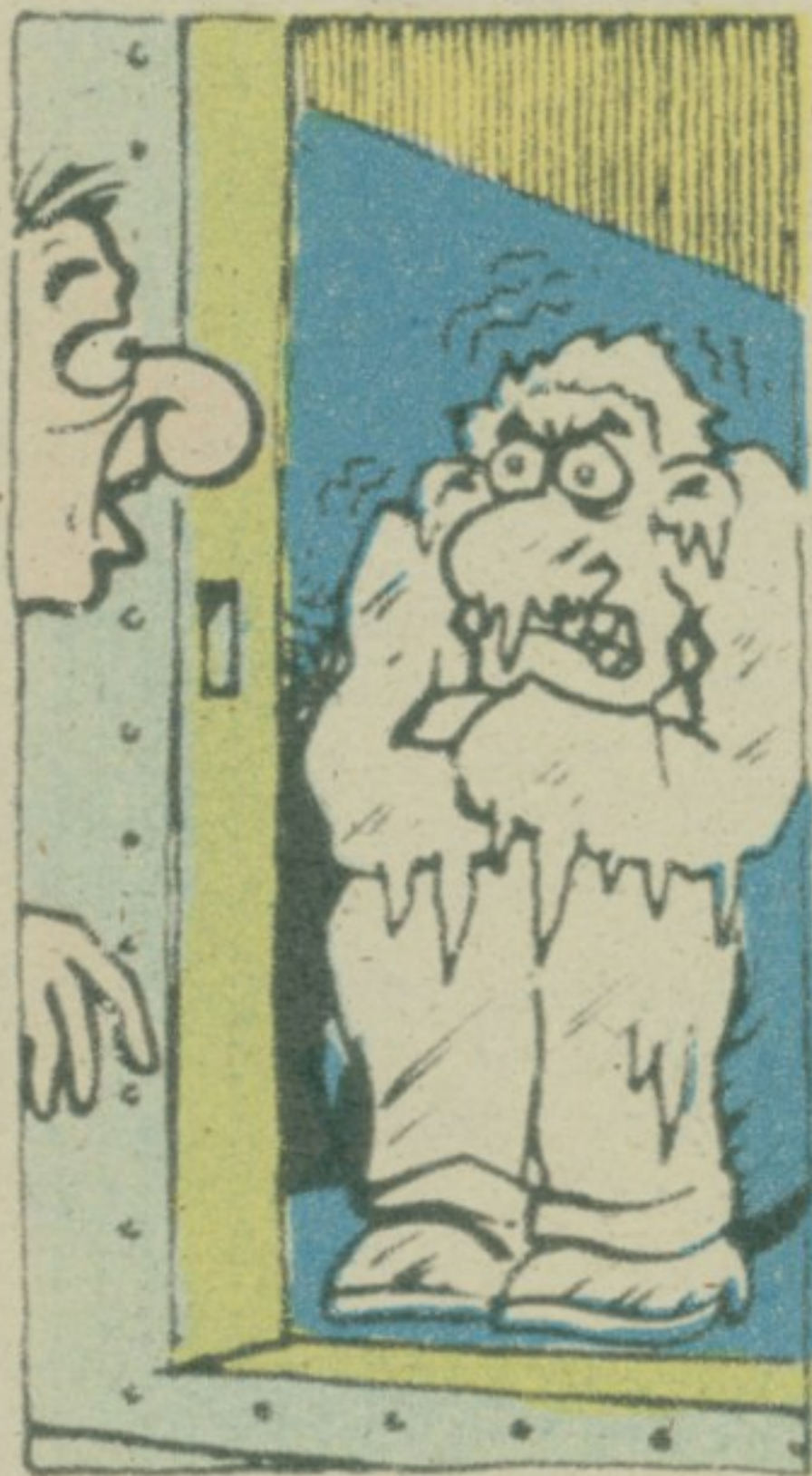
РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ: р, Дарослав, окуп, е, а виста, кобиле, дриблинг, Дрниш, Омољница, латица, в, Ана Карењина, к, причање, ами, Овет, награда, Дробњак, акр, аеро.

МАГИЧНИ КВАДРАТ: Бристол, Ронкети, инфаркт, скалари, терариј, откриће, литијаш.

ДОГОДИЛО СЕ У...

... Канади. Инжењера задуженог за безбедност производње једне велике фабрике за расхладне уређаје пробудили су усред ноћи и хитно позвали да дође због „производне грешке“. Наиме, из једног огромног хладњака чуло се запомагање и позиви за помоћ. Кад је инжењер отворио хладњак, у њему је угледао директора фабрике лично.



... Лос Анђелесу. Дванаестогодишњи Ричи Гартнер и Ричард Штаули, радећи две године, ископали су тунел и „пећину“ испод једне ауто-страде. Полиција их је открила тек пошто је више аутомобилиста поднело пријаву да се на одређеном месту ноћу чује музика. Дечаци су проводили ноћи у „пећини“, али су се увек благовремено, пред зору, враћали кућама.



... Хамилтону. Шеснаестогодишњи Џон Калсо извукао је помоћу удице из реке Евон један завежљај за који му се учинило да је неки стари капут. Пакет је, међутим, био жив. На Џонове позиве у помоћ догрчали су родитељи двадесетомесечног Сема Роуера који докле нису ни приметили нестанак свог синчића. Спасена беба однета је у болницу.

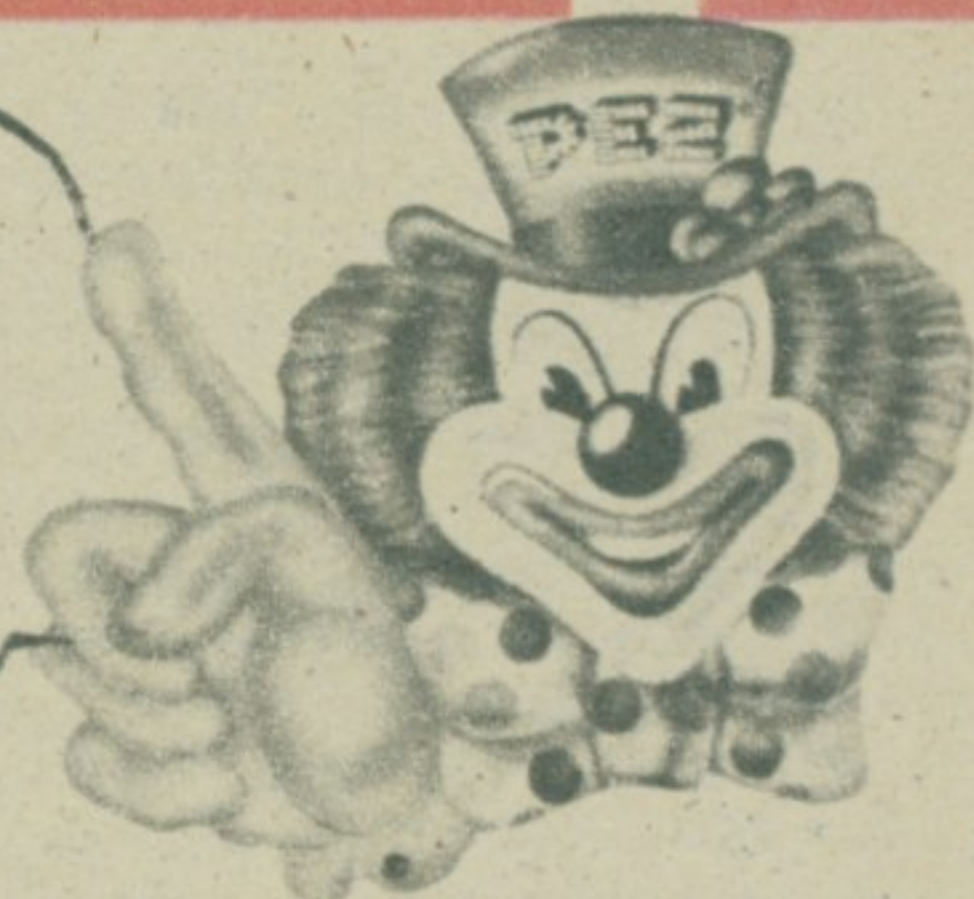


Велике наградне игре

РЕЗУЛТАТИ
ИЗВЛАЧЕЊА
НАГРАДА

РЕЗ

ПЕТАР РЕЗ
ВАМ ЗА МЕСЕЦ
ОКТОБАР
ШАЋЕ
НАГРАДЕ:



БИЦИКЛ СУ ДОБИЛИ:

- 1-ог АЛЕНКА КОЛОША, 69000 Мурска Собота, Цветкова 18/а
- 3-ог ВАШ ЈОСИП, 55000 Славонски Брод, Пере Наглића 15
- 4-ог КОПРЕНА СЕНИША, 78000 Бања Лука, Божицара Ације 27
- 5-ог ФИЛИПОВИЋ МАРКО и ЖЕЉКО, 51000 Ријека, Бујска 34/У
- 6-ог СОБОЧАН АЛЕШ, 62312 Орехова вас Сливница, Орехова вас 56
- 7-ог МЕДАКОВИЋ ЉУБИЦА, 44240 Двор, Т. М. Тита 7
- 8-ог ЛОНЧАРЕВИЋ ДАША, 11000 Београд, Скадарска 12/IV
- 10-ог ГОРОПЕВШЕК МАТИЦ, 63305 Вранско, Вранско 176
- 11-ог КОСТИЋ НЕВЕНА, 35000 Светозарево, Бранка Радичевића Р-3, бр. 28
- 12-ог ИБРАКОВИЋ КЕНАН, 74000 Добој, Ђупријска 23/8
- 13-ог СЛАВНИЋ ДУШАНА ДОБРИЦА, 11320 Велика Плана, Петра Драпшина 72
- 14-ог ЖИВАНЧЕВИЋ СТЕФАН, 21000 Нови Сад, Косте Абрашевића 40/А
- 15-ог МАРКОВИЋ НИКОЛА, 55000 Славонски Брод, XVIII Бригаде 110
- 17-ог МАДАЦКИ МИЛОТА, 21211 Кисач, Трг ЈНА 4
- 18-ог ВИШИЋ МАРКЕ, 50000 Дубровник, Т. Ујевића 9
- 19-ог ДИМИТРИЈЕВСКИ АЛЕКСАНДАР, 91300 Куманово, Илинденска 23
- 20-ог СПАСИЋ АЛЕКСАНДАР, 11000 Београд, Господара Вучића 237
- 21-ог ШПЕНДЕ ОЛГА, 61270 Литија, Валваторјев трг 16
- 22-ог МАТЕЈ ГОБЕЦ, 63000 Целје, Товарнишка 6
- 24-ог ТОШИЋ КАТАРИНА, 11000 Београд, Б. Палковљевића 6
- 25-ог ПЕЈАШИНОВИЋ ЗОРАН, 61000 Љубљана, Братов Учакар 102

САТОВЕ СУ ДОБИЛИ:

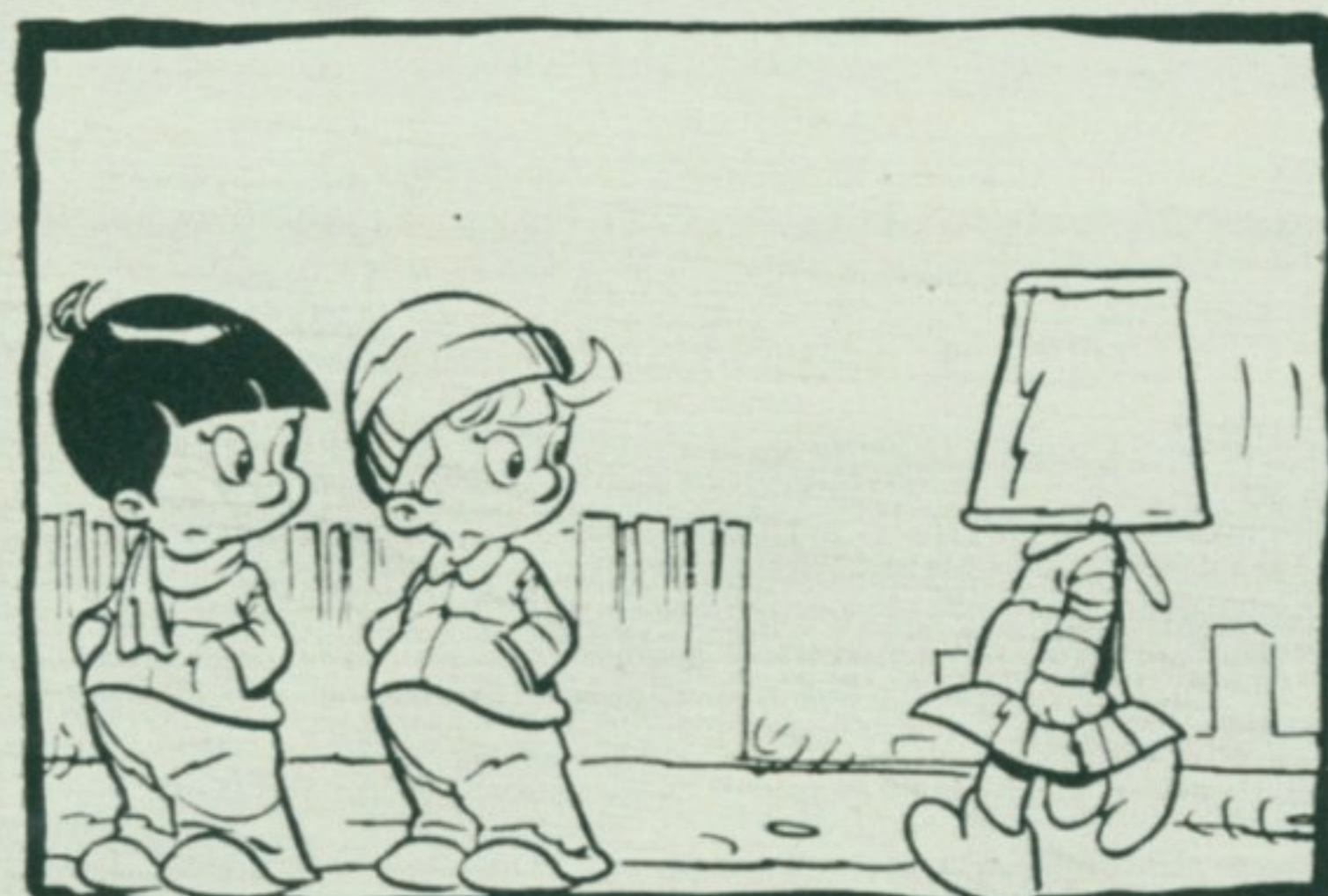
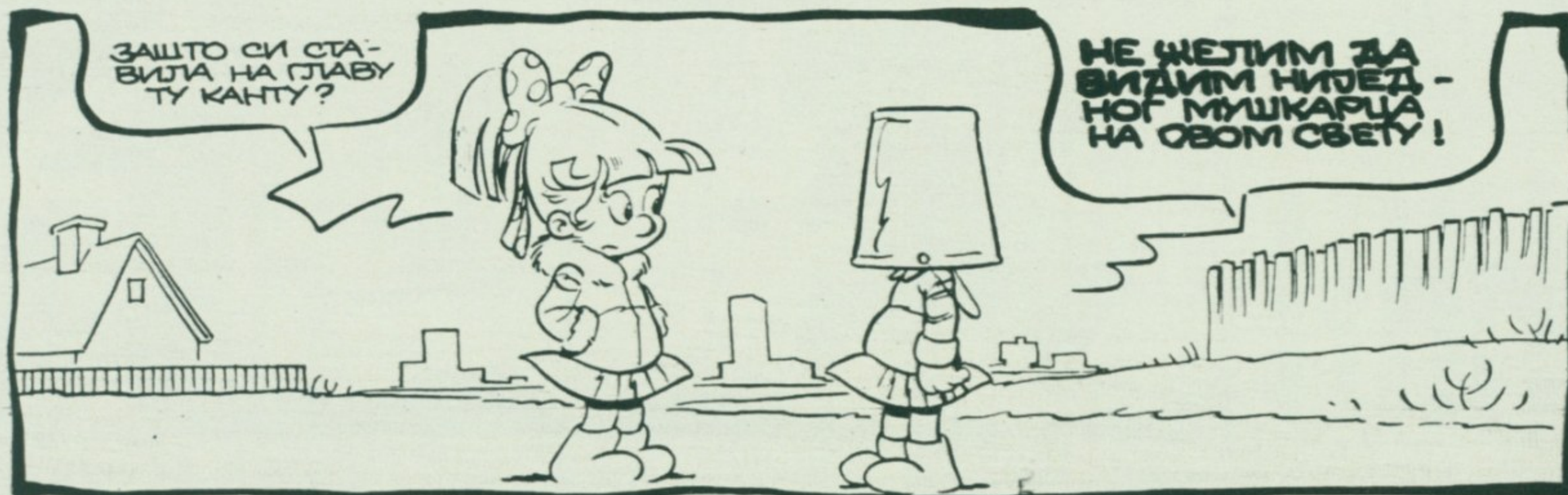
РАДИЋ ДЕЈАН, Н. Бановци, МИЉОЈКО ИЛИЋ, Блаце; КРСТЕВСКА АЛЕКСАНДРА, Т. Велес; СПАВИЧ КЛЕМЕН, Љубљана; АНДРИЈИЋ ДАВОР, Б. Лука; КОЈЧИЋ МАЈА, Зрењанин; РУСИЋ ДРАГАН, Београд; ИВАНОВИЋ ЈОВАНА, Београд; ФРИЧАН ДЕЈАН, Белиште; КОРШОШ ТИНДИ, Мужља; КОВАЧЕВИЋ ЂУРЂА, Рујевац; ЛАЗИЧИЋ МИЛОРАД, Новска; ЋИРИЋ ДРАГИША, Београд; БУНЧИЋ БРУНО, Карловац; ПРУНИЋ АЛЕКСАНДАР, Кикинда; СТАНКОВИЋ НЕБОЈША, Задар; РАВИЋ МИРОСЛАВА, Обровац; ПАП АНИТА, Б. Топола; ГУМИЛАР УРОШ, М. Собота; ШКЕРЛАК ДЕЈАН, М. Собота; ИВАНИЋ ЗОРАН, Петријевици; ГОРШЕК ИВАН, Крагујевац; ВЕКИЋ ДЕЈАН, Сисак; РЕЦИЋ СЕНАДА, Власеница; МИХАЈЛОВИЋ БИЉАНА, Б. Лука; УРБАЈС ДЕЈАН, Врсар; ЂУРИЋ МИЛАН, Београд; РАДОЊИЋ ДЕЈАН, Маглај; ГОЈОВИЋ ДРАГАНА, Ниш; ПЕТРОВИЋ МАРИЈА, Г. Милановац; ИЛИЋ МИЛЕНА, Н. Београд; ЦАНИЋ ИВАН, Београд; МИЛИЋ ДРАГАНА, Београд; БРАДИЋ МАРИЈА, Загреб; РАДИВОЈЕВИЋ РАДЕ, Уб; ЧОНКАШ ТАМАШ, Н. Сад; КОЛАРЕВИЋ СЛОБОДАН, Сурдулица; ПЕТРОВИЋ АЛЕКСАНДАР, Београд; МИРКОВИЋ МАРКО, Београд; МАКСИМОВ СЕНИША, Н. Кнежевац; АНАСТАСОВ АЛЕКСАНДАР, Качарево;

ПЕРАНИЋ МАРЈАНА, Београд; РАДОШ ЈАСНА, Чепин; ТОТ ВЛАДИМИР, Београд; БУДИМКА ПОПОВИЋ, Ниш; БРАНЧИЋ СЛАВКО, Суботица; ЂУРОВИЋ ГОРАН, Зрењанин; НЕМАНИЋ МАРЈАН, Метлика; ДРАГОЈЛОВИЋ ИВАН, Б. Башта; ДАЛИБОР КОВАЧИЋ, Чаковец; ДОЛТАР ГРЕГОР, Градац; ГРАНЦ ПОДНАР, Ш. Лока; КОМШИЋ ИВАН, Кисељак; ПАЈИЋ НИКОЛА, Београд; ЛАНГЕР РОБЕРТ, Пула; БОГДАНОВИЋ ДАЛИБОР, Крижевци; ХОСТИЋ ТОМИСЛАВ, Преграда; БЛАЖЕК МАРИЈАН, Љубљана; МАРЈАНОВИЋ НАТАША, Зрењанин; МАНДЕЉ ЛУЦИЈА, Мирна; СКНЕПНЕК ЈОЦА, Опово; ПАНЦИЋ САША, Ораховица; ЛАЗАР ИВАН, Осijek; БЛАГОЈЕВИЋ ЛАЗАР, Рума; ШИНИК МИРОСЛАВ Б. Градишка; МАУНИЋ ИВИЦА, Сомбор; ПОДОЈАК ЕДИН, Зеница; МИХАЈЛОВИЋ ДРАГАН, Јарак; БОСНИЋ БОЈАН, Земун; ЗУБИЋ ГОРАН, Купрес; ДЕХИР ХАЛИТИ, Призрен; ДИМОВСКИ ТОДЕ, Т. Велес; ХОЦИЋ ВАХИДИН, Љубљана; ЈЕРАЈ НИНА, Крањ; ШАБАК ЈОСИП, Лепоглава; РЕМСАК УРОШ, Домжале; МАНДИЋ СРЂАН, Титоград; КИСЕЉАК КСЕНИЈА, Лепаци; МАТОШЕВИЋ МАРИН, М. Лошињ; БРАЈОВИЋ СТРАХИЊА, Београд; МИЛОЈКОВИЋ МАРИЈА, Светозарево; ТРОШОВИЋ САНДРА, Краљево; ВЕЛИЧКОВИЋ ДИВНА, Београд; КОСТИЋ ФИЛИП, Н. Београд; МАКСИМОВИЋ ДУШКО, Бијељина; БИГА СЛОБОДАН, Жарково; АНТИЋ СУНЧИЦА, В. Плана; СИЧ ДАРКО, Бели Манастир; ЛАЗИЋ КРИСТИНА, Ошаци; ТАТАРЕВИЋ КЕМАЛ, Б. Градишка; МЕДАКОВИЋ ДАРИО, Двор; ВЛАДИЋ ДЕСАНКА, Београд; ГАВРАНОВ ЈЕЛЕНА, Н. Сад; МАТКОВИЋ ДЕЈАН, Београд; ФИЧКО СЕНИША, Питомача; БУКИЋ ДРАГАНА, Титоград; БЛЕШИЋ НАТАША, Крушевац

500 РЕЗ КАПА ПОСЛАЋЕМО ВАМ ПОШТОМ ДИРЕКТНО НА АДРЕСУ ДОБИТНИКА

АШАН
РЕДОВИ

Дружина КАМКЕР



НАГРАДНА ПОЛИТИКИН
ИГРА ЗАБАВНИК

JAT

airlift

„АВИОНОМ У СВЕТ“

1. Путовање у Египат за две особе:

Kristijan Milanović,
Juričekova 5, Novi Sad

Добитници из броја 1921

2. Седмодневни боравак за две особе на Копанику:

Danijel Karajičić,
V. Bugarinovića 28, Sevojno

4. 11. 1988. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 51

